

2, 1, 1

Τὸν κόσμον αἰεὶ λέγοντες καὶ πρόσθεν εἶναι καὶ ἔσεσθαι σῶμα ἔχοντα εἰ μὲν ἐπὶ τὴν βούλησιν τοῦ θεοῦ ἀνάγοιμεν τὴν αἰτίαν, πρῶτον μὲν ἀληθῆς μὲν ἂν ἴσως λέγοιμεν, σαφήνειαν δὲ οὐδεμίαν ἂν παρεχοίμεθα. Ἐπειτα τῶν στοιχείων ἢ μεταβολῇ καὶ τῶν ζώων τῶν περὶ γῆν ἢ φθορὰ τὸ εἶδος σφύζουσα μήποτε οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ παντὸς ἀξιώσει γίγνεσθαι ὡς τῆς βουλήσεως τοῦτο δυναμένης αἰεὶ ὑπεκφεύγοντος καὶ ῥέοντος τοῦ σώματος ἐπιτιθέναι τὸ εἶδος τὸ αὐτὸ ἄλλοτε ἄλλω, ὡς μὴ σφύζεσθαι τὸ ἐν ἀριθμῶ εἰς τὸ αἰεὶ, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ εἶδει: ἐπεὶ διὰ τί τὰ μὲν οὕτω κατὰ τὸ εἶδος μόνον τὸ αἰεὶ ἔξει, τὰ δὲ ἐν οὐρανῶ καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς κατὰ τὸ τόδε ἔξει τὸ αἰεὶ; Εἰ δὲ τῷ πάντα συνειληφέναι καὶ μὴ εἶναι εἰς ὃ τὴν μεταβολὴν ποιήσεται μηδέ τι ἔξωθεν ἂν προσπεσὸν φθείραι δύνασθαι τούτῳ δώσομεν τὴν αἰτίαν τῆς οὐ φθορᾶς, τῷ μὲν ὅλῳ καὶ παντὶ δώσομεν ἐκ τοῦ λόγου τὸ μὴ ἂν φθαρῆναι, ὃ δὲ ἥλιος ἡμῖν καὶ τῶν ἄλλων ἀστρῶν ἢ οὐσία τῷ μέρη καὶ μὴ ὅλον ἕκαστον εἶναι καὶ πᾶν, οὐχ ἔξει τὴν πίστιν παρὰ τοῦ λόγου, ὅτι εἰς ἅπαντα μένει τὸν χρόνον, τὸ δὲ κατὰ εἶδος τὴν μονὴν αὐτοῖς εἶναι, ὡσπερ καὶ πυρὶ καὶ τοῖς τοιούτοις μόνον ἂν δόξειε παρεῖναι καὶ αὐτῷ δὲ παντὶ τῷ κόσμῳ. Οὐδὲν γὰρ κωλύει ὑπὸ ἄλλου ἔξωθεν μὴ φθειρόμενον, ὑπὸ αὐτοῦ, τῶν μερῶν ἀλληλα φθειρόντων, τὴν φθορὰν αἰεὶ ἔχοντα, τῷ εἶδει μόνον μένειν, καὶ ῥεούσης αἰεὶ τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου, τὸ εἶδος ἄλλου διδόντος, γίγνεσθαι τὸ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ παντὸς ζώου, ὅπερ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου καὶ ἵππου καὶ τῶν ἄλλων: αἰεὶ γὰρ ἀνθρώπος καὶ ἵππος, ἀλλ' οὐχ ὁ αὐτός. Οὐ τοίνυν ἔσται τὸ μὲν μένον αὐτοῦ αἰεὶ, ὡσπερ ὁ οὐρανός, τὰ δὲ περὶ γῆν φθειρόμενα, ἀλλ' ὁμοίως ἅπαντα, τὴν διαφορὰν ἔχοντα μόνον τῷ χρόνῳ: ἔστω γὰρ πολυχρονιώτερα τὰ ἐν οὐρανῶ. Εἰ μὲν οὖν οὕτω συγχωρησόμεθα τὸ αἰεὶ ἐπὶ τοῦ παντὸς καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν εἶναι, ἦττον ἂν τὸ ἄπορον τῆ δόξῃ προσείη: μᾶλλον δὲ παντάπασιν ἔξω ἀπορίας ἂν γιγνοίμεθα, εἰ τὸ τῆς βουλήσεως τοῦ θεοῦ ἱκανὸν εἶναι δεικνύοιτο καὶν οὕτω καὶ τοῦτον τὸν τρόπον συνέχειν τὸ πᾶν. Εἰ δὲ καὶ τὸ τόδε τι αὐτοῦ ὅποσον οὖν λέγοιμεν ἔχειν τὸ αἰεὶ, ἢ τε βούλησις δεικτέα εἰ ἱκανὴ ποιεῖν τοῦτο, τό τε ἄπορον μένει διὰ τί τὰ μὲν οὕτω, τὰ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τῷ εἶδει μόνον, τὰ τε μέρη τὰ ἐν οὐρανῶ πῶς καὶ αὐτὰ: ἐπειδὴ οὕτω καὶ αὐτὰ τὰ πάντα εἶναι.

(2, 1, 2) Εἰ οὖν ταύτην παραδεχόμεθα τὴν δόξαν καὶ φάμεν τὸν μὲν οὐρανὸν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ τόδε ἔχειν τὸ αἰεὶ, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς σελήνης σφαίρα τὸ κατὰ εἶδος, δεικτέον πῶς σῶμα ἔχων ἔξει τὸ τόδε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίως, ὡς τὸ καθ' ἕκαστον καὶ τὸ ὡσαύτως, τῆς φύσεως τοῦ σώματος

ρεούσης αεί. Τοῦτο γὰρ δοκεῖ τοῖς τε ἄλλοις τοῖς περὶ φύσεως εἰρηκόσι καὶ αὐτῷ τῷ Πλάτῳ οὐ μόνον περὶ τῶν ἄλλων σωμάτων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν οὐρανίων αὐτῶν. Πῶς γὰρ ἄν, φησι, <σώματα ἔχοντα καὶ ὀρώμενα τὸ ἀπαρ-αλλάκτως> ἔξει <καὶ τὸ ὡσαύτως>; Συγχωρῶν καὶ ἐπὶ τούτων δηλονότι τῷ Ἡρακλείτῳ, ὃς ἔφη αἰεὶ καὶ τὸν ἥλιον γίνεσθαι. Ἀριστοτέλει μὲν γὰρ οὐδὲν ἄν πράγμα εἴη, εἴ τις αὐτοῦ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πέμπτου παραδέξαιτο σώματος. Τοῖς δὲ μὴ τοῦτο τιθεμένοις, τοῦ σώματος δὲ ἐκ τούτων ὄντος τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ ὧν περὶ καὶ τὰ τῆδε ζῶα, πῶς τὸ τότε ἄν ἔχοι; Ἐτι δὲ μᾶλλον πῶς ἥλιος καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ μόρια ὄντα; Συγκειμένου δὴ παντὸς ζώου ἐκ ψυχῆς καὶ τῆς σώματος φύσεως ἀνάγκη τὸν οὐρανόν, εἴπερ αἰεὶ κατ' ἀριθμὸν ἔσται, ἢ δι' ἄμφω ἔσεσθαι, ἢ διὰ θάτερον τῶν ἐνόητων, οἷον ψυχὴν ἢ σῶμα. Ὁ μὲν δὴ τῷ σώματι διδούς τὸ ἀφθαρτὸν οὐδὲν ἄν εἰς τοῦτο τῆς ψυχῆς δέοιτο ἢ τοῦ ὁμοῦ αἰεὶ εἶναι πρὸς ζώου σύστασιν: τῷ δὲ τὸ σῶμα παρ' αὐτοῦ φθαρτὸν εἶναι λέγοντι καὶ τῇ ψυχῇ διδόντι τὴν αἰτίαν πειρατέον καὶ τὴν τοῦ σώματος ἔξιν μὴδ' αὐτὴν ἐναντιουμένην τῇ συστάσει καὶ τῇ διαμονῇ δεικνύσαι, ὅτι μὴδὲν ἀσύμφωνον ἐν τοῖς συνεστηκόσιν ἔστι κατὰ φύσιν, ἀλλὰ πρόσφορον καὶ τὴν ὕλην πρὸς τὸ βούλημα τοῦ ἀποτελέσαντος ὑπάρχειν προσήκει.

(2, 1, 3) Πῶς οὖν ἡ ὕλη καὶ τὸ σῶμα τοῦ παντὸς συνεργὸν ἄν εἴη πρὸς τὴν τοῦ κόσμου ἀθανασίαν αἰεὶ ῥέον; Ἡ ὅτι, φαίμεν ἄν, [ῥεῖ ἐν αὐτῷ:] ῥεῖ γὰρ οὐκ ἔξω. Εἰ οὖν ἐν αὐτῷ καὶ οὐκ ἀπ' αὐτοῦ, μένον τὸ αὐτὸ οὐτ' ἄν αὔξειτο οὔτε φθίνοι: οὐ τοίνυν οὐδὲ γηράσκει. Ὁρᾶν δὲ δεῖ καὶ γῆν μένουσαν αἰεὶ ἐν σχήματι τῷ αὐτῷ ἐξ αἰδίου καὶ ὄγκῳ, καὶ ἀῆρ οὐ μήποτε ἐπιλείπη οὐδὲ ἡ ὕδατος φύσις: καὶ τοίνυν ὅσον μεταβάλλει αὐτῶν οὐκ ἠλλοίωσε τὴν τοῦ ὅλου ζώου φύσιν. Καὶ γὰρ ἡμῖν αἰεὶ μεταβαλλόντων μορίων καὶ εἰς τὸ ἔξω ἀπιόντων μένει ἕκαστος εἰς πολὺ: ὧ δὲ ἔξω μὴδὲν, οὐκ ἀσύμφωνος ἄν τούτων ἡ σώματος φύσις πρὸς ψυχὴν πρὸς τὸ αὐτὸ εἶναι ζῶον καὶ αἰεὶ μένον. Πῦρ δὲ ὄξυ μὲν καὶ ταχὺ τῷ μὴ ὧδε μένειν, ὥσπερ καὶ γῆ τῷ μὴ ἄνω: γενόμενον δὲ ἐκεῖ, οὐ στήναι δεῖ, οὗτοι δεῖν νομίζουσιν οὕτως ἔχειν ἐν τῷ οἰκείῳ ἰδρυμένον, ὡς μὴ καὶ αὐτὸ ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα στάσιν ἐπ' ἄμφω ζητεῖν. Ἄνω-τέρω μὲν γὰρ οὐκ ἄν φέροιτο: οὐδὲν γὰρ ἔτι: κάτω δ' οὐ πέφυκε. Λείπεται δὲ αὐτῷ εὐαγῶγῳ τε εἶναι καὶ κατὰ φυσικὴν ὁλκὴν ἐλκομένῳ ὑπὸ ψυχῆς πρὸς τὸ ζῆν εὖ μάλα ἐν καλῷ τόπῳ κινεῖσθαι [ἐν τῇ ψυχῇ]. Καὶ γὰρ, εἴ τῳ φόβος μὴ πέση, θαρρεῖν δεῖ: φθάνει γὰρ ἡ τῆς ψυχῆς περιαιρωγὴ πᾶσαν νεύσιν, ὡς κρατοῦσαν ἀνέχειν. Εἰ δὲ μὴδὲ ῥοπήν πρὸς τὸ κάτω ἔχει παρ' αὐτοῦ, οὐκ ἀντιτεῖνον μένει. Τὰ

μὲν οὖν ἡμέτερα μέρη ἐν μορφῇ γενόμενα οὐ στέγοντα αὐτῶν τὴν σύστασιν ἀπαιτεῖ ἀπ' ἄλλων μόρια, ἵνα μένοι: εἰ δ' ἐκεῖθεν μὴ ἀπορρέοι, οὐδὲν δεῖ τρέφεσθαι. Εἰ δὲ ἀπορρέοι ἀποσβεννύμενον ἐκεῖθεν, πῦρ δεῖ ἕτερον ἐξάπτεσθαι καί, εἰ ἄλλου τινὸς ἔχει καὶ ἐκεῖθεν ἀπορρέοι, δεῖ καὶ ἀντ' ἐκείνου ἄλλου. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὐ μένοι ἂν τὸ πᾶν ζῶον τὸ αὐτό, εἰ καὶ οὕτως.

(2, 1, 4) Ἀλλ' αὐτό γε ἐφ' ἑαυτοῦ, οὐχ ὡς πρὸς τὸ ζητούμενον, σκεπτόν εἶτε τι ἀπορρεῖ ἐκεῖθεν, ὥστε δεῖσθαι κάκεινα τῆς λεγομένης οὐ κυρίως τροφῆς, ἢ ἅπαξ τὰ ἐκεῖ ταχθέντα κατὰ φύσιν μένοντα οὐδεμίαν πάσχει ἀπορροήν: καὶ πότερον πῦρ μόνον ἢ πλεον τὸ πῦρ καὶ ἔστι τοῖς ἄλλοις αἰωρεῖσθαι καὶ μετεωρίζεσθαι ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος. Εἰ γάρ τις προσθείη καὶ τὴν κυριωτάτην αἰτίαν, τὴν ψυχὴν, μετὰ τῶν οὕτω σωματῶν καθαρῶν καὶ πάντως ἀμεινόνων - ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐν τοῖς κυρίοις αὐτῶν τὰ ἀμείνω ἐκλέγεται ἢ φύσις - πάγιον ἂν τὴν δόξαν περὶ τοῦ οὐρανοῦ τῆς ἀθανασίας λάβοι. Ὀρθῶς γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης τὴν φλόγα <ζέσιν> τινὰ καὶ πῦρ οἶον διὰ κόρον ὑβρίζον: τὸ δὲ ἐκεῖ ὁμαλὸν καὶ ἡρεμαῖον καὶ τῆ τῶν ἀστρῶν πρόσφορον φύσει. Τὸ δὲ δὴ μέγιστον, τὴν ψυχὴν ἐφεξῆς τοῖς ἀρίστοις κειμένην δυνάμει θαυμαστῇ κινουμένην, πῶς ἐκφεύζεται τι αὐτὴν εἰς τὸ μὴ εἶναι τῶν ἅπαξ ἐν αὐτῇ τεθέντων; Μὴ παντὸς δὲ δεσμοῦ οἴεσθαι κρείττονα εἶναι ἐκ θεοῦ ὠρμημένην, ἀνθρώπων ἀπέριων ἐστὶν αἰτίας τῆς συνεχούσης τὰ πάντα.

Ἄτοπον γὰρ τὴν καὶ ὅποσον οὖν χρόνον δυνηθεῖσαν συνέχειν μὴ καὶ ἀεὶ ποιεῖν τοῦτο, ὥσπερ βία τοῦ συνέχειν γεγονότος καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἄλλου ἢ τούτου ὄντος, ὃ ἐν τῇ τοῦ παντός ἐστι φύσει καὶ ἐν τοῖς καλῶς τεθείσιν, ἢ ὄντος τινὸς τοῦ βιασομένου καὶ διαλύσοντος τὴν σύστασιν καὶ οἶον βασιλείας τινὸς καὶ ἀρχῆς καταλύσοντος τὴν ψυχῆς φύσιν. Τό τε μήποτε ἄρξασθαι - ἄτοπον γὰρ καὶ ἤδη εἴρηται - πίστιν καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἔχει. Διὰ τί γὰρ ἔσται, ὅτε καὶ οὐκ ἤδη; Οὐ γὰρ ἐκτέτριπται τὰ στοιχεῖα, ὥσπερ ζύλα καὶ τὰ τοιαῦτα: μενόντων δ' ἀεὶ καὶ τὸ πᾶν μένει. Καὶ εἰ μεταβάλλει ἀεὶ, τὸ πᾶν μένει: μένει γὰρ καὶ ἡ τῆς μεταβολῆς αἰτία. Ἡ δὲ μετάνοια τῆς ψυχῆς ὅτι κενόν ἐστι δέδεικται, ὅτι ἄπονος καὶ ἀβλαβῆς ἢ διοίκησις: καὶ εἰ πᾶν οἶόν τε σῶμα ἀπολέσθαι, οὐδὲν ἂν ἀλλοιότερον αὐτῇ γίγνοιτο.

(2, 1, 5) Πῶς οὖν τὰ ἐκεῖ μέρη μένει, τὰ δ' ἐνταῦθα στοιχεῖα τε καὶ ζῶα οὐ μένει; Ἡ, φησὶν ὁ Πλάτων, τὰ μὲν παρὰ θεοῦ γεγένηται, τὰ δ' ἐνταῦθα ζῶα παρὰ τῶν γενομένων παρ' αὐτοῦ θεῶν: γενόμενα δὲ παρ' ἐκείνου οὐ θεμιτὸν φθεῖρεσθαι. Τοῦτο δὲ ταῦτόν τῳ ἐφεξῆς μὲν τῳ δημιουργῳ εἶναι τὴν ψυχὴν τὴν οὐρανίαν, καὶ τὰς ἡμετέρας δέ: ἀπὸ δὲ τῆς

οὐρανίας ἴνδαλμα αὐτῆς ἰὸν καὶ οἶον ἀπορρέον ἀπὸ τῶν ἄνω
τὰ ἐπὶ γῆς ζῶα ποιεῖν. Ψυχῆς οὖν μιμουμένης τοιαύτης
τὴν ἐκεῖ, ἀδυνατούσης δὲ τῷ καὶ χείροσι σώμασι χρῆσθαι
πρὸς τὴν ποίησιν καὶ ἐν τόπῳ χείροσι καὶ τῶν εἰς τὴν
σύστασιν ληφθέντων οὐκ ἐθελόντων μένειν, τὰ τε ζῶα
ἐνταῦθα οὐκ αἰεὶ δύναται μένειν, τὰ τε σώματα οὐχ ὁμοίως
κρατοῖτο ἄν, ὡς ἂν ἄλλης ψυχῆς αὐτῶν προσεχῶς
ἀρχούσης. Τὸν δὲ ὅλον οὐρανὸν εἴπερ ἔδει μένειν, καὶ τὰ
μόρια αὐτοῦ, τὰ ἄστρα τὰ ἐν αὐτῷ, ἔδει: ἢ πῶς ἂν ἔμεινε
μὴ ὁμοίως καὶ τούτων μενόντων; Τὰ γὰρ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
οὐκέτι οὐρανοῦ μέρη: ἢ οὐ μέχρι σελήνης ὁ οὐρανός.
Ἡμεῖς δὲ πλασθέντες ὑπὸ τῆς διδομένης παρὰ τῶν ἐν
οὐρανῷ θεῶν ψυχῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ κατ' ἐκείνην
καὶ σύνεσμεν τοῖς σώμασιν: ἢ γὰρ ἄλλη ψυχὴ, καθ' ἣν
ἡμεῖς, τοῦ εἶναι, οὐ τοῦ εἶναι αἰτία. Ἦδη γοῦν τοῦ
σώματος ἔρχεται γενομένου μικρὰ ἐκ λογισμοῦ πρὸς τὸ
εἶναι συλλαμβανομένη.

(2.1.6) Ἄλλα πότερον πῦρ μόνον καὶ εἰ ἀπορρεῖ ἐκεῖθεν καὶ
δεῖται τροφῆς νῦν σκεπτέον. Τῷ μὲν οὖν Τιμαίῳ τὸ τοῦ
παντὸς σῶμα πεποιηκότι πρῶτον ἐκ γῆς καὶ πυρός, ἵνα
ὄρατόν τε ἦ διὰ τὸ πῦρ, στερεὸν δὲ διὰ τὴν γῆν, ἀκολουθεῖν
ἔδοξε καὶ τὰ ἄστρα ποιεῖν οὐ πᾶν, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον πυρός
ἔχειν, ἐπειδὴ τὰ ἄστρα τὸ στερεὸν φαίνεται ἔχοντα. Καὶ
ἴσως ὁρθῶς ἂν ἔχοι συνεπικρίναντος καὶ Πλάτωνος τῷ
εἰκότι τὴν γνώμην ταύτην. Παρὰ μὲν γὰρ τῆς αἰσθήσεως
κατὰ τε τὴν ὄψιν κατὰ τε τὴν τῆς ἀφῆς ἀντίληψιν πυρός
ἔχειν τὸ πλεῖστον ἢ τὸ πᾶν φαίνεται, διὰ δὲ τοῦ λόγου
ἐπισκοποῦσιν, εἰ τὸ στερεὸν ἄνευ γῆς οὐκ ἂν γένοιτο, καὶ
γῆς ἂν ἔχοι. Ὑδατος δὲ καὶ ἀέρος τί ἂν δέοιτο; Ἀτοπὸν
τε γὰρ δόξει ὕδατος εἶναι ἐν τοσοῦτῳ πυρί, ὅ τε ἄηρ εἰ
ἐνεῖη μεταβάλλοι ἂν εἰς πυρὸς φύσιν. Ἄλλ' εἰ δύο στερεὰ
ἄκρων λόγον ἔχοντα δύο μέσων δεῖται, ἀπορήσειεν ἂν τις,
εἰ καὶ ἐν φυσικοῖς οὕτως: ἐπεὶ καὶ γῆν ἂν τις ὕδατι μίξειεν
οὐδενὸς δεηθεῖς μέσου. Εἰ δὲ λέγοιμεν: ἐνυπάρχει γὰρ
ἤδη ἐν τῇ γῆ καὶ τῷ ὕδατι καὶ τὰ ἄλλα, δόξομεν ἴσως τι
λέγειν: εἴποι δ' ἂν τις: ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ συνδῆσαι συνιόντα
τὰ δύο. Ἄλλ' ὅμως ἐροῦμεν ἤδη συνδέσθαι τῷ ἔχειν ἐκά-
τερον πάντα. Ἄλλ' ἐπισκεπτέον, εἰ ἄνευ πυρός οὐχ ὄρατόν
γῆ, καὶ ἄνευ γῆς οὐ στερεὸν πῦρ: εἰ γὰρ τοῦτο, τάχ' ἂν
οὐδὲν ἔχοι ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν αὐτοῦ οὐσίαν, ἀλλὰ πάντα μὲν
μέμικται, λέγεται δὲ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἕκαστον. Ἐπεὶ
οὐδὲ τὴν γῆν ἄνευ ὑγροῦ φασι συστήναι δύνασθαι: κόλλαν
γὰρ εἶναι τῇ γῆ τὴν ὕδατος ὑγρότητα. Ἄλλ' εἰ καὶ δύσομεν
οὕτως, ἀλλὰ ἕκαστόν γε ἄτοπον λέγοντα εἶναί τι ἐφ' ἑαυτοῦ
μὲν μὴ διδόναι σύστασιν αὐτῷ, μετὰ δὲ τῶν ἄλλων ὁμοῦ,
οὐδενὸς ἕκαστου ὄντος. Πῶς γὰρ ἂν εἴη γῆς φύσις καὶ τὸ

τί ἦν εἶναι γῆ μηδενὸς ὄντος μορίου γῆς ὃ γῆ ἔστιν, εἰ μὴ καὶ ὕδωρ ἐνεῖη εἰς κόλλησιν; Τί δ' ἂν κολλήσειε μὴ ὄντος ὅλως μεγέθους, ὃ πρὸς ἄλλο μόνιον συνεχῆς συνάψει; Εἰ γὰρ καὶ ὅτιοῦν μέγεθος γῆς αὐτῆς ἔσται, ἔσται γῆν φύσει καὶ ἄνευ ὕδατος εἶναι: ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, οὐδὲν ἔσται, ὃ κολλήσεται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Ἄερος δὲ τί ἂν δέοιτο γῆς ὄγκος πρὸς τὸ εἶναι ἔτι ἄερος μένοντος πρὶν μεταβάλλειν; Περὶ δὲ πυρὸς εἰς μὲν τὸ γῆ εἶναι οὐκ εἴρηται, εἰς δὲ τὸ ὄρατῆ εἶναι καὶ αὐτῆ καὶ τὰ ἄλλα: εὐλόγον μὲν γὰρ συγχωρεῖν παρὰ φωτὸς τὸ ὀρᾶσθαι γίνεσθαι. Οὐ γὰρ δὴ τὸ σκότος ὀρᾶσθαι, ἀλλὰ μὴ ὀρᾶσθαι φατέον, ὥσπερ τὴν ἀψοφίαν μὴ ἀκούεσθαι. Ἄλλα πῦρ γε ἐν αὐτῇ οὐκ ἀνάγκη παρεῖναι: φῶς γὰρ ἀρκεῖ. Χιῶν γοῦν καὶ τὰ ψυχρότατα πολλὰ λαμπρὰ πυρὸς ἄνευ. Ἄλλ' ἐνεγένετο, φήσει τις, καὶ ἔχρωσε πρὶν ἀπελθεῖν. Καὶ περὶ ὕδατος δὲ ἀπορητέον, εἰ μὴ ἔστιν ὕδωρ, εἰ μὴ γῆς λάβοι. Ἄηρ δὲ πῶς ἂν λέγοιτο μετέχειν γῆς εὐθρυπτος ὢν; Περὶ δὲ πυρός, εἰ γῆς δεῖ αὐτῷ τὸ συνεχῆς παρ αὐτοῦ οὐκ ἔχοντι οὐδὲ τὸ διαστατὸν τριχῆ. Ἡ δὲ στερεότης αὐτῷ, οὐ κατὰ τὴν διάστασιν τὴν τριχῆ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀντέρεισιν δηλονότι, διὰ τί οὐκ ἔσται ἢ φυσικὸν σῶμα; Σκληρότης δὲ γῆ μόνη. Ἐπεὶ καὶ τὸ πυκνὸν τῷ χρυσῷ ὕδατι ὄντι προσγίνεται οὐ γῆς προσγενομένης, ἀλλὰ πυκνότητος ἢ πήξεως. Καὶ πῦρ δὲ ἐφ' αὐτοῦ διὰ τί ψυχῆς παρουσίας οὐ συστήσεται πρὸς τὴν δύναμιν αὐτῆς; Καὶ ζῶα δὲ πύρινα ἔστι δαιμόνων. Ἄλλα κινήσομεν τὸ πᾶν ζῶον ἐκ πάντων τὴν σύστασιν ἔχειν. Ἡ τὰ ἐπὶ γῆς τις ἔρει, γῆν δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν αἴρειν παρὰ φύσιν εἶναι καὶ ἐναντίον τοῖς ὑπ' αὐτῆς τεταγμένοις: συμπεριάγειν δὲ τὴν ταχίστην φορὰν γηερὰ σώματα οὐ πιθανὸν εἶναι ἐμπόδιόν τε καὶ πρὸς τὸ φανὸν καὶ λευκὸν τοῦ ἐκεῖ πυρός.

(2, 1, 7) Ἴσως οὖν βέλτιον χρὴ ἀκούειν τοῦ Πλάτωνος λέγοντος ἐν μὲν τῷ παντὶ κόσμῳ δεῖν εἶναι τὸ τοιοῦτον στερεόν, τὸ ἀντίτυπον ὄν, ἵνα τε ἡ γῆ ἐν μέσῳ ἰδρυμένη ἐπιβάθρα καὶ τοῖς ἐπ' αὐτῆς βεβηκόσιν ἐδραία ἦ, τὰ τε ζῶα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἐξ ἀνάγκης τὸ τοιοῦτον στερεὸν ἔχη, ἡ δὲ γῆ τὸ μὲν εἶναι συνεχῆς καὶ παρ αὐτῆς ἔχοι, ἐπιλάμποιτο δὲ ὑπὸ πυρός, ἔχοι δὲ ὕδατος πρὸς τὸ μὴ αὐχμηρόν [ἔχοι δὲ] καὶ μερῶν πρὸς μέρη μὴ κωλύεσθαι συναγωγῆν: ἀέρα δὲ κουφίζειν γῆς ὄγκους: μεμίχθαι δὲ τῷ ἄνω πυρὶ οὐκ ἐν τῇ συστάσει τῶν ἀστρῶν τὴν γῆν, ἀλλ' ἐν κόσμῳ γενομένου ἑκάστου καὶ τὸ πῦρ ἀπολαύσαι τι τῆς γῆς, ὥσπερ καὶ τὴν γῆν τοῦ πυρός καὶ ἑκάστον ἑκάστων, οὐχ ὡς τὸ ἀπολαῦσαν γενέσθαι ἐξ ἀμφοῖν, ἑαυτοῦ τε καὶ οὐ μετέσχευεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν κόσμῳ κοινωνίαν ὃν ὅ ἐστι λαβεῖν οὐκ αὐτὸ ἀλλά τι αὐτοῦ,

οἶον οὐκ ἀέρα, ἀλλ ἀέρος τὴν ἀπαλότητα καὶ τὴν γῆν πυρὸς τὴν λαμπρότητα: τὴν δὲ μίξιν πάντα διδόναι, καὶ τὸ συναμφοτέρον τότε ποιεῖν, οὐ γῆν μόνον καὶ τὴν πυρὸς φύσιν, τὴν στερεότητα ταύτην καὶ τὴν πυρότητα. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ αὐτὸς τούτοις εἰπών: <φῶς ἀνήψεν ὁ θεὸς περὶ τὴν δευτέραν ἀπὸ γῆς περιφορᾶν>, τὸν ἥλιον λέγων, καὶ <λαμπρότατόν> που λέγει ἀλλαχοῦ τὸν ἥλιον, τὸν αὐτὸν δὲ λευκότατον, ἀπάγων ἡμᾶς τοῦ ἄλλο τι νομίζειν ἢ πυρὸς εἶναι, πυρὸς δὲ οὐδέτερον τῶν εἰδῶν αὐτοῦ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τὸ φῶς ὅ φησιν ἕτερον φλογὸς εἶναι, θερμὸν δὲ προσηνῶς μόνον: τοῦτο δὲ τὸ φῶς σῶμα εἶναι, ἀποστίλβειν δὲ ἀπ αὐτοῦ τὸ ὁμῶνυμον αὐτῷ φῶς, ὃ δὴ φαμεν καὶ ἀσώματον εἶναι: τοῦτο δὲ ἀπ ἐκείνου τοῦ φωτὸς παρέχουσαί, ἐκλάμπον ἐξ ἐκείνου ὡσπερ ἄνθος ἐκείνου καὶ στιλπνότητα, ὃ δὴ καὶ εἶναι τὸ ὄντως λευκὸν σῶμα. Ἡμεῖς δὲ τὸ γεηρὸν πρὸς τὸ χειρὸν λαμβάνοντες, τοῦ Πλάτωνος κατὰ τὴν στερεότητα λαβόντες τὴν γῆν, ἐν τι γοῦν δὴ ὀνομάζομεν ἡμεῖς διαφορὰς γῆς ἐκείνου τιθεμένου. Τοῦ δὴ τοιούτου πυρὸς τοῦ φῶς παρέχοντος τὸ καθαρώτατον ἐν τῷ ἄνω τόπῳ κειμένου καὶ κατὰ φύσιν ἐκεῖ ἰδρυμένου, ταύτην τὴν φλόγα οὐκ ἐπιμίγνυσθαι τοῖς ἐκεῖ ὑποληπτέον, ἀλλὰ φθάνουσαν μέχρι τινὸς ἀποσβέννυσθαι ἐντυχοῦσαν πλείονι ἀέρι ἀνεληθοῦσάν τε μετὰ γῆς ρίπτεσθαι κάτω οὐ δυναμένην ὑπερβαίνειν πρὸς τὸ ἄνω, κάτω δὲ τῆς σελήνης ἴστασθαι, ὥστε καὶ λεπτότερον ποιεῖν τὸν ἐκεῖ ἀέρα καὶ φλόγα, εἰ μένοι, μαραινομένην εἰς τὸ πραότερον γίνεσθαι καὶ τὸ λαμπρὸν μὴ ἔχειν ὅσον εἰς τὴν ζέσιν, ἀλλ ἢ ὅσον παρὰ τοῦ φωτὸς τοῦ ἄνω ἐναυγάζεσθαι: τὸ δὲ φῶς ἐκεῖ, τὸ μὲν ποικιλθὲν ἐν λόγοις τοῖς ἄστροις, ὡσπερ ἐν τοῖς μεγέθεσιν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς χροαῖς τὴν διαφορὰν ἐργάσασθαι, τὸν δ ἄλλον οὐρανὸν εἶναι καὶ αὐτὸν τοιούτου φωτός, μὴ ὄρασθαι δὲ λεπτότητι τοῦ σώματος καὶ διαφανείᾳ οὐκ ἀντιτύπῳ, ὡσπερ καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα: πρόσεστι δὲ τούτοις καὶ τὸ πόρρω.

(2, 1, 8) Τούτου δὴ μέιναντος ἄνω τοῦ τοιούτου φωτὸς ἐν ᾧ τέτακται καθαρῷ ἐν καθαρωτάτῳ, τίς ἂν τρόπος ἀπορροῆς ἀπ αὐτοῦ ἂν γένοιτο; Οὐ γὰρ δὴ πρὸς τὸ κάτω πέφυκεν ἀπορρεῖν ἢ τοιαύτη φύσις, οὐδ αὖ τί ἐστιν ἐκεῖ τῶν βιαζομένων ὠθεῖν πρὸς τὸ κάτω. Πᾶν δὲ σῶμα μετὰ ψυχῆς ἄλλο καὶ οὐ ταυτόν, οἶον μόνον ἦν: τοιοῦτον δὲ τὸ ἐκεῖ, οὐχ οἶον τὸ μόνον. Τό τε γειτονοῦν εἴτε ἀἦρ εἴτε πῦρ εἴη, ἀἦρ μὲν τί ἂν ποιήσῃ; Πυρὸς δὲ οὐδ ἂν ἐν ἀρμόσειε πρὸς τὸ ποιῆσαι, οὐδ ἂν ἐφάψαιτο εἰς τὸ δρᾶσαι: τῇ ῥύμη τε γὰρ παραλλάξειεν ἂν πρὶν παθεῖν ἐκεῖνο, ἔλαττον τε τοῦτο ἰσχύον τε οὐκ ἴσα τοῖς ἐνθάδε. Εἴτα καὶ τὸ ποιῆσαι θερμῆναί ἐστι: δεῖ τε τὸ θερμανθησόμενον μὴ

θερμὸν παρ αὐτοῦ εἶναι. Εἰ δέ τι φθαρήσεται παρὰ πυρός, θερμανθῆναι δεῖ πρότερον αὐτὸ καὶ παρὰ φύσιν αὐτὸ ἐν τῷ θερμανεσθαι γίνεσθαι. Οὐδὲν δεῖ τοίνυν ἄλλου σώματος τῷ οὐρανῷ, ἵνα μένη, οὐδ' αὖ, ἵνα κατὰ φύσιν ἢ περιφορά: οὐ γὰρ πω δέδεικται οὐδὲ ἐπ' εὐθείας οὔσα ἢ κατὰ φύσιν αὐτῷ φορά: ἢ γὰρ μένειν ἢ περιφέρεσθαι κατὰ φύσιν αὐτοῖς: αἱ δ' ἄλλαι βιασθέντων. Οὐ τοίνυν οὐδὲ τροφῆς δεῖσθαι φατέον τὰ ἐκεῖ, οὐδὲ ἀπὸ τῶν τῆδε περὶ ἐκείνων ἀποφαντέον οὔτε ψυχὴν τὴν αὐτὴν τὴν συνέχουσαν ἐχόντων οὔτε τὸν αὐτὸν τόπον οὔτε αἰτίας οὔσης ἐκεῖ, δι' ἣν τὰ τῆδε τρέφεται συγκρίματα αἰεὶ ῥέοντα, τὴν τε μεταβολὴν τῶν τῆδε σωμάτων ἀφ' αὐτῶν μεταβάλλειν ἄλλης ἐπιστατούσης φύσεως αὐτοῖς, ἢ ὑπ' ἀσθενείας οὐκ οἶδε κατέχειν ἐν τῷ εἶναι, μιμεῖται δὲ ἐν τῷ γίνεσθαι ἢ γεννᾶν τὴν πρὸ αὐτῆς φύσιν. Τὸ δὲ μὴ ὡσαύτως πάντη, ὡσπερ τὰ νοητά, εἴρηται.

(2, 2, 1) Διὰ τί <κύκλω κινεῖται>; Ὅτι νοῦν μιμεῖται. Καὶ τί-νος ἢ κίνησις, ψυχῆς ἢ σώματος; Τί οὖν ὅτι ψυχὴ ἐν αὐτῇ ἔστι καὶ πρὸς αὐτὴν; Ἡ σπεύδει ἵεναι; ἢ ἔστιν ἐν αὐτῇ οὐ συνεχεῖ οὔσα; ἢ φερομένη συμφέρει; Ἄλλ' ἔδει συμφέρουσαν μηκέτι φέρειν, ἀλλ' ἐνηνοχέειν, τουτέστι στήναι μᾶλλον ποιῆσαι καὶ μὴ αἰεὶ κύκλω. Ἡ καὶ αὐτὴ στήσεται ἢ, εἰ κινεῖται, οὔτι γε τοπικῶς. Πῶς οὖν τοπικῶς κινεῖ αὐτὴ ἄλλον τρόπον κινουμένη; Ἡ ἴσως οὐδὲ τοπικὴ ἢ κύκλω, ἀλλ' εἰ ἄρα, κατὰ συμβεβηκός. Ποία οὖν τις; Εἰς αὐτὴν συναισθητικὴ καὶ συννοητικὴ καὶ ζωτικὴ καὶ οὐδαμοῦ ἔξω οὐδ' ἄλλοθι. Καὶ τὸ πάντα δεῖν περιλαμβάνειν; τοῦ γὰρ ζῶου τὸ κύριον περιληπτικὸν καὶ ποιῶν ἐν. Οὐ περιλήψεται δὲ ζωτικῶς, εἰ μένοι, οὐδὲ σώσει τὰ ἔνδον σῶμα ἔχον: καὶ γὰρ σώματος ζωὴ κίνησις. Εἰ οὖν καὶ τοπικὴ, ὡς δυνήσεται κινήσεται καὶ οὐχ ὡς ψυχὴ μόνον, ἀλλ' ὡς σῶμα ἔμψυχον καὶ ὡς ζῶον: ὥστε εἶναι μικτὴν ἐκ σωματικῆς καὶ ψυχικῆς, τοῦ μὲν σώματος εὐθὺ φερομένου φύσει, τῆς δὲ ψυχῆς κατεχούσης, ἐκ δ' ἀμφοῖν γενομένου φερομένου τε καὶ μένοντος. Εἰ δὲ σώματος ἢ κύκλω λέγοιτο, πῶς παντὸς εὐθυποροῦντος καὶ τοῦ πυρός; Ἡ εὐθυπορεῖ, ἕως ἂν ἤκη εἰς τὸ οὐ τέτακται: ὡς γὰρ ἂν ταχθῆ, οὕτω δοκεῖ καὶ ἑστάναι κατὰ φύσιν καὶ φέρεσθαι εἰς δ' ἐτάχθη. Διὰ τί οὖν οὐ μένει ἐλθόν; Ἄρα, ὅτι ἢ φύσις τῷ πυρὶ ἐν κινήσει; Εἰ οὖν μὴ κύκλω, σκεδασθήσεται ἐπ' εὐθύ: δεῖ ἄρα κύκλω. Ἄλλὰ τοῦτο προνοίας: ἀλλ' ἐν αὐτῷ παρὰ τῆς προνοίας: ὥστε, εἰ ἐκεῖ γένοιτο, κύκλω κινεῖσθαι ἐξ αὐτοῦ. Ἡ ἐπιέμενον τοῦ εὐθέος οὐκ ἔχον οὐκέτι τόπον ὡσπερ περιολισθάνον ἀνακάμπει ἐν οἷς τόποις δύναται: οὐ γὰρ ἔχει τόπον μεθ' ἑαυτοῦ: οὗτος γὰρ ἔσχατος. Θεῖ οὖν ἐν ᾧ ἔχει καὶ αὐτὸς αὐτοῦ τόπος, οὐχ ἵνα μένη

γεγεννημένος, ἀλλ ἵνα φέροιτο. Καὶ κύκλου δὲ τὸ μὲν κέντρον μένει κατὰ φύσιν, ἡ δὲ ἔξωθεν περιφέρεια εἰ μένοι, κέντρον ἔσται μέγα. Μᾶλλον οὖν ἔσται περὶ τὸ κέντρον καὶ ζῶντι καὶ κατὰ φύσιν δὲ ἔχοντι σώματι. Οὕτω γὰρ συννεύσει πρὸς τὸ κέντρον, οὐ τῆ συνιζήσει - ἀπολεῖ γὰρ τὸν κύκλον - ἀλλ ἔπει τοῦτο οὐ δύναται, τῆ περι-δινήσει: οὕτω γὰρ μόνως ἀποπληρώσει τὴν ἔφρσιν. Εἰ ψυχὴ δὲ περιάγοι, οὐ καμῖται: οὐ γὰρ ἔλκει, οὐδὲ παρὰ φύσιν: ἡ γὰρ φύσις τὸ ὑπὸ ψυχῆς τῆς πάσης ταχθέν. Ἐτι πανταχοῦ οὔσα ἡ ψυχὴ ὅλη καὶ οὐ διειλημμένη ἡ τοῦ παντός κατὰ μέρος δίδωσι καὶ τῷ οὐρανῷ, ὡς δύναται, πανταχοῦ εἶναι: δύναται δὲ τῷ πάντα μετιέναι καὶ ἐπιπορεύεσθαι. Ἔσθι μὲν γάρ, εἴ που ἔστῶσα ἦν ἡ ψυχὴ, ἐλθὼν ἐκεῖ: νῦν δέ, ἐπειδὴ πᾶσά ἐστιν, αὐτῆς πάντῃ ἐφίεται. Τί οὖν; Οὐδέποτε τεύζεται; Ἡ οὕτως ἀεὶ τυγχάνει, μᾶλλον δὲ αὐτὴ πρὸς αὐτὴν ἄγουσα ἀεὶ ἐν τῷ ἀεὶ ἄγειν ἀεὶ κινεῖ, καὶ οὐκ ἀλλαχοῦ κινουσα ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἐν τῷ αὐτῷ, οὐκ ἐπ εὐθὺ ἀλλὰ κύκλῳ ἄγουσα δίδωσιν αὐτῷ οὐ ἂν ἦκη ἐκεῖ ἔχειν αὐτὴν. Εἰ δὲ μένοι, ὡς ἐκεῖ οὔσης μόνον, οὐ ἕκαστον μένει, στήσεται. Εἰ οὖν μὴ ἐκεῖ μόνον ὅπου οὖν, πανταχοῦ οἰσθήσεται καὶ οὐκ ἔξω: κύκλῳ ἄρα.

(2, 2, 2) Ταῦ οὖν ἄλλα πῶς; Ἡ οὐχ ὅλον ἕκαστον, μέρος δὲ καὶ κατεχόμενον μερικῷ τόπῳ. Ἐκεῖνο δὲ ὅλον καὶ οἶον τόπος καὶ οὐδὲν κωλύει: αὐτὸ γὰρ τὸ πᾶν. Πῶς οὖν ἀνθρωποι; Ἡ, ὅσον παρὰ τοῦ παντός, μέρος, ὅσον δ αὐτοί, οἰκείον ὅλον. Εἰ οὖν πανταχοῦ οὐ ἂν ἦ ἔχει αὐτὴν, τί δεῖ περιέναι; Ἡ ὅτι μὴ μόνον ἐκεῖ. Εἰ δὲ ἡ δύναμις αὐτῆς περὶ τὸ μέσον, καὶ ταύτῃ ἂν κύκλῳ: μέσον δὲ οὐχ ὡσαύτως σώματος καὶ φύσεως ψυχῆς ληπτέον, ἀλλ ἐκεῖ μὲν μέσον, ἀφ οὗ ἡ ἄλλη, τοπικῶς δὲ σώματος. Ἀνάλογον οὖν δεῖ τὸ μέσον: ὡς γὰρ ἐκεῖ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα μέσον δεῖ εἶναι, ὃ μόνως ἐστὶ μέσον σώματος καὶ σφαιρικοῦ: ὡς γὰρ ἐκεῖνο περὶ αὐτό, οὕτω καὶ τοῦτο. Εἰ δὴ ψυχῆς ἐστὶ, περιθέουσα τὸν θεὸν ἀμφαγαπάζεται καὶ περὶ αὐτὸν ὡς οἶόν τε αὐτὴ ἔχει: ἐξήρηται γὰρ αὐτοῦ πάντα. Ἐπει οὖν οὐκ ἔστι πρὸς αὐτόν, περὶ αὐτόν. Πῶς οὖν οὐ πᾶσαι οὕτως; Ἡ ἕκαστῃ ὅπου ἐστὶν οὕτως. Δια τί οὖν οὐ καὶ τὰ σώματα ἡμῶν οὕτως; Ὅτι τὸ εὐθύπορον προσήρηται καὶ πρὸς ἄλλα αἰ ὄρμαι καὶ τὸ σφαιροειδὲς ἡμῶν οὐκ εὐτροχον: γεηρὸν γάρ: ἐκεῖ δὲ συνέπεται λεπτόν καὶ εὐκίνητον: διὰ τί γὰρ ἂν καὶ σταίῃ ἡντινοῦν κίνησιν τῆς ψυχῆς κινουμένης; Ἰσως δὲ καὶ παρ ἡμῖν τὸ πνεῦμα τὸ περὶ τὴν ψυχὴν τοῦτο ποιεῖ. Εἰ γὰρ ἔστιν ὁ θεὸς ἐν πᾶσι, τὴν συνεῖναι βουλομένην ψυχὴν περὶ αὐτόν δεῖ γίνεσθαι: οὐ γὰρ πῆ. Καὶ Πλάτων δὲ τοῖς ἀστροῖς οὐ μόνον τὴν μετὰ τοῦ ὅλου σφαιρικὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ ἕκαστῳ δίδωσι τὴν περὶ τὸ

κέντρον αὐτῶν: ἕκαστον γάρ, οὗ ἔστι, περιειληφὸς τὸν θεὸν ἀγαλλεται οὐ λογισμῷ ἀλλὰ φυσικαῖς ἀνάγκαις.

(2, 2, 3) Ἐστω δὲ καὶ ὧδε: τῆς ψυχῆς ἢ μὲν τις δύναμις ἢ ἐσχάτη ἀπὸ γῆς ἀρξάμενη καὶ δι' ὅλου <διαπλεκείσα> ἔστιν, ἢ δὲ αἰσθάνεσθαι πεφυκυῖα καὶ ἢ λόγον δοξαστικὸν δεχομένη πρὸς τὸ ἄνω ἐν ταῖς σφαίραις ἑαυτὴν ἔχει ἐποχουμένη καὶ τῇ προτέρᾳ καὶ δύναμιν διδοῦσα παρ' αὐτῆς εἰς τὸ ποιεῖν ζωτικωτέραν. Κινεῖται οὖν ὑπ' αὐτῆς κύκλῳ περιεχούσης καὶ ἐφιδρυμένης παντὶ ὅσον αὐτῆς εἰς τὰς σφαίρας ἀνέδραμε. Κύκλῳ οὖν ἐκείνης περιεχούσης συννεύουσα ἐπιστρέφεται πρὸς αὐτήν, ἢ δὲ ἐπιστροφή αὐτῆς περιάγει τὸ σῶμα, ἐν ᾧ ἐμπέλεκται. Ἐκάστου γὰρ μορίου καὶ ὀπωσοῦν κινήθεις ἐν σφαίρᾳ, εἰ μόνον κινεῖτο, ἔσειεν ἐν ᾧ ἔστι καὶ τῇ σφαίρᾳ κίνησις γίνεται. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν σωματίων τῶν ἡμετέρων τῆς ψυχῆς ἄλλως κινουμένης, οἷον ἐν χαραῖς καὶ τῷ φανέντι ἀγαθῷ, τοῦ σώματος ἢ κίνησις καὶ τοπικὴ γίνεται. Ἐκεῖ δὲ ἐν ἀγαθῷ γινομένη ψυχὴ καὶ αἰσθητικωτέρα γενομένη κινεῖται πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ σείει ὡς πέφυκεν ἐκεῖ τοπικῶς τὸ σῶμα. Ἡ τε αἰσθητικὴ ἀπὸ τοῦ ἄνω αὖ καὶ αὐτὴ τὸ ἀγαθὸν λαβοῦσα καὶ τὰ αὐτῆς ἡσθεῖσα διώκουσα αὐτὸ ὃν πανταχοῦ πρὸς τὸ πανταχοῦ συμφέρεται. Ὁ δὲ νοῦς οὕτω κινεῖται: ἔστηκε γὰρ καὶ κινεῖται: περὶ αὐτὸν γάρ. Οὕτως οὖν καὶ τὸ πᾶν τῷ κύκλῳ κινεῖται ἅμα καὶ ἔστηκεν.

(2, 3, 1) Ὅτι ἢ τῶν ἀστρῶν φορὰ σημαίνει περὶ ἕκαστον τὰ ἐσόμενα, ἀλλ' οὐκ αὐτὴ πάντα ποιεῖ, ὡς τοῖς πολλοῖς δοξάζεται, εἴρηται μὲν πρότερον ἐν ἄλλοις, καὶ πίστεις τινὰς παρείχετο ὁ λόγος, λεκτέον δὲ καὶ νῦν ἀκριβέστερον διὰ πλειόνων: οὐ γὰρ μικρὸν τὸ ἢ ὧδε ἢ ὧδε ἔχειν δοξάζειν. Τοὺς δὲ πλανήτας φερομένους ποιεῖν λέγουσιν οὐ μόνον τὰ ἄλλα, πενίας καὶ πλούτους καὶ ὑγείας καὶ νόσους, ἀλλὰ καὶ αἰσχῆ καὶ κάλλη αὖ, καὶ δὴ τὸ μέγιστον, καὶ κακίας καὶ ἀρετᾶς καὶ δὴ καὶ τὰς ἀπὸ τούτων πράξεις καθ' ἕκαστα ἐπὶ καιρῶν ἐκάστων, ὡσπερ θυμουμένους εἰς ἀνθρώπους, ἐφ' οἷς μηδὲν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἀδικοῦσιν οὕτω παρ' αὐτῶν κατεσκευασμένοι, ὡς ἔχουσι: καὶ τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ διδόναι οὐκ ἀγασθέντας τῶν λαμβανόντων, ἀλλ' αὐτοὺς ἢ κακουμένους κατὰ τόπους τῆς φορᾶς ἢ αὖ εὐπαθοῦντας καὶ αὖ ἄλλους αὐτοὺς ταῖς διανοίαις γιγνομένους ὅταν τε ἐπὶ κέντρων ὧσι καὶ ἀποκλίνοντας ἄλλους: τὸ δὲ μέγιστον, τοὺς μὲν κακοὺς αὐτῶν λέγοντες, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς εἶναι, ὅμως καὶ τοὺς κακοὺς αὐτῶν λεγομένους ἀγαθὰ διδόναι, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς φαύλους γίγνεσθαι: ἔτι δὲ ἀλλήλους ἰδόντας ποιεῖν ἕτερα, μὴ ἰδόντας δὲ ἄλλα, ὡσπερ οὐκ αὐτῶν ὄντας ἀλλὰ ἰδόντας μὲν ἄλλους, μὴ ἰδόντας δὲ ἑτέρους: καὶ τόνδε μὲν ἰδόντα ἀγαθὸν εἶναι, εἰ δὲ ἄλλον

ἴδοι, ἀλλοιοῦσθαι: καὶ ἄλλως μὲν ὄραν, εἰ κατὰ σχῆμα τόδε ἢ ὄψις, ἄλλως δέ, εἰ κατὰ τόδε: ὁμοῦ τε πάντων τὴν κρᾶσιν ἕτερον γίνεσθαι, ὡσπερ ἐξ ὑγρῶν διαφόρων τὸ κρᾶμα ἕτερον παρὰ τὰ μεμιγμένα. Ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα δοξαζόντων περὶ ἐκάστου λέγειν ἐπισκοπούμενους προσήκει. Ἄρχῃ δ' ἂν εἴη προσήκουσα αὕτη.

(2, 3, 2) Πότερα ἔμψυχα νομιστέον ἢ ἀψυχα ταῦτα τὰ φερόμενα; Εἰ μὲν γὰρ ἀψυχα, οὐδὲν ἄλλ' ἢ θερμὰ καὶ ψυχρὰ παρεχόμενα, εἰ δὴ καὶ ψυχρὰ ἄττα τῶν ἄστρον φήσομεν, ἄλλ' οὖν ἐν τῇ τῶν σωμάτων ἡμῶν φύσει στήσουσι τὴν δόσιν φορᾶς δηλονότι σωματικῆς εἰς ἡμᾶς γινομένης, ὡς μηδὲ πολλὴν τὴν παραλλαγὴν τῶν σωμάτων γίνεσθαι τῆς τε ἀπορροῆς ἐκάστων τῆς αὐτῆς οὔσης καὶ δὴ ὁμοῦ εἰς ἐν ἐπὶ γῆς μιγνυμένων, ὡς μόνον κατὰ τοὺς τόπους τὰς διαφορὰς γίνεσθαι ἐκ τοῦ ἐγγύθεν καὶ πόρρωθεν, πρὸς τὴν διαφορὰν διδόντος καὶ τοῦ ψυχροῦ ὡσαύτως. Σοφοῦς δὲ καὶ ἀμαθεῖς καὶ γραμματικούς ἄλλους, τοὺς δὲ ῥήτορας, τοὺς δὲ κιθαριστὰς καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, ἔτι δὲ πλουσίους καὶ πένητας, πῶς; Καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα μὴ ἐκ σωμάτων κρᾶσεως τὴν αἰτίαν ἔχει τοῦ γίνεσθαι; Οἷον καὶ ἀδελφὸν τοιόνδε καὶ πατέρα καὶ υἱὸν γυναικᾶ τε καὶ τὸ νῦν εὐτυχῆσαι καὶ στρατηγὸν καὶ βασιλέα γενέσθαι. Εἰ δ' ἔμψυχα ὄντα προαιρέσει ποιεῖ, τί παρ' ἡμῶν παθόντα κακὰ ἡμᾶς ποιεῖ ἐκόντα, καὶ ταῦτα ἐν θείῳ τόπῳ ἰδρυμένα καὶ αὐτὰ θεῖα ὄντα; Οὐδὲ γάρ, δι' ἃ ἄνθρωποι γίνονται κακοί, ταῦτα ἐκείνοις ὑπάρχει, οὐδέ γε ὅλως γίνεται ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν αὐτοῖς ἡμῶν ἢ εὐπαθούντων ἢ κακὰ πασχόντων.

(2, 3, 3) Ἄλλ' οὐχ ἐκόντες ταῦτα, ἀλλ' ἠναγκασμένοι τοῖς τόποις καὶ τοῖς σχήμασιν. Ἄλλ' εἰ ἠναγκασμένοι, τὰ αὐτὰ δήπουθεν ἐχρῆν ἅπαντας ποιεῖν ἐπὶ τῶν αὐτῶν τόπων καὶ σχημάτων γινομένους. Νῦν δὲ τί διάφορον πέπονθεν ὅδε τόδε τὸ τμήμα τοῦ τῶν ζῳδίων κύκλου παριῶν καὶ αὐτὸ τόδε; Οὐ γὰρ δὴ οὐδ' ἐν αὐτῷ τῷ ζῳδίῳ γίνεται, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸ πλείστον ἀπέχων, καὶ καθ' ὁποῖον ἂν γίγηται κατὰ τὸν οὐρανὸν ὢν. Γελοῖον γὰρ καθ' ἕκαστον ὢν τις παρέχεται ἄλλον καὶ ἄλλον γίνεσθαι καὶ διδόναι ἄλλα καὶ ἄλλα: ἀνατέλλων δὲ καὶ ἐπὶ κέντρον γεγονῶς καὶ ἀποκλίνας ἄλλος. Οὐ γὰρ δὴ τότε μὲν ἦδεται ἐπὶ τοῦ κέντρον ὢν, τότε δὲ λυπεῖται ἀποκλίνας ἢ ἀργὸς γίνεται, οὐδ' αὖ θυμοῦται ἀνατείλας ἄλλος, πραύνεται δὲ ἀποκλίνας, εἰς δὲ τις αὐτῶν καὶ ἀποκλίνας ἀμείνων. Ἔστι γὰρ αἰεὶ ἕκαστος καὶ ἐπίκεντρος ἄλλοις ἀποκλίνας ἄλλοις καὶ ἀποκλίνας ἑτέροις ἐπίκεντρος ἄλλοις: καὶ οὐ δήπου κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον χαίρει τε καὶ λυπεῖται καὶ θυμοῦται καὶ πράγος ἔστι. Τὸ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν χαίρειν λέγειν δύνοντας, τοὺς δὲ ἐν ἀνατολαῖς ὄντας, πῶς οὐκ ἄλογον;

Καὶ γὰρ οὕτω συμβαίνει ἅμα λυπεῖσθαι τε καὶ χαίρειν. Εἴτα διὰ τί ἡ ἐκείνων λύπη ἡμᾶς κακώσει; Ὅλως δὲ οὐδὲ λυπεῖσθαι οὐδ' ἐπὶ καιροῦ χαίρειν αὐτοῖς δοτέον, ἀλλ' αἰεὶ τὸ ἴλεων ἔχειν χαίροντας ἐφ' οἷς ἀγαθοῖς ἔχουσι καὶ ἐφ' οἷς ὀρώσι. Βίος γὰρ ἐκάστω ἐφ' αὐτοῦ, ἐκάστω καὶ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τὸ εὖ: τὸ δὲ οὐ πρὸς ἡμᾶς. Καὶ μάλιστα τοῖς οὐ κοινωνοῦσιν ἡμῖν ζώοις κατὰ συμβεβηκός, οὐ προηγούμενον: οὐδὲ ὅλως τὸ ἔργον πρὸς ἡμᾶς, εἰ ὡς περ ὄρνισι κατὰ συμβεβηκός τὸ σημαίνειν.

(2, 3, 4) Κἀκεῖνο δὲ ἄλογον, τόνδε μὲν τόνδε ὀρώντα χαίρειν, τόνδε δὲ τόνδε τὸυναντίον: τίς γὰρ αὐτοῖς ἐχθρα ἢ περὶ τίνων; Διὰ τί δὲ τρίγωνος μὲν ὀρῶν ἄλλως, ἐξ ἐναντίας δὲ ἢ τετράγωνος ἄλλως; Διὰ τί δὲ ὠδὶ μὲν ἐσχηματισμένος ὄρα, κατὰ δὲ τὸ ἐξῆς ζώδιον ἐγγυτέρω ὢν μᾶλλον οὐχ ὄρα; Ὅλως δὲ τίς καὶ ὁ τρόπος ἔσται τοῦ ποιεῖν ἃ λέγονται ποιεῖν; Πῶς τε χωρὶς ἕκαστος καὶ ἔτι πῶς ὁμοῦ πάντες ἄλλο ἐκ πάντων; Οὐ γὰρ δὴ συνθέμενοι πρὸς ἀλλήλους οὕτω ποιοῦσιν εἰς ἡμᾶς τὰ δόξαντα ὑφεῖς ἕκαστός τι τῶν ἀφ' αὐτοῦ, οὐδ' αὖ ἄλλος ἐκώλυσε τὴν τοῦ ἑτέρου δόσιν γενέσθαι βιασάμενος, οὐδ' αὖ ὁ ἕτερος παρεχώρησε τῷ ἑτέρῳ πεισθεὶς αὐτῷ πράττειν. Τὸ δὲ τόνδε μὲν χαίρειν ἐν τοῖς τοῦδε γενόμενον, ἀνάπαλιν δὲ τὸν ἕτερον ἐν τοῖς τοῦ ἑτέρου γενόμενον, πῶς οὐχ ὅμοιον, ὡς περ ἂν εἴ τις ὑποθέμενος δύο φιλοῦντας ἀλλήλους ἔπειτα λέγοι τὸν μὲν ἕτερον φιλεῖν τὸν ἕτερον, ἀνάπαλιν δὲ θάτερον μισεῖν θάτερον;

(2, 3, 5) Λέγοντες δὲ ψυχρὸν τινα αὐτῶν εἶναι, ἔτι πόρρω γινόμενον ἀφ' ἡμῶν μᾶλλον ἡμῖν ἀγαθὸν εἶναι, ἐν τῷ ψυχρῷ τὸ κακὸν αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τιθέμενοι: καίτοι ἔδει ἐν τοῖς ἀντικειμένοις ζωδίοις ἀγαθὸν ἡμῖν εἶναι: καὶ ἐναντίους γινομένους τὸν ψυχρὸν τῷ θερμῷ δεινοὺς ἀμφοτέρους γίνεσθαι: καίτοι ἔδει κρασιν εἶναι: καὶ τόνδε μὲν χαίρειν τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἀγαθὸν γίνεσθαι θερμαινόμενον, τόνδε δὲ τῇ νυκτὶ χαίρειν πυρώδη ὄντα, ὡς περ οὐκ αἰεὶ ἡμέρας αὐτοῖς οὖσης, λέγω δὲ φωτός, ἢ τοῦ ἑτέρου καταλαμβανομένου ὑπὸ νυκτὸς πολὺ ὑπεράνω τῆς σκιᾶς τῆς γῆς ὄντος. Τὸ δὲ τὴν σελήνην πλησίφωτον μὲν οὔσαν ἀγαθὴν εἶναι τῷδε συνερχομένην, λείπουσαν δὲ κακὴν, ἀνάπαλιν, εἶπερ δοτέον. Πλήρης γὰρ οὔσα πρὸς ἡμᾶς ἐκείνῃ ὑπεράνω ὄντι ἀφώτιστος ἂν εἴη τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ, λείπουσα δὲ ἡμῖν ἐκείνῃ πλησίφως: ὥστε τὰ ἐναντία ποιεῖν ἔδει λείπουσαν, ἐκείνον μετὰ φωτός ὀρώσαν. Αὐτῇ μὲν οὖν ὅπως ἐχούση οὐδὲν διαφέρει ἂν τὸ ἡμισυ αἰεὶ φωτιζομένη: τῷ δ' ἴσως διαφέρει ἂν θερμαινόμενῳ, ὡς λέγουσιν. Ἀλλὰ θερμαίνοιτο ἂν, εἰ ἀφώτιστος πρὸς ἡμᾶς ἢ σελήνη εἴη: πρὸς δὲ τὸν ἕτερον ἀγαθὴ οὔσα ἐν τῷ ἀφωτίστῳ πλήρης ἐστὶ πρὸς

αὐτόν. Ταῦτ οὖν πῶς οὐ σημεία ἐξ ἀναλογίας εἶη ἄν;
(2, 3, 6) Ἀρεὰ δὲ τόνδε ἢ Ἀφροδίτην θεμένους μοιχείας ποι-
εῖν, εἰ ὡδὶ εἶεν, ὥσπερ ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀκολασίας
αὐτοὺς ἐμπιπλάντας ὧν πρὸς ἀλλήλους δέονται, πῶς οὐ
πολλὴν ἀλογίαν ἔχει; Καὶ τὴν μὲν θεὰν αὐτοῖς τὴν πρὸς
ἀλλήλους, εἰ οὕτωςι θεῶντο, ἠδεῖαν εἶναι, πέρασ δὲ αὐτοῖς
μηδὲν εἶναι, πῶς ἄν τις παραδέξαιτο; Μυριάδων δὲ ζῴων
ἀναριθμήτων γινομένων καὶ οὐσῶν ἐκάστω τελεῖν ἀεὶ τὸ
τοι[όν]δε, δόξαν αὐτοῖς διδόναι, πλουτεῖν ποιεῖν, πένητας,
ἀκολάστους, καὶ τὰς ἐνεργείας ἐκάστων αὐτοὺς τελεῖν, τίς
αὐτοῖς ἔστι βίος; Ἡ πῶς δυνατὸν τοσαῦτα ποιεῖν; Τὸ
δὲ ἀναφορὰς ζῴων ἀναμένειν καὶ τότε τελεῖν, καὶ ὅσαις
μοίραις ἀνατέλλει ἕκαστον, ἐνιαυτοὺς εἶναι τοσούτους τῆς
ἀναφορᾶς, καὶ οἷον ἐπὶ δακτύλων τίθεσθαι, ὅτε ποιήσουσι,
μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτοῖς πρὸ τούτων τῶν χρόνων, ὅλως δὲ
μηδενὶ ἐνὶ τὸ κύριον τῆς διοικήσεως διδόναι, τούτοις δὲ τὰ
πάντα διδόναι, ὥσπερ οὐκ ἐπιστατοῦντος ἑνός, ἀφ' οὗ
διηρητῆσθαι τὸ πᾶν, ἐκάστω διδόντος κατὰ φύσιν τὸ αὐτοῦ
περαίνειν καὶ ἐνεργεῖν τὰ αὐτοῦ συντεταγμένον αὐτῷ μετ
αὐτοῦ, λύντός ἐστι καὶ ἀγνοοῦντος κόσμου φύσιν ἀρχὴν
ἔχοντος καὶ αἰτίαν πρώτην ἐπὶ πάντα ἰούσαν.

(2, 3, 7) Ἀλλ' εἰ σημαίνουσιν οὗτοι τὰ ἐσόμενα, ὥσπερ φαμέν
πολλὰ καὶ ἄλλα σημαντικὰ εἶναι τῶν ἐσομένων, τί ἄν τὸ
ποιοῦν εἶη; Καὶ ἢ τάξις πῶς; Οὐ γὰρ ἄν ἐσημαίνετο
τεταγμένως μὴ ἐκάστων γινομένων. Ἐστω τοίνυν ὥσπερ
γράμματα ἐν οὐρανῷ γραφόμενα ἀεὶ ἢ γεγραμμένα καὶ
κινούμενα, ποιοῦντα μὲν τι ἔργον καὶ ἄλλο: ἐπακολουθεῖτω
δὲ τῷδε ἢ παρ' αὐτῶν σημασία, ὡς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ἐν ἐνὶ
ζῴῳ παρ' ἄλλου μέρους ἄλλο ἄν τις μάθοι. Καὶ γὰρ καὶ
ἦθος ἄν τις γνοίη εἰς ὀφθαλμούς τινος ἰδὼν ἢ τι ἄλλο
 μέρος τοῦ σώματος καὶ κινδύνους καὶ σωτηρίας. Καὶ οὖν
μέρη μὲν ἐκεῖνα, μέρη δὲ καὶ ἡμεῖς: ἄλλα οὖν ἄλλοις.
Μετὰ δὲ πάντα σημείων καὶ σοφός τις ὁ μαθὼν ἐξ ἄλλου
ἄλλο. Πολλὰ δὲ ἤδη ἐν συνηθείᾳ γιγνόμενα γινώσκειται
πᾶσι. Τίς οὖν ἢ σύνταξις ἢ μία; Οὕτω γὰρ καὶ τὸ κατὰ
τοὺς ὄρνεις εὐλογον καὶ τὰ ἄλλα ζῴα, ἀφ' ὧν σημαινόμεθα
ἕκαστα. Συνηρητῆσθαι δὴ δεῖ ἀλλήλοις τὰ πάντα, καὶ μὴ
μόνον ἐν ἐνὶ τῶν καθ' ἕκαστα τοῦ εὖ εἰρημένου - σύμπνοια
μία, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον καὶ πρότερον ἐν τῷ παντί, καὶ
μίαν ἀρχὴν ἐν πολὺ ζῴον ποιῆσαι καὶ ἐκ πάντων ἐν, καὶ
ὡς ἐνὶ ἐκάστω τὰ μέρη ἐν τι ἔργον ἕκαστον εἴληφεν,
οὕτω καὶ τὰ ἐν τῷ παντί ἕκαστα ἔργα ἕκαστον ἔχειν καὶ
μᾶλλον ἢ ταῦτα, ὅσον μὴ μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ ὅλα καὶ
μείζω. Πρόεισι μὲν δὴ ἕκαστον ἀπὸ μιᾶς τὸ αὐτοῦ
πράττον, συμβάλλει δὲ ἄλλο ἄλλω: οὐ γὰρ ἀπήλλακται τοῦ
ὄλου: καὶ δὴ καὶ ποιεῖ καὶ πάσχει ὑπ' ἄλλων καὶ ἄλλο αὐτῷ

προσηλθε καὶ ἐλύπησεν ἢ ἦσε. Πρόεισι δὲ οὐκ εἰκῆ οὐδὲ κατ' ἐπιτυχίαν: καὶ γὰρ ἄλλο τι καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐφεξῆς κατα φύσιν ἄλλο.

(2, 3, 8) Καὶ δὴ καὶ ψυχὴ τὸ αὐτῆς ἔργον ποιεῖν ὠρμημένη - ψυχὴ γὰρ πάντα ποιεῖ ἀρχῆς ἔχουσα λόγον - καὶ εὐθυποροῖ καὶ παράγοιτο αὖ, καὶ ἔπεται τοῖς δρωμένοις ἐν τῷ παντὶ δίκη, εἴπερ μὴ λυθήσεται. Μένει δ' αἰὶ ὀρθομένου τοῦ ὅλου τάξει καὶ δυνάμει τοῦ κρατοῦντος: συνεργῶντα δὲ καὶ τὰ ἄστρα ὡς ἂν μόρια οὐ σμικρὰ ὄντα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὸ ὅλον ἀριπρεπῆ καὶ πρὸς τὸ σημαίνειν ἔστί. Σημαίνει μὲν οὖν πάντα, ὅσα ἐν αἰσθητῶ, ποιεῖ δὲ ἄλλα, ὅσα φανερώς ποιεῖ. Ἡμεῖς δὲ ψυχῆς ἔργα κατα φύσιν ποιούμεν, ἕως μὴ ἐσφάλημεν ἐν τῷ πλήθει τοῦ παντός: σφαλέντες δὲ ἔχομεν δίκην καὶ τὸ σφάλμα αὐτὸ καὶ τὸ ἐν χείρονι μοῖρα εἰς ὕστερον. Πλοῦτοι μὲν οὖν καὶ πενία συντυχία τῶν ἕξω: ἀρεταὶ δὲ καὶ κακίαι; Ἀρεταὶ μὲν διὰ τὸ ἀρχαῖον τῆς ψυχῆς, κακίαι δὲ συντυχία ψυχῆς πρὸς τὰ ἕξω. Ἄλλα περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις εἴρηται.

(2, 3, 9) Νῦν δὲ ἀναμνησθέντες τοῦ <ἀτρακτοῦ>, ὃν τοῖς μὲν πρόπαλαι αἱ Μοῖραι ἐπικλώθουσι, Πλάτωνι δὲ ὁ ἀτρακτός ἐστι τό τε πλανώμενον καὶ τὸ ἀπλανές τῆς περιφορᾶς, καὶ αἱ Μοῖραι δὲ καὶ ἡ Ἀνάγκη μήτηρ οὔσα στρέφουσι καὶ ἐν τῇ γενέσει ἐκάστου ἐπικλώθουσι καὶ δι' αὐτῆς εἰσιν εἰς γένεσιν τὰ γεννώμενα. Ἐν τε Τιμαίῳ θεὸς μὲν ὁ ποιήσας τὴν <ἀρχὴν τῆς ψυχῆς> δίδωσιν, οἱ δὲ φερόμενοι θεοὶ τὰ <δεινὰ καὶ ἀναγκαῖα πάθη, θυμοῦς> καὶ ἐπιθυμίας καὶ <ἡδονᾶς> καὶ <λύπας> αὖ, καὶ <ψυχῆς ἄλλο εἶδος>, ἀφ' οὗ τὰ παθήματα ταυτί. Οὗτοι γὰρ οἱ λόγοι συνδέουσιν ἡμᾶς τοῖς ἀστροῖς παρ' αὐτῶν ψυχὴν κομιζομένους καὶ ὑποτάττουσι τῇ ἀνάγκῃ ἐνταῦθα ἰόντας: καὶ ἦθη τοίνυν παρ' αὐτῶν καὶ κατα τὰ ἦθη πράξεις καὶ πάθη ἀπὸ ἕξεως παθητικῆς οὔσης: ὥστε τί λοιπὸν ἡμεῖς; Ἡ ὅπερ ἐσμὲν κατ' ἀλήθειαν ἡμεῖς, οἷς καὶ κρατεῖν τῶν παθῶν ἔδωκεν ἡ φύσις. Καὶ γὰρ ὅμως ἐν τούτοις τοῖς κακοῖς διὰ τοῦ σώματος ἀπειλημμένοις <ἀδέσποτον ἀρετὴν> θεὸς ἔδωκεν. Οὐ γὰρ ἐν ἡσυχῇ οὔσιν ἀρετῆς δεῖ ἡμῖν, ἀλλ' ὅταν κίνδυνος ἐν κακοῖς εἶναι ἀρετῆς οὐ παρούσης. Διὸ καὶ <φεύγειν ἐντεῦθεν δεῖ> καὶ <χωρίζειν> αὐτοὺς ἀπὸ τῶν προσγεγενημένων καὶ μὴ τὸ σύνθετον εἶναι σῶμα ἐψυχωμένον ἐν ᾧ κρατεῖ μάλλον ἢ σώματος φύσις ψυχῆς τι ἵχνος λαβοῦσα, ὡς τὴν ζωὴν τὴν κοινὴν μάλλον τοῦ σώματος εἶναι: πάντα γὰρ σωματικά, ὅσα ταύτης. Τῆς δὲ ἐτέρας τῆς ἕξω ἢ πρὸς τὸ ἄνω φορὰ καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ θεῖον ὧν οὐδεὶς κρατεῖ, ἀλλ' ἢ προσχρῆται, ἵν' ἢ ἐκεῖνο καὶ κατα τοῦτο ζῆ ἀναχωρήσας: ἢ ἔρημος ταύτης τῆς ψυχῆς γενό-

μενος ζῆ ἐν εἰμαρμένῃ, καὶ ἐνταῦθα τὰ ἄστρα αὐτῷ οὐ μόνον σημαίνει, ἀλλὰ γίνεται αὐτὸς ὅλον μέρος καὶ τῷ ὅλῳ συνέπεται, οὗ μέρος. Διττὸς γὰρ ἕκαστος, ὁ μὲν τὸ συναμφοτέρον τι, ὁ δὲ αὐτός: καὶ πᾶς ὁ κόσμος δὲ ὁ μὲν τὸ ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς τινος δεθείσης σώματι, ὁ δὲ ἡ τοῦ παντὸς ψυχῆ ἢ μὴ ἐν σώματι, ἐλλάμπουσα δὲ ἴχνη τῆ ἐν σώματι: καὶ ἥλιος δὴ καὶ τᾶλλα διττὰ οὕτω: καὶ τῆ μὲν ἑτέρα ψυχῆ τῆ καθαραῶ οὐδὲν φαῦλον δίδωσιν, ἀ δὲ γίνεται εἰς τὸ πᾶν παρ αὐτῶν, καθ ὃ μέρος εἰσὶ τοῦ παντὸς σῶμα καὶ ἐψυχωμένον, τὸ σῶμα μέρος μέρει δίδωσι προαιρέσεως τοῦ ἄστρου καὶ ψυχῆς τῆς ὄντως αὐτοῦ πρὸς τὸ ἄριστον βλεπούσης. Παρακολουθεῖ δ αὐτῷ τὰ ἄλλα, μᾶλλον δ οὐκ αὐτῷ, ἀλλὰ τοῖς περὶ αὐτόν, ὅλον ἐκ πυρὸς θερμότητος εἰς τὸ ὅλον ἰούσης, καὶ εἴ τι παρα ψυχῆς τῆς ἄλλης εἰς ψυχὴν ἄλλην συγγενῆ οὔσαν: τὰ δὲ δυσχερῆ διὰ τὴν μίξιν. <Μεμιγμένη> γὰρ οὖν δὴ ἡ τοῦδε τοῦ παντὸς φύσις, καὶ εἴ τις τὴν ψυχὴν τὴν χωριστὴν αὐτοῦ χωρίσειε, τὸ λοιπὸν οὐ μέγα. Θεὸς μὲν οὖν ἐκείνης συναριθμουμένης, τὸ δὲ λοιπὸν <δαίμων>, φησί, <μέγασ> καὶ τὰ πάθη τὰ ἐν αὐτῷ δαιμόνια.

(2, 3, 10) Εἰ δ οὕτω, τὰς σημασίας καὶ νῦν δοτέον: τὰς δὲ ποιήσεις οὐ πάντως οὐδὲ τοῖς ὅλοις αὐτῶν, ἀλλὰ ὅσα τοῦ παντὸς πάθη, καὶ ὅσον τὸ λοιπὸν αὐτῶν. Καὶ ψυχῆ μὲν καὶ πρὶν ἐλθεῖν εἰς γένεσιν δοτέον ἦκειν τι φερούση παρ αὐτῆς: οὐ γὰρ ἂν ἔλθοι εἰς σῶμα μὴ μέγα τι παθητικὸν ἔχουσα. Δοτέον δὲ καὶ τύχας εἰσιούση [τὸ κατ αὐτὴν τὴν φορὰν εἰσιέναι]. Δοτέον δὲ καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ποιεῖσθαι συνεργούσαν καὶ ἀποπληροῦσαν παρ αὐτῆς, ἀ δεῖ τελεῖν τὸ πᾶν, ἕκαστου τῶν ἐν αὐτῇ τάξιν μερῶν λαβόντος.

(2, 3, 11) Χρῆ δὲ κάκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι, ὡς τὸ ἀπ ἐκείνων ἰὸν οὐ τοιοῦτον εἴσιν εἰς τοὺς λαβόντας, ὅλον παρ ἐκείνων ἔρχεται: ὅλον εἰ πῦρ, ἀμυδρὸν τοῦτο, καὶ εἰ φιλικὴ διάθεσις, ἀσθενῆς γενομένη ἐν τῷ λαβόντι οὐ μάλα καλὴν τὴν φίλησιν εἰργάσατο, καὶ θυμὸς δὴ οὐκ ἐν μέτρῳ τυχόντος, ὡς ἀνδρεῖον γενέσθαι, ἢ ἀκροχολίαν ἢ ἀθυμίαν εἰργάσατο, καὶ τὸ τιμῆς ἐν ἔρωτι ὄν καὶ περὶ τὸ καλὸν ἔχον τῶν δοκούντων καλῶν ἔφεσιν εἰργάσατο, καὶ νοῦ ἀπόρροια πανουργίαν: καὶ γὰρ ἡ πανουργία ἐθέλει νοῦς εἶναι τυχεῖν οὗ ἐφίεται οὐ δυνάμενος. Γίνεται οὖν κακὰ ἕκαστα τούτων ἐν ἡμῖν ἐκεῖ οὐ τούτων ὄντων: ἐπεὶ καὶ τὰ ἐλθόντα, καίτοι οὐκ ἐκεῖνα ὄντα, οὐ μένει οὐδὲ ταῦτα οἷα ἦλθε σώμασι μιγνύμενα καὶ ὕλη καὶ ἀλλήλοις.

(2, 3, 12) Καὶ δὴ καὶ τὰ ἰόντα εἰς ἐν συμπίπτει καὶ κομίζεται ἕκαστον τῶν γινομένων τι ἐκ τούτου τοῦ κράματος, ὥστε ὃ ἔστι, καὶ ποιὸν τι γενέσθαι. Οὐ γὰρ τὸν ἵππον

ποιεῖ, ἀλλὰ τῷ ἵππῳ τι δίδωσιν: ὁ γὰρ ἵππος ἐξ ἵππου καὶ ἐξ ἀνθρώπου ἀνθρώπος: συνεργὸς δὲ ἥλιος τῇ πλάσει: ὁ δὲ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἀνθρώπου γίνεται. Ἄλλ' ἔβλαψέ ποτε ἢ ὠφέλησε τὸ ἕζω: ὁμοίως γὰρ τῷ πατρί, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιον πολλακίς, ἔστι δ' ὅτε πρὸς τὸ χεῖρον συνέπεσεν. Ἄλλ' οὐκ ἐκβιβάζει τοῦ ὑποκειμένου: ὅτε δὲ καὶ ἡ ὕλη κρατεῖ, οὐχ ἡ φύσις, ὡς μὴ τέλεον γενέσθαι ἡττωμένου τοῦ εἶδους.

[Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς τῆς σελήνης ἀφώτιστόν ἐστι πρὸς τὰ ἐπὶ γῆς, οὐ τὸ ἄνω λυπεῖ. Οὐκ ἐπικουροῦντος δὲ ἐκείνου τῷ πόρρω χεῖρον εἶναι δοκεῖ: ὅταν δὲ πλήρης ᾖ, ἀρκεῖ τῷ κάτω, καὶ ἐκείνος πόρρωθεν ᾖ. Πρὸς δὲ τὸν πυρώδη ἀφώτιστος οὔσα πρὸς ἡμᾶς ἔδοξεν εἶναι ἀγαθή: ἀνταρκεῖ γὰρ τὸ ἐκείνου πυρωδεστέρου ἢ πρὸς ἐκεῖνον ὄντος. Τὰ δὲ ἰόντα ἐκεῖθεν σώματα ἐμψύχων ἄλλα ἄλλων ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον θερμά, ψυχρὸν δὲ οὐδέν: μαρτυρεῖ δὲ ὁ τόπος. Δία δὲ ὃν λέγουσιν, εὐκρατος πυρί: καὶ ὁ Ἐῶς οὔτως: διὸ καὶ σύμφωνοι δοκοῦσιν ὁμοιότητι, πρὸς δὲ τὸν Πυρόεντα καλούμενον τῇ κράσει, πρὸς δὲ Κρόνον ἄλλοτριως τῷ πόρρω: Ἑρμῆς δ' ἀδιάφορος πρὸς ἅπαντας, ὡς δοκεῖ, ὁμοιούμενος. Πάντες δὲ πρὸς τὸ ὅλον σύμφωροι: ὥστε πρὸς ἀλλήλους οὔτως, ὡς τῷ ὅλῳ συμφέρεται, ὡς ἐφ' ἑνὸς ζώου ἕκαστα τῶν μερῶν ὁράται. Τούτου γὰρ χάριν μάλιστα, οἷον χολῆ καὶ τῷ ὅλῳ καὶ πρὸς τὸ ἐγγύς: καὶ γὰρ ἔδει καὶ θυμὸν ἐγείρειν καὶ τὸ πᾶν καὶ τὸ πλησίον μὴ ἔαν ὑβρίζειν. Καὶ δὴ καὶ ἐν τῷ παντελεῖ ἔδει τινὸς τοιοῦτου καὶ τινος ἄλλου πρὸς τὸ ἡδὺ ἀνημμένου: τὰ δὲ ὀφθαλμοῦς εἶναι: συμπαθῆ δὲ πάντα τῷ ἀλόγῳ αὐτῶν εἶναι: οὕτω γὰρ ἐν καὶ μία ἀρμονία.]

(2, 3, 13) Δεῖ τοίνυν τὸ ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ τὰ μὲν καὶ παρὰ τῆς φορᾶς γίνεται, τὰ δὲ οὐ, διαλαβεῖν καὶ διακρίναι καὶ εἰπεῖν, πόθεν ἕκαστα ὅλως. Ἀρχὴ δὲ ἦδε: ψυχῆς δὴ τὸ πᾶν τόδε διοικουμένης κατὰ λόγον, οἷα δὴ καὶ ἐφ' ἑκάστου ζώου ἢ ἐν αὐτῷ ἀρχή, ἀφ' ἧς ἕκαστα τὰ τοῦ ζώου μέρη καὶ πλάττεται καὶ πρὸς τὸ ὅλον συντέτακται, οὗ μέρη ἐστίν, ἐν μὲν τῷ ὅλῳ ἐστὶ τὰ πάντα, ἐν δὲ τοῖς μέρεσι τοσοῦτον μόνον, ὅσον ἐστὶν ἕκαστον. Τὰ δὲ ἕζωθεν προσ-ἰόντα, τὰ μὲν καὶ ἐναντία τῇ βουλήσει τῆς φύσεως, τὰ δὲ καὶ πρόσφορα: τῷ δὲ ὅλῳ [τὰ] πάντα ἅτε μέρη ὄντα αὐτοῦ [τὰ πάντα] συντέτακται φύσιν μὲν λαβόντα ἣν ἔχει καὶ συμπληροῦντα τῇ οἰκείᾳ ὁμῶς ὁρμῇ πρὸς τὸν ὅλον τοῦ παντὸς βίον. Τὰ μὲν οὖν ἀψυχα τῶν ἐν αὐτῷ πάντη ὄργανα καὶ οἷον ὠθούμενα ἕζω εἰς τὸ ποιεῖν: τὰ δὲ ἐμψυχα, τὰ μὲν τὸ κινεῖσθαι ἀορίστως ἔχει, ὡς ὑφ' ἄρμασιν ἵπποι πρὶν τὸν ἡνίοχον ἀφορίσαι αὐτοῖς τὸν δρόμον, ἅτε δὴ πληγῇ νεμόμενα: λογικοῦ δὲ ζώου φύσις ἔχει παρ

ἑαυτῆς τὸν ἡνίοχον: καὶ ἐπιστήμονα μὲν ἔχουσα κατ' ἰθὺ φέρεται, μὴ δέ, ὡς ἔτυχε πολλαίσις. Ἀμφω δὲ εἴσω τοῦ παντὸς καὶ συντελοῦντα πρὸς τὸ ὅλον: καὶ τὰ μὲν μείζω αὐτῶν καὶ ἐν πλείονι τῆ ἀξία πολλά ποιεῖ καὶ μεγάλα καὶ πρὸς τὴν τοῦ ὅλου ζωὴν συντελεῖ τάξιν ποιητικὴν μᾶλλον ἢ παθητικὴν ἔχοντα, τὰ δὲ πάσχοντα διατελεῖ μικρὰν δύναμιν πρὸς τὸ ποιεῖν ἔχοντα: τὰ δὲ μεταξὺ τούτων, πάσχοντα μὲν παρ' ἄλλων, ποιοῦντα δὲ πολλά καὶ ἐν πολλοῖς ἀρχὴν παρ' αὐτῶν εἰς πράξεις καὶ ποιήσεις ἔχοντα. Καὶ γίνεται τὸ πᾶν ζωὴ παντελής τῶν μὲν ἀρίστων ἐνεργούντων τὰ ἀρίστα, καθ' ὅσον τὸ ἀριστον ἐν ἑκάστῳ: ὃ δὲ καὶ τῷ ἡγεμονοῦντι συντακτέον, ὡς περ στρατιώτας στρατηγῶ, οἳ δὲ λέγονται καὶ <ἐπεσθαι Διὶ> ἐπὶ φύσιν τὴν νοητὴν ἰεμένῳ. Τὰ δὲ ἥττονι τῆ φύσει κεκρημένα δεύτερα τοῦ παντός, οἷα καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ψυχῆς δεύτερα: τὰ δ' ἄλλα ἀνάλογον τοῖς ἐν ἡμῖν μέρεσιν: οὐδὲ γὰρ ἐφ' ἡμῶν πάντα ἴσα. Ζῶα μὲν οὖν πάντα κατὰ λόγον τὸν τοῦ παντὸς ὅλον, τὰ τε ἐν οὐρανῶ πάντα καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἰς τὸ ὅλον μεμέρισται, καὶ οὐδὲν τῶν μερῶν, οὐδ' εἰ μέγα, δύναμιν ἔχει τοῦ ἐξαλλαγῆν ἐργάσασθαι τῶν λόγων οὐδὲ τῶν κατὰ τοὺς λόγους γενομένων: ἀλλοίωσιν δὲ ἐπ' ἀμφοτέρα, χείρονός τε καὶ βελτίονος, ἐργάσασθαι, ἀλλ' οὐκ ἐκστῆσαί γε τῆς οἰκείας φύσεως δύναται. Χεῖρον δὲ ἐργάζεται ἢ κατὰ σῶμα ἀσθένειαν διδόν ἢ τῆ ψυχῆ τῆ συμπαθεῖ καὶ παρ' αὐτοῦ δοθείση εἰς τὸ κάτω κατὰ συμβεβηκὸς φαυλότητος αἴτιον γινόμενον ἢ σώματος κακῶς συντεθέντος ἐμπόδιον τὴν εἰς αὐτὸ ἐνέργειαν δι' αὐτὸ ποιῆσαι: οἷον οὐχ οὕτως ἀρμοσθείσης λύρας, ὡς δέξασθαι τὸ ἀκριβὲς ἀρμονίας εἰς τὸ μουσικοῦς ἀποτελεῖν τοὺς φθόγγους.

(2, 3, 14) Περὶ δὲ πενίας καὶ πλούτους καὶ δόξας καὶ ἀρχὰς πῶς; Ἡ, εἰ μὲν παρὰ πατέρων οἳ πλοῦτοι, ἐσήμηναν τὸν πλούσιον, ὡς περ καὶ εὐγενῆ τὸν ἐκ τοιούτων διὰ τὸ γένος τὸ ἐνδοξον ἔχοντα ἐδήλωσαν μόνον: εἰ δ' ἐξ ἀνδραγαθίας, εἰ σῶμα συνεργὸν γεγένηται, συμβάλλοιντο ἂν οἳ τὴν σώματος ἰσχὺν ἐργασάμενοι, γονεῖς μὲν πρῶτον, εἶτα, εἰ τι παρὰ τῶν τόπων ἔσχε, τὰ οὐράνια καὶ ἡ γῆ: εἰ δὲ ἄνευ σώματος ἡ ἀρετὴ, αὐτῇ μόνῃ δοτέον τὸ πλεῖστον καί, ὅσα παρὰ τῶν ἀμειψαμένων, συνεβάλλετο. Οἳ δὲ δόντες εἰ μὲν ἀγαθοί, εἰς ἀρετὴν ἀνακτέον καὶ οὕτω τὴν αἰτίαν: εἰ δὲ φαῦλοι, δικαίως δὲ δόντες, τῷ ἐν αὐτοῖς βελτίστῳ ἐνεργήσαντι τοῦτο γεγονέναι. Εἰ δὲ πονηρὸς ὁ πλουτήσας, τὴν μὲν πονηρίαν προηγουμένην καὶ [ὃ] τι τὸ αἴτιον τῆς πονηρίας, προσληπτέον δὲ καὶ τοὺς δόντας συναιτίους ὡσαύτως γενομένους. Εἰ δ' ἐκ πόνων, οἷον ἐκ γεωργίας, ἐπὶ τὸν γεωργόν, συνεργὸν τὸ περιέχον γεγεννημένον.

Εἰ δὲ θησαυρὸν εὔρε, συμπεσεῖν τι τῶν ἐκ τοῦ παντός· εἰ δέ, σημαίνεται: πάντως γὰρ ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις πάντα: διὸ καὶ πάντως. Εἰ δ' ἀπέβαλέ τις πλοῦτον, εἰ ἀφαιρεθεῖς, ἐπὶ τὸν ἀφελόμενον, κάκεινον ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀρχὴν: εἰ δ' ἐν θαλάττῃ, τὰ συμπεσόντα. Τὸ δ' ἔνδοξον ἢ δικαίως ἢ οὐ. Εἰ οὖν δικαίως, τὰ ἔργα καὶ τὸ παρὰ τοῖς δοξάζουσι βέλτιον: εἰ δ' οὐ δικαίως, ἐπὶ τὴν τῶν τιμώντων ἀδικίαν. Καὶ ἀρχῆς δὲ περί ο' αὐτὸς λόγος: ἢ γὰρ προσηκόντως ἢ οὐ: καὶ θάτερον μὲν ἐπὶ τὸ βέλτιον τῶν ἐλομένων, ἢ ἐπ' αὐτὸν διαπραζάμενον ἑτέρων συστάσει καὶ ὅπως οὖν ἄλλως. Περὶ δὲ γάμων ἢ προαίρεσις ἢ συντυχία καὶ σύμπτωσις ἐκ τῶν ὅλων. Παίδων δὲ γενέσεις ἀκόλουθοι τούτοις, καὶ ἢ πέπλασται κατὰ λόγον ἐμποδίσαντος οὐδενός, ἢ χεῖρον ἔσχε γενομένου ἔνδον κωλύματός τινος ἢ παρ' αὐτὴν τὴν κύουσαν ἢ τοῦ περιέχοντος οὕτω διατεθέντος ὡς ἀσυμμέτρως πρὸς τήνδε τὴν κύησιν ἐσχηκότος.

(2, 3, 15) Ὁ δὲ Πλάτων πρὸ τῆς περιφορᾶς τοῦ ἀτράκτου δοῦς κλήρους καὶ προαιρέσεις συνεργοὺς ὕστερον δίδωσι τοὺς ἐν τῷ ἀτράκτῳ, ὡς πάντως τὰ αἰρεθέντα συναποτελοῦντας: ἐπεὶ καὶ ὁ δαίμων συνεργὸς εἰς πλήρωσιν αὐτῶν. Ἄλλ οἱ κληροὶ τίνας; Ἡ [τὸ] τοῦ παντός ἔχοντος οὕτως, ὡς τότε εἶχεν, ὅτε εἰσήεσαν εἰς τὸ σῶμα, γενέσθαι, καὶ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τόδε τὸ σῶμα καὶ τῶνδε γονέων καὶ ἐν τοιούτοις τόποις γίγνεσθαι καὶ ὅλως, ὡς εἶπομεν, τὰ ἔξω. Πάντα δὲ ὁμοῦ γενόμενα καὶ οἷον συγκλωσθέντα διὰ τῆς μιᾶς τῶν λεγομένων Μοιρῶν δεδήλωται ἐπὶ τε ἐκάστων ἐπὶ τε τῶν ὅλων: ἢ δὲ Λάχεσις τοὺς κλήρους: καὶ τὰ συμπεσόντα τάδε πάντως ἀναγκαῖον τὴν Ἀτροπον ἐπάγειν. Τῶν δ' ἀνθρώπων οἱ μὲν γίνονται τῶν ἐκ τοῦ ὅλου καὶ τῶν ἔξω, ὡσπερ γοητευθέντες, καὶ ὀλίγα ἢ οὐδὲν αὐτοί: οἱ δὲ κρατοῦντες τούτων καὶ ὑπεραίροντες οἷον τῇ κεφαλῇ πρὸς τὸ ἄνω καὶ ἐκτὸς ψυχῆς ἀποσώζουσι τὸ ἄριστον καὶ [τὸ] ἀρχαῖον τῆς ψυχικῆς οὐσίας. Οὐ γὰρ δὴ νομιστέον τοιοῦτον εἶναι ψυχὴν, οἷον, ὅ τι ἂν ἔξωθεν πάθη, ταύτην φύσιν ἴσχειν, μόνην τῶν πάντων οἰκίαν φύσιν οὐκ ἔχουσαν: ἀλλὰ χρὴ πολὺ πρότερον αὐτὴν ἢ τὰ ἄλλα, ἅτε ἀρχῆς λόγον ἔχουσαν, πολλὰς οἰκείας δυνάμεις πρὸς ἐνεργείας τὰς κατὰ φύσιν ἔχειν: οὐ γὰρ δὴ οἷόν τε οὐσίαν οὔσαν μὴ μετὰ τοῦ εἶναι καὶ ὀρέξεις καὶ πράξεις καὶ τὸ πρὸς τὸ εὔκεκτῆσθαι. Τὸ μὲν οὖν συναμφοτέρου ἐκ τοῦ συναμφοτέρου τῆς φύσεως καὶ τοιόνδε καὶ ἔργα ἔχει τοιαύδε: ψυχὴ δὲ εἴ τις χωρίζεται, χωριστὰ καὶ ἴδια ἐνεργεῖ τὰ τοῦ σώματος πάθη οὐκ αὐτῆς τιθεμένη, ἅτε ἤδη ὀρώσα, ὡς τὸ μὲν ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο.

(2, 3, 16) Ἀλλὰ τί τὸ μικτὸν καὶ τί τὸ μὴ καὶ τί τὸ χωριστὸν

καὶ ἀχώριστον, ὅταν ἐν σώματι ᾖ, καὶ ὅλως τί τὸ ζῶον ἀρχὴν ἑτέραν ὑστερον λαβοῦσι ζητητέον: οὐ γὰρ ἅπαντες τὴν αὐτὴν δόξαν ἔσχον περὶ τούτου. Νῦν δὲ ἔτι λέγωμεν πῶς τὸ κατὰ λόγον ψυχῆς διοικούσης τὸ πᾶν εἶπομεν. Πότερα γὰρ ἕκαστα οἷον ἐπ' εὐθείας ποιούσα, ἄνθρωπον, εἶτα ἵππον καὶ ἄλλο ζῶον καὶ δὴ καὶ θηρία, πῦρ δὲ καὶ γῆν πρότερον, εἶτα συμπεσόντα ταῦτα ἰδοῦσα καὶ φθείροντα ἄλληλα ἢ καὶ ὠφελούντα, τὴν συμπλοκὴν τὴν ἐκ τούτων ἰδοῦσα μόνον καὶ τὰ ὑστερον συμβαίνοντα ἀεὶ γίγνεσθαι, οὐδὲν ἔτι συμβαλλομένη πρὸς τὰ ἐφεξῆς, ἀλλ' ἢ μόνον ζῶων γενέσεις τῶν ἐξ ἀρχῆς πάλιν ποιούσα καὶ τοῖς πάθεσι τοῖς δι' ἀλλήλων αὐτὰ συγχωροῦσα; Ἡ αἰτίαν λέγοντες καὶ τῶν οὕτω γινομένων, ὅτι παρ' αὐτῆς γενόμενα τὰ ἐφεξῆς ἐργάζεται; Ἡ καὶ τὸ τότε τότε ποιῆσαι ἢ παθεῖν ἔχει ὁ λόγος οὐκ εἰκῆ οὐδὲ κατ' ἐπιτυχίαν οὐδὲ τῶνδε γινομένων, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης οὕτως; Ἄρ' οὖν τῶν λόγων αὐτὰ ποιούντων; Ἡ ὄντων μὲν τῶν λόγων, οὐχ ὡς ποιούντων δέ, ἀλλ' ὡς εἰδόντων, μᾶλλον δὲ τῆς ψυχῆς τῆς τοῦς λόγους τοῦς γεννητικοῦς ἐχούσης εἰδυίας τὰ ἐκ τῶν ἔργων συμβαίνοντα αὐτῆς ἀπάντων: τῶν γὰρ αὐτῶν συμπιπτόντων καὶ περιεστηκότων τὰ αὐτὰ πάντως προσ- ἴκει ἀποτελεῖσθαι: ἃ δὴ παραλαβοῦσα ἢ προιδούσα ἢ ψυχὴ ἐπὶ τούτοις τὰ ἐφεξῆς περαίνει καὶ συνείρει, προηγούμενα οὖν καὶ ἐπακολουθοῦντα πάντως καὶ πάλιν ἐπὶ τούτοις τὰ ἐφεξῆς προηγούμενα, ὡς ἐκ τῶν παρόντων: ὅθεν ἴσως ἀεὶ χεῖρω τὰ ἐφεξῆς: οἷον ἄνδρες ἄλλοι πάλαι, νῦν δὲ ἄλλοι, τῶ μεταξὺ καὶ ἀεὶ ἀναγκαίω τῶν λόγων εἰκόντων τοῖς τῆς ὕλης παθήμασι. Συνορώσα οὖν ἀεὶ ἄλλα, τὰ δ' ἄλλα, καὶ παρακολουθοῦσα τοῖς τῶν αὐτῆς ἔργων παθήμασι τὸν βίον τοιοῦτον ἔχει καὶ οὐκ ἀπήλλακται τῆς ἐπὶ τῷ ἔργῳ φροντίδος τέλος ἐπιθεῖσα τῷ ποιήματι καὶ ὅπως ἔξει καλῶς καὶ εἰς ἀεὶ ἀπαξ μηχανησαμένη, οἷα δὲ τις γεωργὸς σπείρας ἢ καὶ φυτεύσας ἀεὶ διορθοῦται, ὅσα χειμῶνες ἔβλαψαν ὑέτιοι ἢ κρυμῶν συνέχεια ἢ ἀνέμων ζάλαι. Ἄλλ' εἰ ταῦτα ἄτοπα, ἐκεῖνο δεῖ λέγειν, ὅτι ἤδη ἔγνωσται ἢ καὶ κεῖται ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἡ φθορὰ καὶ τὰ ἀπὸ κακίας ἔργα; Ἄλλ' εἰ τούτο, καὶ τὰς κακίας τοῦς λόγους ποιεῖν φήσομεν, καίτοι ἐν ταῖς τέχναις καὶ τοῖς λόγοις αὐτῶν οὐκ ἐνὶ ἀμαρτίᾳ οὐδὲ παρὰ τὴν τέχνην οὐδ' ἡ φθορὰ τοῦ κατὰ τέχνην. Ἄλλ' ἐνταῦθά τις ἔρει μὴ εἶναι μὴδὲν παρὰ φύσιν μὴδὲ κακὸν τῷ ὅλῳ: ἀλλ' ὅμως τὸ χεῖρον καὶ τὸ βέλτιον συγχωρήσεται. Τί οὖν, εἰ τῷ ὅλῳ καὶ τὸ χεῖρον συνεργόν, καὶ οὐ δεῖ πάντα καλὰ εἶναι; Ἐπεὶ καὶ τὰ ἐναντία συντελεῖ καὶ οὐκ ἄνευ τούτων κόσμος: καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα ζῶων οὕτω: καὶ τὰ μὲν βελτίω ἀναγκάζει καὶ πλάττει ὁ λόγος, ὅσα δὲ μὴ

τοιαῦτα, δυνάμει κείται ἐν τοῖς λόγοις, ἐνεργεία δὲ ἐν τοῖς γενομένοις, οὐδὲν ἔτι δεομένης ἐκείνης ποιεῖν οὐδ' ἀνακινεῖν τοὺς λόγους ἤδη τῆς ὕλης τῷ σεισμῷ τῷ ἐκ τῶν προηγουμένων λόγων καὶ τὰ παρ' αὐτῆς ποιούσης τὰ χεῖρω, κρατουμένης δ' αὖ οὐδὲν ἤττον πρὸς τὰ βελτίω: ὥστε ἐν ἐκ πάντων ἄλλως ἑκατέρως γινομένων καὶ ἄλλως αὖ ἐν τοῖς λόγοις.

(2, 3, 17) Πότερα δὲ οἱ λόγοι οὗτοι οἱ ἐν ψυχῇ νοήματα;

Ἄλλὰ πῶς κατὰ τὰ νοήματα ποιήσει; Ὁ γὰρ λόγος ἐν ὕλῃ ποιεῖ, καὶ τὸ ποιοῦν φυσικῶς οὐ νόησις οὐδὲ ὄρασις, ἀλλὰ δύνάμις τρεπτικῆ τῆς ὕλης, οὐκ εἰδυῖα ἀλλὰ δρῶσα μόνον, οἷον τύπον καὶ σχῆμα ἐν ὕδατι, [ὥσπερ κύκλος], ἄλλου ἐνδόντος εἰς τοῦτο τῆς φυτικῆς δυνάμεως καὶ γεννητικῆς λεγομένης τὸ ποιεῖν. Εἰ τοῦτο, ποιήσει τὸ ἡγούμενον τῆς ψυχῆς τῷ τρέπειν τὴν ἔνυλον καὶ γεννητικὴν ψυχὴν. Τρέπει οὖν λογισαμένη αὐτή; Ἄλλ' εἰ λογισαμένη, ἀναφορὰν ἔξει πρότερον εἰς ἄλλο ἢ εἰς τὰ ἐν αὐτῇ.

Ἄλλ' εἰς τὰ ἐν αὐτῇ οὐδὲν δεῖ λογισμῶν: οὐ γὰρ οὗτος τρέψει, ἀλλὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἔχον τοὺς λόγους: τοῦτο γὰρ καὶ δυνατώτερον καὶ ποιεῖν ἐν ψυχῇ δυνάμενον. Κατ' εἶδη ἄρα ποιεῖ. Δεῖ τοίνυν καὶ αὐτὴν παρὰ νοῦ ἔχουσαν διδόναι. Νοῦς δὲ ψυχῇ δίδωσι τῇ τοῦ παντός, ψυχὴ δὲ παρ' αὐτῆς ἢ μετὰ νοῦν τῇ μετ' αὐτὴν ἐλλάμπουσα καὶ τυπούσα, ἢ δὲ ὥσπερ ἐπιταχθεῖσα ἤδη ποιεῖ: ποιεῖ δὲ τὰ μὲν ἀνεμποδίστως, τὰ δὲ ἐμποδισθεῖσα χεῖρω. Ἄτε δὲ δύνάμιν εἰς τὸ ποιεῖν λαβοῦσα καὶ λόγων οὐ τῶν πρώτων πληρωθεῖσα οὐ μόνον καθ' ἃ ἔλαβε ποιήσει, ἀλλὰ γένοιτο ἄν τι καὶ παρ' αὐτῆς καὶ τοῦτο δηλονότι χεῖρον: καὶ ζῶον μὲν, ζῶον δὲ ἀτελέστερον καὶ δυσχεραίνον τὴν αὐτοῦ ζωὴν, ἄτε χείριστον καὶ δύσκολον δὴ καὶ ἄγριον καὶ ἐξ ὕλης χείρονος οἷον ὑποστάθμης τῶν προηγουμένων πικρᾶς καὶ πικρὰ ποιούσης: καὶ ταῦτα παρέξει καὶ αὐτὴ τῷ ὅλῳ.

(2, 3, 18) Ἄρ' οὖν τὰ κακὰ τὰ ἐν τῷ παντὶ ἀναγκαῖα, ὅτι ἔπεται τοῖς προηγουμένοις; Ἡ ὅτι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα ἦν, ἀτελὲς ἄν ἦν τὸ πᾶν. Καὶ γὰρ χρεῖαν τὰ πολλὰ αὐτῶν ἦ καὶ πάντα παρέχεται τῷ ὅλῳ, οἷον τὰ τῶν ἰοβόλων, λανθάνει δὲ τὰ πλεῖστα διὰ τί: ἐπεὶ καὶ τὴν κακίαν αὐτὴν ἔχειν πολλὰ χρήσιμα καὶ πολλῶν ποιητικὴν [εἶναι] καλῶν, οἷον κάλλους τεχνητοῦ παντός, καὶ κινεῖν εἰς φρόνησιν μὴ ἔωσαν ἐπ' ἀδείας εὔδειν. Εἰ δὲ ταῦτα ὀρθῶς εἴρηται, δεῖ τὴν τοῦ παντός ψυχὴν θεωρεῖν μὲν τὰ ἄριστα ἀεὶ ἰεμένην πρὸς τὴν νοητὴν φύσιν καὶ τὸν θεόν, πληρουμένης δὲ αὐτῆς καὶ πεπληρωμένης οἷον ἀπομεστούμενης αὐτῆς τὸ ἐξ αὐτῆς ἴνδαλμα καὶ τὸ ἔσχατον αὐτῆς πρὸς τὸ κάτω τὸ ποιοῦν τοῦτο εἶναι. Ποιητὴς οὖν ἔσχατος οὗτος: ἐπὶ δ' αὐτῷ τῆς ψυχῆς τὸ πρώτως πληρούμενον παρὰ νοῦ: ἐπὶ

πᾶσι δὲ νοῦς δημιουργός, ὃς καὶ τῆ ψυχῆ τῆ μετ αὐτὸν δίδωσιν ὧν ἴχνη ἐν τῆ τρίτῃ. Εἰκότως οὖν λέγεται οὗτος ὁ κόσμος εἰκῶν αἰεὶ εἰκονιζόμενος, ἐστηκότων μὲν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου, τοῦ δὲ τρίτου ἐστηκότος μὲν καὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῆ ὕλῃ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς κινουμένου. Ἔως γὰρ ἂν ἡ νοῦς καὶ ψυχὴ, ρεύσονται οἱ λόγοι εἰς τοῦτο τὸ εἶδος ψυχῆς, ὡσπερ, ἕως ἂν ἡ ἥλιος, πάντα τὰ ἀπ αὐτοῦ φῶτα.

(2, 4, 1) Τὴν λεγομένην ὕλην <ὑποκείμενόν> τι καὶ <ὑποδοχὴν> εἰδῶν λέγοντες εἶναι κοινόν τινα τοῦτον λόγον περὶ αὐτῆς πάντες λέγουσιν, ὅσοι εἰς ἔννοιαν ἤλθον τῆς τοιαύτης φύσεως, καὶ μέχρι τούτου τὴν αὐτὴν φέρονται: τίς δὲ ἐστὶν αὕτη ἡ ὑποκείμενη φύσις καὶ πῶς δεκτικὴ καὶ τίνων, τὸ ἐντεῦθεν ἤδη ζητοῦντες διέστησαν. Καὶ οἱ μὲν σώματα μόνον τὰ ὄντα εἶναι θέμενοι καὶ τὴν οὐσίαν ἐν τούτοις μίαν τε τὴν ὕλην λέγουσι καὶ τοῖς στοιχείοις ὑποβεβλήσθαι καὶ αὐτὴν εἶναι τὴν οὐσίαν, τὰ δ' ἄλλα πάντα οἷον πάθη ταύτης καὶ πῶς ἔχουσιν αὐτὴν καὶ τὰ στοιχεῖα εἶναι. Καὶ δὴ καὶ τολμῶσι καὶ μέχρι θεῶν αὐτὴν ἄγειν καὶ τέλος δὴ καὶ αὐτὸν αὐτεῖν τὸν θεὸν ὕλην ταύτην πῶς ἔχουσιν εἶναι. Διδόασιν δὲ καὶ σῶμα αὐτῆ ἄποιον αὐτὸ σῶμα λέγοντες καὶ μέγεθος δέ. Οἱ δὲ ἀσώματον λέγουσι καὶ ταύτην οὐ μίαν τινὲς αὐτῶν, ἀλλὰ ταύτην μὲν τοῖς σώμασιν ὑποβεβλήσθαι καὶ αὐτοὶ περὶ ἧς οἱ πρότεροι λέγουσιν, ἕτεραν μὲντοι προτέραν ἐν τοῖς νοητοῖς ὑποβεβλημένην τοῖς ἐκεῖ εἶδεσι καὶ ταῖς ἀσωμάτοις οὐσίαις.

(2, 4, 2) Διὸ πρότερον ζητητέον περὶ ταύτης εἰ ἔστι, καὶ τίς οὔσα τυγχάνει, καὶ πῶς ἐστὶν. Εἰ δὴ ἀόριστόν τι καὶ ἄμορφον δεῖ τὸ τῆς ὕλης εἶναι, ἐν δὲ τοῖς ἐκεῖ ἀρίστοις οὔσιν οὐδὲν ἀόριστον οὐδὲ ἄμορφον, οὐδ' ἂν ὕλη ἐκεῖ εἴη: καὶ εἰ ἀπλοῦν ἕκαστον, οὐδ' ἂν δέοι ὕλης, ἴν' ἐξ αὐτῆς καὶ ἄλλου τὸ σύνθετον: καὶ γινομένοις μὲν ὕλης δεῖ καὶ ἐξ ἑτέρων ἕτερα ποιουμένοις, ἀφ' ὧν καὶ ἡ τῶν αἰσθητῶν ὕλη ἐνοήθη, μὴ γινομένοις δὲ οὐ. Πόθεν δὲ ἐλήλυθε καὶ ὑπέστη; Εἰ γὰρ ἐγένετο, καὶ ὑπό τινος: εἰ δὲ ἀίδιος, καὶ ἀρχαὶ πλείους καὶ κατὰ συντυχίαν τὰ πρῶτα. Κἂν εἶδος δὲ προσέλθῃ, τὸ σύνθετον ἔσται σῶμα: ὥστε κάκει σῶμα.

(2, 4, 3) Πρῶτον οὖν λεκτέον ὡς οὐ πανταχοῦ τὸ ἀόριστον ἀτιμαστέον, οὐδὲ ὃ ἂν ἄμορφον ἢ τῆ ἑαυτοῦ ἐπινοίᾳ, εἰ μέλλοι παρέχειν αὐτὸ τοῖς πρὸ αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀρίστοις: οἷόν τι καὶ ψυχὴ πρὸς νοῦν καὶ λόγον πέφυκε μορφουμένη παρὰ τούτων καὶ εἰς εἶδος βέλτιον ἀγομένη: ἐν τε τοῖς νοητοῖς τὸ σύνθετον ἑτέρως, οὐχ ὡς τὰ σώματα: ἐπεὶ καὶ λόγοι σύνθετοι καὶ ἐνεργεῖα δὲ σύνθετον ποιοῦσι τὴν ἐνεργούσαν εἰς εἶδος φύσιν. Εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλλο καὶ παρ' ἄλλου, καὶ

μάλλον. Ἡ δὲ τῶν γιγνομένων ὕλη αἰεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο εἶδος ἴσχει, τῶν δὲ αἰδίων ἢ αὐτὴ ταῦτόν αἰεὶ. Τάχα δὲ ἀνάπαλιν ἢ ἐνταῦθα. Ἐνταῦθα μὲν γὰρ παρὰ μέρος πάντα καὶ ἐν ἑκάστοτε: διὸ οὐδὲν ἐμμένει ἄλλου ἄλλο ἐξωθούντος: διὸ οὐ ταῦτόν αἰεὶ. Ἐκεῖ δὲ ἅμα πάντα: διὸ οὐκ ἔχει εἰς ὃ μεταβάλλοι, ἤδη γὰρ ἔχει πάντα. Οὐδέποτε οὖν ἄμορφος οὐδὲ ἐκεῖ ἢ ἐκεῖ, ἐπεὶ οὐδὲ ἢ ἐνταῦθα, ἀλλ' ἕτερον τρόπον ἑκατέρα. Τὸ δὲ εἶτε αἰδίοις, εἶτε γενομένη, ἐπειδὴν ὅ τι ποτ' ἐστὶ λάβωμεν, δῆλον ἔσται.

(2, 4, 4) Ὁ δὲ λόγος ἡμῖν ὑποθεμένοις τὸ νῦν εἶναι τὰ εἶδη - δέδεικται γὰρ ἐν ἄλλοις - προίτω. Εἰ οὖν πολλὰ τὰ εἶδη, κοινὸν μὲν τι ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη εἶναι: καὶ δὴ καὶ ἴδιον, ὧς διαφέρει ἄλλο ἄλλου. Τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον καὶ ἢ διαφορὰ ἢ χωρίζουσα ἢ οἰκεία ἐστὶ μορφή. Εἰ δὲ μορφή, ἔστι τὸ μορφοῦμενον, περὶ ὃ ἢ διαφορὰ. Ἔστιν ἄρα καὶ ὕλη ἢ τὴν μορφήν δεχομένη καὶ αἰεὶ τὸ ὑποκείμενον. Ἐτι εἰ κόσμος νοητὸς ἐστὶν ἐκεῖ, μίμημα δὲ οὗτος ἐκείνου, οὗτος δὲ σύνθετος καὶ ἐξ ὕλης, κάκει δὲ ὕλην εἶναι. Ἡ πῶς προσερεῖς κόσμον μὴ εἰς εἶδος ἰδῶν; Πῶς δὲ εἶδος μὴ ἐφ' ὧ τὸ εἶδος λαβῶν; Ἀμερῆς μὲν γὰρ παντελῶς πάντη αὐτό, μεριστὸν δὲ ὅπως οὖν. Καὶ εἰ μὲν διασπασθέντα ἀπ' ἀλλήλων τὰ μέρη, ἢ τομῆ καὶ ἢ διάσπασις ὕλης ἐστὶ πάθος: αὕτη γὰρ ἢ τμηθεῖσα: εἰ δὲ πολλὰ ὄν ἀμέριστόν ἐστι, τὰ πολλὰ ἐν ἐνὶ ὄντα ἐν ὕλη ἐστὶ τῷ ἐνὶ αὐτὰ μορφαὶ αὐτοῦ ὄντα: τὸ γὰρ ἐν τοῦτο [τὸ ποικίλον] νόησον ποικίλον καὶ πολύμορφον. Οὐκοῦν ἄμορφον αὐτὸ πρὸ τοῦ ποικίλον: εἰ γὰρ τῷ νῷ ἀφέλοις τὴν ποικιλίαν καὶ τὰς μορφαὶς καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ νοήματα, τὸ πρὸ τούτων ἄμορφον καὶ ἀόριστον καὶ τούτων οὐδὲν τῶν ἐπ' αὐτῷ καὶ ἐν αὐτῷ.

(2, 4, 5) Εἰ δ, ὅτι αἰεὶ ἔχει ταῦτα καὶ ὁμοῦ, ἐν ἄμφω καὶ οὐχ ὕλη ἐκεῖνο, οὐδ' ἐνταῦθα ἔσται τῶν σωματίων ὕλη: οὐδέποτε γὰρ ἀνευ μορφῆς, ἀλλ' αἰεὶ ὅλον σῶμα, σύνθετον μὴν ὅμως. Καὶ νοῦς εὐρίσκει τὸ διττόν: οὗτος γὰρ διαιρεῖ, ἕως εἰς ἀπλοῦν ἤκη μηκέτι αὐτὸ ἀναλύεσθαι δυνατόμενον: ἕως δὲ δύναται, χωρεῖ αὐτοῦ εἰς τὸ βάθος. Τὸ δὲ βάθος ἑκάστου ἢ ὕλη: διὸ καὶ σκοτεινὴ πᾶσα, ὅτι τὸ φῶς ὁ λόγος. Καὶ ὁ νοῦς λόγος. Διὸ τὸν ἐφ' ἑκάστου λόγον ὀρῶν τὸ κάτω ὡς ὑπὸ τὸ φῶς σκοτεινὸν ἠγῆται, ὡσπερ ὀφθαλμὸς φωτοειδῆς ὢν πρὸς τὸ φῶς βαλὼν καὶ χροῆας φῶτα ὄντα τὰ ὑπὸ τὰ χρώματα σκοτεινὰ καὶ ὑλικά εἶναι λέγει κεκρυμμένα τοῖς χρώμασι. Διάφορόν γε μὴν τὸ σκοτεινὸν τό τε ἐν τοῖς νοητοῖς τό τε ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπάρχει διάφορός τε ἢ ὕλη, ὅσῳ καὶ τὸ εἶδος τὸ ἐπικείμενον ἀμφοῖν διάφορον: ἢ μὲν γὰρ θεία λαβοῦσα τὸ ὀρίζον αὐτὴν ζωὴν ὠρισμένην καὶ νοεράν ἔχει, ἢ δὲ ὠρισμένον μὲν τι γίγνεται, οὐ μὴν ζῶν οὐδὲ νοῦν, ἀλλὰ

νεκρὸν κεκοσμημένον. Καὶ ἡ μορφή δὲ εἶδωλον: ὥστε καὶ τὸ ὑποκείμενον εἶδωλον. Ἐκεῖ δὲ ἡ μορφή ἀληθινόν: ὥστε καὶ τὸ ὑποκείμενον. Διὸ καὶ τοὺς λέγοντας οὐσίαν τὴν ὕλην, εἰ περὶ ἐκείνης ἔλεγον, ὀρθῶς ἔδει ὑπολαμβάνειν λέγειν: τὸ γὰρ ὑποκείμενον ἐκεῖ οὐσία, μᾶλλον δὲ μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτῇ νοουμένη καὶ ὅλη οὐσα πεφωτισμένη οὐσία. Πότερα δὲ αἰδῖος ἡ νοητὴ ὁμοίως ζητητέον, ὡς ἂν τις καὶ τὰς ἰδέας ζητοῖ: γενητὰ μὲν γὰρ τῷ ἀρχὴν ἔχειν, ἀγένητα δέ, ὅτι μὴ χρόνῳ τὴν ἀρχὴν ἔχει, ἀλλ' αἰὲ παρ' ἄλλου, οὐχ ὡς γινόμενα αἰεῖ, ὡσπερ ὁ κόσμος, ἀλλὰ ὄντα αἰεῖ, ὡσπερ ὁ ἐκεῖ κόσμος. Καὶ γὰρ ἡ ἑτερότης ἡ ἐκεῖ αἰεῖ, ἡ τὴν ὕλην ποιεῖ: ἀρχὴ γὰρ ὕλης αὕτη, καὶ ἡ κίνησις ἡ πρώτη: διὸ καὶ αὕτη ἑτερότης ἐλέγετο, ὅτι ὁμοῦ ἐξέφυσαν κίνησις καὶ ἑτερότης: ἀόριστον δὲ καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ ἑτερότης ἡ ἀπὸ τοῦ πρώτου, κάκεινου πρὸς τὸ ὀρισθῆναι δεόμενα: ὀρίζεται δέ, ὅταν πρὸς αὐτὸ ἐπιστραφῇ: πρὶν δὲ ἀόριστον καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ ἕτερον καὶ οὐπω ἀγαθόν, ἀλλ' ἀφώτιστον ἐκείνου. Εἰ γὰρ παρ' ἐκείνου τὸ φῶς, τὸ δεχόμενον τὸ φῶς, πρὶν δέξασθαι, φῶς οὐκ ἔχει αἰεῖ, ἀλλὰ ἄλλο ὄν ἔχει, εἴπερ τὸ φῶς παρ' ἄλλου. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν τοῖς νοητοῖς ὕλης πλείω τῶν προσηκόντων παραγυμνωθέντα ταύτη.

(2, 4, 6) Περὶ δὲ τῆς τῶν σωμάτων ὑποδοχῆς ὧδε λεγέσθω.

Ὅτι μὲν οὖν δεῖ τι τοῖς σώμασιν ὑποκείμενον εἶναι ἄλλο ὄν παρ' αὐτά, ἢ τε εἰς ἄλληλα μεταβολὴ τῶν στοιχείων δηλοῖ. Οὐ γὰρ παντελῆς τοῦ μεταβάλλοντος ἡ φθορά: ἢ ἔσται τις οὐσία εἰς τὸ μὴ ὄν ἀπολομένη: οὐδ' αὖ τὸ γενόμενον ἐκ τοῦ παντελῶς μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν ἐλήλυθεν, ἀλλ' ἔστιν εἶδους μεταβολὴ ἐξ εἶδους ἑτέρου. Μένει δὲ τὸ δεξάμενον τὸ εἶδος τοῦ γενομένου καὶ ἀποβαλὸν θάτερον. Τοῦτό τε οὖν δηλοῖ καὶ ὅλως ἡ φθορά: συνθέτου γάρ: εἰ δὲ τοῦτο, ἐξ ὕλης καὶ εἶδους ἕκαστον. Ἡ τε ἐπαγωγὴ μαρτυρεῖ τὸ φθειρόμενον σύνθετον δεικνύσα: καὶ ἡ ἀνάλυσις δέ: οἷον εἰ ἡ φιάλη εἰς τὸν χρυσόν, ὁ δὲ χρυσὸς εἰς ὕδωρ, καὶ τὸ ὕδωρ δὲ φθειρόμενον τὸ ἀνάλογον ἀπαιτεῖ. Ἀνάγκη δὲ τὰ στοιχεῖα ἢ εἶδος εἶναι ἢ ὕλην πρώτην ἢ ἐξ ὕλης καὶ εἶδους. Ἀλλ' εἶδος μὲν οὐχ οἷόν τε: πῶς γὰρ ἄνευ ὕλης ἐν ὄγκῳ καὶ μεγέθει; Ἀλλ' οὐδὲ ὕλη ἡ πρώτη: φθείρεται γάρ. Ἐξ ὕλης ἄρα καὶ εἶδους. Καὶ τὸ μὲν εἶδος κατὰ τὸ ποιὸν καὶ τὴν μορφήν, ἡ δὲ κατὰ τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον, ὅτι μὴ εἶδος.

(2, 4, 7) Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὰ στοιχεῖα ἐν ὕλῃ θέμενος ἀντιμαρτυροῦσαν ἔχει τὴν φθορὰν αὐτῶν. Ἀναξαγόρας δὲ τὸ μίγμα ὕλην ποιῶν, οὐκ ἐπιτηδειότητα πρὸς πάντα, ἀλλὰ πάντα ἐνεργεῖα ἔχειν λέγων ὄν εἰσάγει νοῦν ἀναιρεῖ οὐκ αὐτὸν τὴν μορφήν καὶ τὸ εἶδος διδόντα ποιῶν οὐδὲ πρό-

τερον τῆς ὕλης ἀλλ ἅμα. Ἐξ ἀδύνατον δὲ τὸ ἅμα. Εἰ γὰρ μετέχει τὸ μίγμα τοῦ εἶναι, πρότερον τὸ ὄν: εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὄν τὸ μίγμα, κάκεινο, ἄλλου ἐπ αὐτοῖς δεήσει τρίτου. Εἰ οὖν πρότερον ἀνάγκη τὸν δημιουργὸν εἶναι, τί ἔδει ταῖς εἴδη κατὰ σμικρὰ ἐν τῇ ὕλῃ εἶναι, εἶτα τὸν νοῦν διὰ πραγμάτων ἀνηνύτων διακρίνειν ἐξὸν ἀποίω οὕση τὴν ποιότητα καὶ τὴν μορφήν ἐπὶ πᾶσαν ἐκτείνει; Τό τε πᾶν ἐν παντὶ εἶναι πῶς οὐκ ἀδύνατον; Ὁ δὲ τὸ ἄπειρον ὑποθεῖς τί ποτε τοῦτο λεγέτω. Καὶ εἰ οὕτως ἄπειρον, ὡς ἀδιεξίτητον, ὡς οὐκ ἔστι τοιοῦτόν τι ἐν τοῖς οὕσιν οὔτε αὐτοῦ ἄπειρον οὔτε ἐπ ἄλλῃ φύσει ὡς συμβεβηκὸς σώματι τι, τὸ μὲν αὐτοῦ ἄπειρον, ὅτι καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἐξ ἀνάγκης ἄπειρον, τὸ δὲ ὡς συμβεβηκὸς, ὅτι τὸ ὅσον συμβεβηκεν ἐκεῖνο οὐκ ἂν καθ ἑαυτὸ ἄπειρον εἴη οὐδὲ ἀπλοῦν οὐδὲ ὕλη ἔτι, δῆλον. Ἐξ οὐδὲ αἱ ἄτομοι τάξιν ὕλης ἔξουσιν αἱ τὸ παράπαν οὐκ οὔσαι: τμητὸν γὰρ πᾶν σῶμα κατὰ πᾶν: καὶ τὸ συνεχὲς δὲ τῶν σωμάτων καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ μὴ οἶόν τε ἄνευ νοῦ ἕκαστα καὶ ψυχῆς, ἦν ἀδύνατον ἐξ ἀτόμων εἶναι, ἄλλῃν τε φύσιν παρὰ τὰς ἀτόμους ἐκ τῶν ἀτόμων δημιουργεῖν οὐχ οἶόν τε, ἐπεὶ καὶ οὐδεὶς δημιουργὸς ποιήσει τι ἐξ οὐχ ὕλης συνεχῶς, καὶ μυρία ἂν λέγοιτο πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν καὶ εἴρηται: διὸ ἐνδιατρίβειν περιττὸν ἐν τούτοις.

(2, 4, 8) Τίς οὖν ἡ μία αὕτη καὶ συνεχῆς καὶ ἄποιος λεγομένη; Καὶ ὅτι μὲν μὴ σῶμα, εἶπερ ἄποιος, δῆλον: ἡ ποιότητα ἔξει. Λέγοντες δὲ πάντων αὐτὴν εἶναι τῶν αἰσθητῶν καὶ οὐ τινῶν μὲν ὕλην, πρὸς ἄλλα δὲ εἶδος οὔσαν - οἶον τὸν πηλὸν ὕλην τῷ κεραμεύοντι, ἀπλῶς δὲ οὐχ ὕλην - οὐ δὴ οὕτως, ἀλλὰ πρὸς πάντα λέγοντες, οὐδὲν ἂν αὐτῇ προσάποιοιμεν τῇ αὐτῆς φύσει, ὅσα ἐπὶ τοῖς αἰσθητοῖς ὁράται. Εἰ δὴ τοῦτο, πρὸς ταῖς ἄλλαις ποιότησιν, οἶον χρώμασι καὶ θερμότησι καὶ ψυχρότησιν, οὐδὲ τὸ κοῦφον οὐδὲ τὸ βῆρος, οὐ πυκνόν, οὐχ ἀραιόν, ἀλλ οὐδὲ σχῆμα. Οὐ τοίνυν οὐδὲ μέγεθος: ἄλλο γὰρ τὸ μεγέθει, ἄλλο τὸ μεμεγεθυμένῳ εἶναι, ἄλλο τὸ σχήματι, ἄλλο τὸ ἐσχηματισμένῳ. Δεῖ δὲ αὐτὴν μὴ σύνθετον εἶναι, ἀλλ ἀπλοῦν καὶ ἐν τι τῇ αὐτῆς φύσει: οὕτω γὰρ πάντων ἔρημος. Καὶ ὁ μορφήν διδοὺς δώσει καὶ μορφήν ἄλλῃν οὔσαν παρ αὐτὴν καὶ μέγεθος καὶ πάντα ἐκ τῶν ὄντων οἶον προσφέρων: ἡ δουλεύσει τῷ μεγέθει αὐτῆς καὶ ποιήσει οὐχ ἡλίκον θέλει, ἀλλ ὅσον ἡ ὕλη βούλεται: τὸ δὲ συντροχάζειν τὴν βούλησιν τῷ μεγέθει αὐτῆς πλασματῶδες. Εἰ δὲ καὶ πρότερον τῆς ὕλης τὸ ποιοῦν, ταύτη ἔσται ἡ ὕλη, ἣ πάντῃ τὸ ποιοῦν θέλει, καὶ εὐάγωγος εἰς ἅπαντα: καὶ εἰς μέγεθος τοίνυν. Μέγεθος τε εἰ ἔχει, ἀνάγκη καὶ σχῆμα ἔχειν: ὥστε ἔτι μᾶλλον δύσεργος ἔσται. Ἐπεισὶ τοίνυν τὸ εἶδος αὐτῇ πάντα ἐπ

αὐτὴν φέρον: τὸ δὲ εἶδος πᾶν καὶ μέγεθος ἔχει καὶ ὀπόσον ἂν ἦ μετὰ τοῦ λόγου καὶ ὑπὸ τούτου. Διὸ καὶ ἐπὶ τῶν γενῶν ἐκάστων μετὰ τοῦ εἶδους καὶ τὸ ποσὸν ὠρίσται: ἄλλο γὰρ ἀνθρώπου καὶ ἄλλο ὄρνιθος καὶ ὄρνιθος τοιουτοῦ. Θαυμαστότερον τὸ ποσὸν τῇ ὕλῃ ἄλλο ἐπάγειν τοῦ ποιὸν αὐτῇ προστιθέναι; οὐδὲ τὸ μὲν ποιὸν λόγος, τὸ δὲ ποσὸν οὐκ, εἶδος καὶ μέτρον καὶ ἀριθμὸς ὄν.

(2, 4, 9) Πῶς οὖν τις λήψεται τι τῶν ὄντων, ὃ μὴ μέγεθος ἔχει; Ἡ πᾶν ὅπερ μὴ ταῦτόν τῷ ποσῷ; οὐ γὰρ δὴ τὸ ὄν καὶ τὸ ποσὸν ταῦτόν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἕτερα τοῦ ποσοῦ.

Ὅμως δὲ πᾶσαν ἀσώματον φύσιν ἀποσον θετέον: ἀσώματος δὲ καὶ ἡ ὕλη. Ἐπεὶ καὶ ἡ ποσότης αὐτῇ οὐ ποσόν, ἀλλὰ τὸ μετασχὸν αὐτῆς: ὥστε καὶ ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι εἶδος ἡ ποσότης. Ὡς οὖν ἐγένετό τι λευκὸν παρουσία λευκότητος, τὸ δὲ πεποιηκὸς τὸ λευκὸν χρῶμα ἐν ζῳῇ καὶ τὰ ἄλλα δὲ χρώματα ποικίλα οὐκ ἦν ποικίλον χρῶμα, ἀλλὰ ποικίλος, εἰ βούλει, λόγος, οὕτω καὶ τὸ ποιῶν τὸ τηλικόνδε οὐ τηλικόνδε, ἀλλ' αὖ τὸ τί πηλίκον ἢ πηλικότης ἢ ὁ λόγος τὸ ποιῶν. Προσελθούσα οὖν ἡ πηλικότης ἐξελίττει εἰς μέγεθος τὴν ὕλην; Οὐδαμῶς: οὐδὲ γὰρ ἐν ὀλίγῳ συνεσπίρατο: ἀλλ' ἔδωκε μέγεθος τὸ οὐ πρότερον ὄν, ὥσπερ καὶ ποιότητα τὴν οὐ πρότερον οὔσαν.

(2, 4, 10) Τί οὖν νοήσω ἀμέγεθες ἐν ὕλῃ; Τί δὲ νοήσεις ἄποιον ὀπωσοῦν; Καὶ τίς ἡ νόησις καὶ τῆς διανοίας ἡ ἐπιβολή; Ἡ ἀοριστία: εἰ γὰρ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, καὶ τῷ ἀορίστῳ τὸ ἀόριστον. Λόγος μὲν οὖν γένοιτο ἂν περὶ τοῦ ἀορίστου ὠρισμένος, ἡ δὲ πρὸς αὐτὸ ἐπιβολὴ ἀόριστος. Εἰ δ' ἕκαστον λόγῳ καὶ νοήσει γινώσκειται, ἐνταῦθα δὲ ὁ μὲν λόγος λέγει, ἃ δὴ λέγει περὶ αὐτῆς, ἡ δὲ βουλομένη εἶναι νόησις οὐ νόησις, ἀλλ' οἶον ἀνοία, μᾶλλον νόθον ἂν εἶη τὸ φάντασμα αὐτῆς καὶ οὐ γνήσιον, ἐκ θατέρου οὐκ ἀληθοῦς καὶ μετὰ τοῦ ἐτέρου λόγου συγκείμενον. Καὶ τάχα εἰς τοῦτο βλέπων ὁ Πλάτων <νόθῳ λογισμῷ> εἶπε ληπτὴν εἶναι. Τίς οὖν ἡ ἀοριστία τῆς ψυχῆς; Ἄρα παντελῆς ἀγνοία ὡς ἀπουσία; Ἡ ἐν καταφάσει τινὶ τὸ ἀόριστον, καὶ οἶον ὀφθαλμῷ τὸ σκότος ὕλη ὄν παντὸς ἀοράτου χρώματος, οὕτως οὖν καὶ ψυχῇ ἀφελούσα ὅσα ἐπὶ ταῖς αἰσθητοῖς οἶον φῶς τὸ λοιπὸν οὐκέτι ἔχουσα ὀρίσαι ὁμοιοῦται τῇ ὀψει τῇ ἐν σκότῳ ταῦτόν πως γινομένη τότε τῷ ὀ οἶον ὄρα. Ἄρ' οὖν ὄρα; Ἡ οὕτως ὡς ἀσχημοσύνην καὶ ὡς ἀχροίαν καὶ ὡς ἀλαμπές καὶ προσέτι δὲ ὡς οὐκ ἔχον μέγεθος: εἰ δὲ μή, εἰδοποιήσει ἤδη. Ὅταν οὖν μηδὲν νοῆ, οὐ ταῦτό τοῦτο περὶ ψυχῆν πάθος; Ἡ οὐ, ἀλλ' ὅταν μὲν μηδέν, λέγει μηδέν, μᾶλλον δὲ πάσχει οὐδέν: ὅταν δὲ τὴν ὕλην, οὕτω πάσχει πάθος οἶον τύπον τοῦ ἀμόρφου: ἐπεὶ καὶ ὅταν τὰ μεμορφωμένα καὶ τὰ μεμεγεθυσμένα νοῆ, ὡς σύνθετα νοεῖ: ὡς γὰρ

κεχρωσμένα καὶ ὅλως πεποιωμένα. Τὸ ὅλον οὖν νοεῖ καὶ τὸ συνάμφω: καὶ ἑναργηῆς μὲν ἢ νόησις ἢ ἡ αἰσθησις τῶν ἐπόντων, ἀμυδρὰ δὲ ἢ τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ ἀμόρφου: οὐ γὰρ εἶδος. Ὁ οὖν ἐν τῷ ὅλῳ καὶ συνθέτῳ λαμβάνει μετὰ τῶν ἐπόντων ἀναλύσασα ἐκεῖνα καὶ χωρίσασα, ὃ καταλείπει ὁ λόγος, τοῦτο νοεῖ ἀμυδρῶς ἀμυδρὸν καὶ σκοτεινῶς σκοτεινὸν καὶ νοεῖ οὐ νοοῦσα. Καὶ ἐπειδὴ οὐκ ἔμεινεν οὐδ' αὐτὴ ἡ ὕλη ἀμορφος, ἀλλ' ἐν τοῖς πράγμασιν ἔστι μεμορφωμένη, καὶ ἡ ψυχὴ εὐθέως ἐπέβαλε τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων αὐτῇ ἀλγοῦσα τῷ ἀορίστῳ, οἷον φόβῳ τοῦ ἔξω τῶν ὄντων εἶναι καὶ οὐκ ἀνεχομένη ἐν τῷ μὴ ὄντι ἐπιπολὺ ἐστάναι.

(2, 4, 11) Καὶ τί δεῖ τινος ἄλλου πρὸς σύστασιν σωμάτων μετὰ μέγεθος καὶ ποιότητος ἀπάσας; Ἡ τοῦ ὑποδεχομένου πάντα. Οὐκοῦν ὁ ὄγκος: εἰ δὲ ὁ ὄγκος, μέγεθος δῆπου. Εἰ δὲ ἀμέγεθες, οὐδ' ὅπου δέξεται ἔχει. Ἀμέγεθες δὲ ὄν τι ἂν συμβάλλοιτο, εἰ μήτε εἰς εἶδος καὶ τὸ ποιὸν μήτε εἰς τὴν διάστασιν καὶ τὸ μέγεθος, ὃ δὴ παρὰ τῆς ὕλης δοκεῖ, ὅπου ἂν ἦ, ἔρχεσθαι εἰς τὰ σώματα; Ὅλως δὲ ὥσπερ πράξεις καὶ ποιήσεις καὶ χρόνοι καὶ κινήσεις ὑποβολὴν ὕλης ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔχοντα ἔστιν ἐν τοῖς οὖσιν, οὕτως οὐδὲ τὰ σώματα τὰ πρῶτα ἀνάγκη ὕλην ἔχειν, ἀλλὰ ὅλα ἕκαστα εἶναι ἅ ἔστι ποικιλώτερα ὄντα μίξει τῇ ἐκ πλειόνων εἰδῶν τὴν σύστασιν ἔχοντα: ὥστε τοῦτο τὸ ἀμέγεθες ὕλης ὄνομα κενὸν εἶναι. Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀνάγκη τὸ ὑποδεχόμενον ὀτιοῦν ὄγκον εἶναι, ἐὰν μὴ μέγεθος ἤδη αὐτῷ παρῆ: ἐπεὶ καὶ ἡ ψυχὴ πάντα δεχομένη ὁμοῦ ἔχει πάντα: εἰ δὲ μέγεθος αὐτῇ συμβεβηκὸς ἦν, ἔσχεν ἂν ἕκαστα ἐν μεγέθει. Ἡ δὲ ὕλη διὰ τοῦτο ἐν διαστήματι ἃ δέχεται λαμβάνει, ὅτι διαστήματός ἐστι δεκτικὴ: ὥσπερ καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ μετὰ τοῦ μεγεθύνεσθαι καὶ τὸ ποιὸν ἀντιπαραγόμενον ἴσχει τῷ ποσῷ καὶ συστελλομένου συσταλείη ἂν. Εἰ δ' ὅτι προὑπάρχει τι μέγεθος ἐν τοῖς τοιούτοις ὑποκείμενον τῷ μορφοῦντι, ἀκακεῖ ἀπαιτεῖ, οὐκ ὀρθῶς: ἐνταῦθα γὰρ ἡ ὕλη οὐχ ἢ ἀπλῶς, ἀλλ' ἢ τούτου: τὴν δ' ἀπλῶς δεῖ καὶ τοῦτο παρ' ἄλλου ἔχειν. Οὐ τοίνυν ὄγκον δεῖ εἶναι τὸν δεζόμενον τὸ εἶδος, ἀλλ' ὁμοῦ τῷ γενέσθαι ὄγκον καὶ τὴν ἄλλην ποιότητα δέχεσθαι. Καὶ φάντασμα μὲν ἔχειν ὄγκου ὡς ἐπιτηδειότητα τούτου ὥσπερ πρώτην, κενὸν δὲ ὄγκον.

Ὅθεν τινὲς ταῦτόν τῷ κενῷ τὴν ὕλην εἰρήκασιν. Φάντασμα δὲ ὄγκου λέγω, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ οὐδὲν ἔχουσα ὀρίσαι, ὅταν τῇ ὕλη προσομιλῇ, εἰς ἀοριστίαν χεῖ ἑαυτὴν οὔτε περιγράφουσα οὔτε εἰς σημεῖον ἰέναι δυναμένη: ἤδη γὰρ ὀρίζει. Διὸ οὔτε μέγα λεκτέον χωρὶς οὔτε σμικρὸν αὔ, ἀλλὰ <μέγα καὶ μικρόν>: καὶ οὕτως ὄγκος καὶ ἀμέγεθες οὕτως, ὅτι ὕλη ὄγκου καὶ συστελλόμενον ἐκ τοῦ μεγάλου ἐπὶ τὸ σμικρὸν

καὶ ἐκ τοῦ σμικροῦ ἐπὶ τὸ μέγα οἶον ὄγκον διατρέχει: καὶ ἡ ἀοριστία αὐτῆς ὁ τοιοῦτος ὄγκος, ὑποδοχὴ μεγέθους ἐν αὐτῇ: ἐν δὲ φαντασίᾳ ἐκείνως. Καὶ γὰρ τῶν μὲν ἄλλων ἀμεγέθων ὅσα εἶδη ὄριστα ἕκαστον: ὥστε οὐδαμῇ ἔννοια ὄγκου: ἡ δὲ ἀόριστος οὔσα καὶ μήπω στᾶσα παρ αὐτῆς ἐπὶ πᾶν εἶδος φερομένη δεῦρο κάκεισε καὶ πάντη εὐάγωγος οὔσα πολλή τε γίνεται τῇ ἐπὶ πάντα ἀγωγῇ καὶ γενέσει καὶ ἔσχε τοῦτον τὸν τρόπον φύσιν ὄγκου.

(2, 4, 12) Συμβάλλεται οὖν τὰ μέγιστα τοῖς σώμασι: τὰ τε γὰρ εἶδη τῶν σωμάτων ἐν μεγέθει. Περὶ δὲ μέγεθος οὐκ ἂν ἐγένετο ταῦτα, ἀλλ ἢ περὶ τὸ μεμεγεθυσμένον: εἰ γὰρ περὶ μέγεθος, οὐ περὶ ὕλην, ὁμοίως ἂν ἀμεγέθη καὶ ἀνυπόστατα ἦν ἢ λόγοι μόνον ἂν ἦσαν - οὗτοι δὲ περὶ ψυχὴν - καὶ οὐκ ἂν ἦν σώματα. Δεῖ οὖν ἐνταῦθα περὶ ἓν τι τὰ πολλά: τοῦτο δὲ μεμεγεθυσμένον: τοῦτο δὲ ἕτερον τοῦ μεγέθους. Ἐπεὶ καὶ νῦν ὅσα μίγνυται τῷ ὕλην ἔχειν εἰς ταῦτὸν ἔρχεται καὶ οὐ δεῖται ἄλλου του περὶ ὅ, ὅτι ἕκαστον τῶν μιγνυμένων ἦκει φέρον τὴν αὐτοῦ ὕλην. Δεῖται δὲ [ὁμοίως] καὶ ὡς ἐνός τινος τοῦ δεξομένου ἢ ἀγγείου ἢ τόπου: ὁ δὲ τόπος ὕστερος τῆς ὕλης καὶ τῶν σωμάτων, ὥστε πρότερον ἂν δέοιτο τὰ σώματα ὕλης. Οὐδέ, ὅτι αἱ ποιήσεις καὶ αἱ πράξεις ἄυλοι, διὰ τοῦτο καὶ τὰ σώματα: σύνθητα γὰρ τὰ σώματα, αἱ δὲ πράξεις οὐ. Καὶ τοῖς πράττουσιν ἢ ὕλη ὅταν πράττωσι τὸ ὑποκείμενον δίδωσι μένουσα ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ πράττειν οὐχ αὐτὴν δίδωσιν: οὐδὲ γὰρ οἱ πράττοντες τοῦτο ζητοῦσι. Καὶ οὐ μεταβάλλει ἄλλη πράξις εἰς ἄλλην, ἵνα ἂν ἦν καὶ αὐταῖς ὕλη, ἀλλ ὁ πράττων ἐπ ἄλλην μεταβάλλει πράξιν ἐξ ἄλλης: ὥστε ὕλην αὐτὸν εἶναι ταῖς πράξεσιν. Ἔστι τοίνυν ἀναγκαῖον ἢ ὕλη καὶ τῇ ποιότητι καὶ τῷ μεγέθει: ὥστε καὶ τοῖς σώμασι: καὶ οὐ κενὸν ὄνομα, ἀλλ ἔστι τι ὑποκείμενον καὶ ἀόρατον καὶ ἀμεγεθες ὑπάρχη. Ἡ οὕτως οὐδὲ τὰς ποιότητας φήσομεν οὐδὲ τὸ μέγεθος τῷ αὐτῷ λόγῳ: ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων λέγοιτο ἂν οὐδὲν εἶναι ἑαυτοῦ μόνον λαμβανόμενον. Εἰ δὲ ταῦτα ἔστι καίπερ ἀμυδρῶς ὄν ἕκαστον, πολὺ μᾶλλον ἂν εἴη ὕλη, καὶ μὴ ἐναργῆς ὑπάρχη αἰρετὴ οὔσα οὐ ταῖς αἰσθήσεσιν: οὔτε γὰρ ὄμμασιν, ἄχρους γάρ: οὔτε ἀκοῇ, οὐ γὰρ ψόφος: οὐδὲ χυμοί, διὸ οὐδὲ ῥίνες οὐδὲ γλῶσσα. Ἄρ οὖν ἀφή; Ἡ οὐ, ὅτι μηδὲ σῶμα: σώματος γὰρ ἡ ἀφή, ὅτι ἢ πυκνοῦ ἢ ἀραιοῦ, μαλακοῦ σκληροῦ, ὑγροῦ ξηροῦ: τούτων δὲ οὐδὲν περὶ τὴν ὕλην: ἀλλὰ λογισμῶ οὐκ ἐκ νοῦ, ἀλλὰ κενῶς: διὸ καὶ νόθος, ὡς εἴρηται. Ἄλλ οὐδὲ σωματότης περὶ αὐτήν: εἰ μὲν λόγος ἢ σωματότης, ἕτερος αὐτῆς: αὕτη οὖν ἄλλο: εἰ δ ἤδη ποιήσασα καὶ οἶον κραθεῖσα, σῶμα φανερωῶς ἂν εἴη καὶ οὐχ ὕλη μόνον.

(2, 4, 13) Εἰ δὲ ποιότης τις τὸ ὑποκείμενον κοινή τις οὔσα

ἐν ἑκάστω τῶν στοιχείων, πρῶτον μὲν τίς αὕτη λεκτέον.

Ἐπειτα πῶς ποιότης ὑποκείμενον ἔσται; Πῶς δὲ ἐν ἀμεγέθει ποιὸν θεωρηθήσεται μὴ ἔχον ὕλην μηδὲ μέγεθος;

Ἐπειτα εἰ μὲν ὠρισμένη ἡ ποιότης, πῶς ὕλη; Εἰ δὲ ἀόριστόν τι, οὐ ποιότης, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον καὶ ἡ ζητούμενη ὕλη. Τί οὖν κωλύει ἄποιον μὲν εἶναι τῷ τῶν ἄλλων μηδεμιᾶς τῆ αὐτῆς φύσει μετέχειν, αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ μηδεμιᾶς μετέχειν ποιὰν εἶναι ἰδιότητα πάντως τινὰ ἔχουσαν καὶ τῶν ἄλλων διαφέρουσαν, οἷον στέρησιν τινὰ ἐκείνων; Καὶ γὰρ ὁ ἔσπερημένος ποιός: οἷον ὁ τυφλός. Εἰ οὖν στέρησις τούτων περὶ αὐτήν, πῶς οὐ ποιὰ; Εἰ δὲ καὶ ὅλως στέρησις περὶ αὐτήν, ἔτι μᾶλλον, εἴ γε δὴ καὶ στέρησις ποιὸν τι. Ὁ δὴ ταῦτα λέγων τί ἄλλο ἢ ποιὰ καὶ ποιότητος πάντα ποιεῖ; Ὡστε καὶ ἡ ποσότης ποιότης ἂν εἴη καὶ ἡ οὐσία δέ. Εἰ δὲ ποιὸν, πρόσσεστι ποιότης.

Γελοῖον δὲ τὸ ἕτερον τοῦ ποιοῦ καὶ μὴ ποιὸν ποιὸν ποιεῖν.

Εἰ δὲ, ὅτι ἕτερον, ποιὸν, εἰ μὲν αὐτοετερότης, οὐδὲ ὡς ποιὸν: ἐπεὶ οὐδὲ ἡ ποιότης ποιὰ: εἰ δὲ ἕτερον μόνον, οὐχ ἑαυτῇ, ἀλλ' ἑτερότητι ἕτερον καὶ ταυτότητι ταυτόν. Οὐδὲ δὴ ἡ στέρησις ποιότης οὐδὲ ποιὸν, ἀλλ' ἑρημία ποιότητος ἢ ἄλλου, ὡς ἡ ἀψοφία οὐ ψόφου ἢ ὄτου οὖν ἄλλου: ἄρσις γὰρ ἢ στέρησις, τὸ δὲ ποιὸν ἐν καταφάσει. Ἡ τε ἰδιότης τῆς ὕλης οὐ μορφή: τῷ γὰρ μὴ ποιὰ εἶναι μηδ' εἶδος τι ἔχειν: ἄτοπον δὴ, ὅτι μὴ ποιὰ, ποιὰν λέγειν καὶ ὅμοιον τῷ, ὅτι ἀμεγέθεις, αὐτῷ τούτῳ μέγεθος ἔχειν. Ἔστιν οὖν ἡ ἰδιότης αὐτῆς οὐκ ἄλλο τι ἢ ὅπερ ἔστι, καὶ οὐ πρόσκειται ἡ ἰδιότης, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν σχέσει τῇ πρὸς τὰ ἄλλα, ὅτι ἄλλο αὐτῶν. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐ μόνον ἄλλα, ἀλλὰ καὶ τι ἕκαστον ὡς εἶδος, αὕτη δὲ προπόντως ἂν λέγοιτο μόνον ἄλλο: τάχα δὲ ἄλλα, ἵνα μὴ τῷ ἄλλο ἐνικῶς ὀρίσης, ἀλλὰ τῷ ἄλλα τὸ ἀόριστον ἐνδείξῃ.

(2, 4, 14) Ἄλλ' ἐκεῖνο ζητητέον, πότερα στέρησις, ἢ περὶ αὐτῆς ἡ στέρησις. Ὁ τοίνυν λέγων λόγος ὑποκειμένων μὲν ἐν ἄμφω, λόγῳ δὲ δύο, δίκαιος ἦν διδάσκειν καὶ τὸν λόγον ἑκατέρου ὄντινα δεῖ ἀποδιδόναι, τῆς μὲν ὕλης ὅς ὀριεῖται αὐτήν οὐδὲν προσαπτόμενος τῆς στερήσεως, τῆς τε αὖ στερήσεως ὡσαύτως. Ἡ γὰρ οὐδέτερον ἐν οὐδετέρῳ τῷ λόγῳ ἢ ἑκάτερον ἐν ἑκατέρῳ ἢ θάτερον ἐν θατέρῳ μόνον ὀποτερονοῦν. Εἰ μὲν οὖν ἑκάτερον χωρὶς καὶ οὐκ ἐπιζητεῖ οὐδέτερον, δύο ἔσται ἄμφω καὶ ἡ ὕλη ἕτερον στερήσεως, καὶ συμβεβήκη αὐτῇ ἡ στέρησις. Δεῖ δὲ ἐν τῷ λόγῳ μηδὲ δυνάμει ἐνορασθαι θάτερον. Εἰ δὲ ὡς ἡ ῥις ἢ σιμῆ καὶ τὸ σιμόν, καὶ οὕτω διπλοῦν ἑκάτερον καὶ δύο. Εἰ δὲ ὡς τὸ πῦρ καὶ ἡ θερμότης, ἐν μὲν τῷ πυρὶ τῆς θερμότητος οὔσης, ἐν δὲ τῇ θερμότητι οὐ λαμβανομένου τοῦ πυρός, καὶ ἡ ὕλη οὕτω στέρησις, ὡς τὸ πῦρ θερμόν, οἷον εἶδος αὐτῆς ἔσται

ἢ στέρησις, τὸ δὲ ὑποκείμενον ἄλλο, ὃ δεῖ τὴν ὕλην εἶναι.
Καὶ οὐδ' οὕτως ἔν. Ἐπειὶ οὖν οὕτως ἐν τῷ ὑποκειμένῳ,
δύο δὲ τῷ λόγῳ, τῆς στέρησεως οὐ σημαινούσης τι παρεῖναι,
ἀλλὰ μὴ παρεῖναι, καὶ οἷον ἀπόφασις ἢ στέρησις τῶν
ὄντων; ὡςπερ ἂν εἴ τις λέγοι οὐκ ὄν, οὐ γὰρ προστίθησιν
ἢ ἀπόφασις, ἀλλὰ φησιν οὐκ εἶναι: καὶ οὕτω στέρησις ὡς
οὐκ ὄν. Εἰ μὲν οὖν οὐκ ὄν, ὅτι μὴ τὸ ὄν, ἀλλ' ἄλλο ὄν τί
ἔστι, δύο οἱ λόγοι, ὃ μὲν τοῦ ὑποκειμένου ἀπτόμενος, ὃ δὲ
τῆς στέρησεως τὴν πρὸς τὰ ἄλλα σχέσιν δηλών. Ἡ δὲ μὲν
τῆς ὕλης πρὸς τὰ ἄλλα καὶ ὃ τοῦ ὑποκειμένου δὲ πρὸς τὰ
ἄλλα, ὃ δὲ τῆς στέρησεως εἰ τὸ ἀόριστον αὐτῆς δηλοῖ,
τάχα ἂν αὐτὸς αὐτῆς ἐφάπτοιο: πλήν ἔν γε ἑκατέρως τῷ
ὑποκειμένῳ, λόγῳ δὲ δύο. Εἰ μέντοι τῷ ἀορίστῳ εἶναι καὶ
ἀπείρῳ εἶναι καὶ ἀποίῳ εἶναι τῇ ὕλῃ ταῦτόν, πῶς ἔτι δύο
οἱ λόγοι;

(2, 4, 15) Πάλιν οὖν ζητητέον, εἰ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ ἀπειρον
καὶ τὸ ἀόριστον ἐπ' ἄλλῃ φύσει καὶ πῶς συμβεβηκὸς καὶ
εἰ στέρησις συμβέβηκεν. Εἰ δὴ ὅσα μὲν ἀριθμοὶ καὶ λόγοι
ἀπειρίας ἔξω - ὅροι γὰρ καὶ τάξεις, καὶ τὸ τεταγμένον
καὶ τοῖς ἄλλοις παρὰ τούτων, τάττει δὲ ταῦτα οὐ τὸ
τεταγμένον [οὐδὲ τάξεις], ἀλλὰ ἄλλο τὸ ταπτόμενον παρὰ τὸ
τάττον, τάττει δὲ τὸ πέρασ καὶ ὅρος καὶ λόγος - ἀνάγκη
τὸ ταπτόμενον καὶ ὀριζόμενον τὸ ἀπειρον εἶναι. Τάττεται
δὲ ἢ ὕλη καὶ ὅσα δὲ μὴ ὕλη τῷ μετέχειν ἢ ὕλης λόγον
ἔχειν: ἀνάγκη τοίνυν τὴν ὕλην τὸ ἀπειρον εἶναι, οὐχ οὕτω
δὲ ἀπειρον, ὡς κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τῷ συμβεβηκέναι τὸ
ἀπειρον αὐτῇ. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ συμβαῖνόν τῳ δεῖ λόγον
εἶναι: τὸ δὲ ἀπειρον οὐ λόγος: ἔπειτα τίνοι ὄντι τὸ ἀπειρον
συμβήσεται; Πέρασι καὶ πεπερασμένῳ. Ἄλλ' οὐ πεπερασ-
μένον οὐδὲ πέρασ ἢ ὕλη. Καὶ τὸ ἀπειρον δὲ προσελθὸν τῷ
πεπερασμένῳ ἀπολεῖ αὐτοῦ τὴν φύσιν: οὐ τοίνυν συμβε-
βηκὸς τῇ ὕλῃ τὸ ἀπειρον: αὐτῇ τοίνυν τὸ ἀπειρον. Ἐπεὶ
καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς ἢ ὕλη τὸ ἀπειρον καὶ εἴη ἂν γεννηθῆν
ἐκ τῆς τοῦ ἑνὸς ἀπειρίας ἢ δυνάμεως ἢ τοῦ ἀεί, οὐκ
οὔσης ἐν ἐκείνῳ ἀπειρίας ἀλλὰ ποιούντος. Πῶς οὖν ἐκεῖ
καὶ ἐνταῦθα; Ἡ διττὸν καὶ τὸ ἀπειρον. Καὶ τί διαφέρει;
Ὡς ἀρχέτυπον καὶ εἶδωλον. Ἐλαττόνως οὖν ἀπειρον τοῦτο;
Ἡ μᾶλλον: ὅσῳ γὰρ εἶδωλον πεφευγὸς τὸ εἶναι [καὶ] τὸ ἀληθές,
μᾶλλον ἀπειρον. Ἡ γὰρ ἀπειρία ἐν τῷ ἦττον ὀρισθέντι
μᾶλλον: τὸ γὰρ ἦττον ἐν τῷ ἀγαθῷ μᾶλλον ἐν τῷ κακῷ. Τὸ
ἐκεῖ οὖν μᾶλλον ὄν εἶδωλον ὡς ἀπειρον, τὸ δὲ ἐνταῦθα
ἦττον, ὅσῳ πέφευγε τὸ εἶναι καὶ τὸ ἀληθές, εἰς δὲ
εἰδώλου κατερρῆ φύσιν, ἀληθεστέως ἀπειρον. Τὸ αὐτὸ
οὖν τὸ ἀπειρον καὶ τὸ ἀπείρῳ εἶναι; Ἡ ὅπου λόγος καὶ
ὕλη ἄλλο ἑκάτερον, ὅπου δὲ ὕλη μόνον ἢ ταῦτόν λεκτέον
ἢ ὅλως, ὃ καὶ βέλτιον, οὐκ εἶναι ἐνθάδε τὸ ἀπείρῳ εἶναι:

λόγος γὰρ ἔσται, ὃς οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ἀπείρῳ, ἴν ἢ ἀπειρον.

Ἐπειρον μὲν δὴ παρ αὐτῆς τὴν ὕλην λεκτέον ἀντιτάζει τῇ πρὸς τὸν λόγον. Καὶ γὰρ, ὡσπερ ὁ λόγος οὐκ ἄλλο τι ὢν ἔστι λόγος, οὕτω καὶ τὴν ὕλην ἀντιτεταγμένην τῷ λόγῳ κατὰ τὴν ἀπειρίαν οὐκ ἄλλο τι οὔσαν λεκτέον ἀπειρον.

(2, 4, 16) Ἄρ οὖν καὶ ἑτερότητι ταυτόν; Ἡ οὐ, ἀλλὰ μορίῳ ἑτερότητος ἀντιταπτομένῳ πρὸς τὰ ὄντα κυρίως, ἀ δὴ λόγοι. Διὸ καὶ μὴ ὄν οὕτω τι ὄν καὶ στερήσει ταυτόν, εἰ ἢ στέρησις ἀντίθεσις πρὸς τὰ ἐν λόγῳ ὄντα. Οὐκοῦν φθαρῆσεται ἢ στέρησις προσελθόντος τοῦ οὐ στέρησις; Οὐδαμῶς: ὑποδοχὴ γὰρ ἔξεως οὐχ ἔξις, ἀλλὰ στέρησις, καὶ πέρατος οὐ τὸ πεπερασμένον οὐδὲ τὸ πέρας, ἀλλὰ τὸ ἀπειρον καὶ καθ ὅσον ἀπειρον. Πῶς οὖν [οὐκ] ἀπολεῖ αὐτοῦ τὴν φύσιν τοῦ ἀπείρου προσελθὸν τὸ πέρας καὶ ταῦτα οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντος ἀπείρου; Ἡ εἰ μὲν κατὰ τὸ ποσὸν ἀπειρον, ἀνήρει: νῦν δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τοῦναντίον σώζει αὐτὸ ἐν τῷ εἶναι: ὃ γὰρ πέφυκεν, εἰς ἐνέργειαν καὶ τελείωσιν ἄγει, ὡσπερ τὸ ἄσπαρτον, ὅταν σπείρηται: καὶ ὅταν τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος καὶ οὐκ ἀπόλλυται τὸ θῆλυ, ἀλλὰ μᾶλλον θηλύνεται: τοῦτο δὲ ἔστιν: ὃ ἔστι μᾶλλον γίγνεται. Ἄρ οὖν καὶ κακὸν ἢ ὕλη μεταλαμβάνουσα ἀγαθοῦ; Ἡ διὰ τοῦτο, ὅτι ἐδεήθη: οὐ γὰρ εἶχε. Καὶ γὰρ ὃ μὲν ἂν δέηται τινος, τὸ δ ἔχη, μέσον ἂν ἴσως γίγνοιτο ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, εἰ ἰσάζοι πως ἐπ ἄμφω: ὃ δ ἂν μηδὲν ἔχη ἄτε ἐν πενία ὄν, μᾶλλον δὲ πενία ὄν, ἀνάγκη κακὸν εἶναι. Οὐ γὰρ πλούτου πενία τοῦτο [οὐδὲ ἰσχύος], ἀλλὰ πενία μὲν φρονήσεως, πενία δὲ ἀρετῆς, κάλλους, ἰσχύος, μορφῆς, εἶδους, ποιῶ. Πῶς οὖν οὐ δυσειδές; Πῶς δὲ οὐ πάντῃ αἰσχρόν; Πῶς δὲ οὐ πάντῃ κακόν; Ἐκείνη δὲ ἢ ὕλη ἢ ἐκεῖ ὄν: τὸ γὰρ πρὸ αὐτῆς ἐπέκεινα ὄντος. Ἐνταῦθα δὲ τὸ πρὸ αὐτῆς ὄν. Οὐκ ὄν ἄρα αὐτή, ἕτερον ὄν, πρὸς τῷ καλῷ τοῦ ὄντος.

(2, 5, 1) Λέγεται τὸ μὲν δυνάμει, τὸ δὲ ἐνεργεία εἶναι: λέγεται δὲ τι καὶ ἐνεργεία ἐν τοῖς οὔσι. Σκεπτέον οὖν τί τὸ δυνάμει καὶ τί τὸ ἐνεργεία. Ἄρα τὸ αὐτὸ τῷ ἐνεργεία εἶναι ἢ ἐνεργεία, καὶ εἴ τί ἔστιν ἐνεργεία, τοῦτο καὶ ἐνεργεία, ἢ ἕτερον ἑκάτερον καὶ τὸ ἐνεργεία ὄν οὐκ ἀνάγκη καὶ ἐνεργείαν εἶναι; Ὅτι μὲν οὖν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς τὸ δυνάμει, δῆλον: εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς, σκεπτέον. Ἡ ἐκεῖ τὸ ἐνεργεία μόνον: καὶ εἰ ἔστι τὸ δυνάμει, τὸ δυνάμει μόνον αἰεὶ, κἂν αἰεὶ ἢ, οὐδέποτε ἂν ἔλθοι εἰς ἐνεργείαν οὐ τῷ χρόνῳ ἐξείργεσθαι. Ἄλλὰ τί ἔστι τὸ δυνάμει πρῶτον λεκτέον, εἰ δὴ τὸ δυνάμει δεῖ μὴ ἀπλῶς λέγεσθαι: οὐ γὰρ ἔστι τὸ δυνάμει μηδενὸς εἶναι. Οἷον <δυνάμει ἀνδριαῖς ὁ χαλκός>: εἰ γὰρ μηδὲν ἐξ αὐτοῦ μὴδ ἐπ αὐτῷ μὴδ ἔμελλε

μηθὲν ἔσεσθαι μεθ' ὃ ἦν μηδ' ἐνεδέχετο γενέσθαι, ἦν ἂν ὃ ἦν μόνον. Ὁ δὲ ἦν, ἤδη παρῆν καὶ οὐκ ἔμελλε: τί οὖν ἐδύνατο ἄλλο μετὰ τὸ παρὸν αὐτό; Οὐ τοίνυν ἦν ἂν δυνάμει. Δεῖ τοίνυν τὸ δυνάμει τι ὄν ἄλλο ἤδη τῷ τι καὶ ἄλλο μετ' αὐτὸ δύνασθαι, ἦτοι μένον μετὰ τοῦ ἐκείνου ποιεῖν ἢ παρέχον αὐτὸ ἐκείνω ὃ δύναται φθαρὲν αὐτό, δυνάμει λέγεσθαι: ἄλλως γὰρ τὸ <δυνάμει ἀνδριάς ὁ χαλκός>, ἄλλως τὸ ὕδωρ δυνάμει χαλκός καὶ ὁ ἀήρ πῦρ. Τοιοῦτον δὴ ὄν τὸ δυνάμει ἄρα καὶ δύνάμις λέγοιτο ἂν πρὸς τὸ ἐσόμενον, οἷον ὁ χαλκὸς δύνάμις τοῦ ἀνδριάντος; Ἡ, εἰ μὲν ἡ δύνάμις κατὰ τὸ ποιεῖν λαμβάνοιτο, οὐδαμῶς: οὐ γὰρ ἡ δύνάμις ἢ κατὰ τὸ ποιεῖν λαμβανομένη λέγοιτο ἂν δυνάμει. Εἰ δὲ τὸ δυνάμει μὴ μόνον πρὸς τὸ ἐνεργεῖα λέγεται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐνέργειαν, εἴη ἂν καὶ δύνάμις δυνάμει. Βέλτιον δὲ καὶ σαφέστερον τὸ μὲν δυνάμει πρὸς τὸ ἐνεργεῖα, τὴν δὲ δύνάμιν πρὸς ἐνέργειαν λέγειν. Τὸ μὲν δὴ δυνάμει τοιοῦτον ὡςπερ ὑποκείμενόν τι πάθει καὶ μορφαῖς καὶ εἶδεσιν, ἃ μέλλει δέχεσθαι καὶ πέφυκεν: ἢ καὶ σπεύδει ἐλθεῖν, καὶ τὰ μὲν ὡς πρὸς τὸ βέλτιστον, τὰ δὲ πρὸς τὰ χεῖρω καὶ λυμαντικά αὐτῶν, ὧν ἕκαστον καὶ ἐνεργεῖα ἐστὶν ἄλλο.

(2, 5, 2) Περὶ δὲ τῆς ὕλης σκεπτέον, εἰ ἕτερόν τι οὐσα ἐνεργεῖα δυνάμει ἐστὶ πρὸς ἃ μορφοῦται, ἢ οὐδὲν ἐνεργεῖα, καὶ ὅλως καὶ τὰ ἄλλα ἃ λέγομεν δυνάμει λαβόντα τὸ εἶδος καὶ μένοντα αὐτὰ ἐνεργεῖα γίνεται, ἢ τὸ ἐνεργεῖα κατὰ τοῦ ἀνδριάντος λεχθήσεται ἀντιτιθεμένου μόνον τοῦ ἐνεργεῖα ἀνδριάντος πρὸς τὸν δυνάμει ἀνδριάντα, ἀλλ' οὐ τοῦ ἐνεργεῖα κατηγορουμένου κατ' ἐκείνου, καθ' οὗ τὸ δυνάμει ἀνδριάς ἐλέγετο. Εἰ δὴ οὕτως, οὐ τὸ δυνάμει γίνεται ἐνεργεῖα, ἀλλ' ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος πρότερον ἐγένετο τὸ ἐνεργεῖα ὕστερον. Καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ ἐνεργεῖα ὄν τὸ συναμφοτέρον, οὐχ ἢ ὕλη, τὸ δὲ εἶδος τὸ ἐπ' αὐτῇ. Καὶ τοῦτο μὲν, εἰ ἕτερα γίγνοιτο οὐσία, οἷον ἐκ χαλκοῦ ἀνδριάς: ἄλλη γὰρ οὐσία ὡς τὸ συναμφοτέρον ὁ ἀνδριάς. Ἐπὶ δὲ τῶν ὅλως οὐ μενόντων φανερόν, ὡς τὸ δυνάμει παντάπασιν ἕτερον ἦν. Ἄλλ' ὅταν ὁ δυνάμει γραμματικὸς ἐνεργεῖα γένηται, ἐνταῦθα τὸ δυνάμει πῶς οὐ καὶ ἐνεργεῖα τὸ αὐτό; Ὁ γὰρ δυνάμει Σωκράτης ὁ αὐτὸς καὶ ἐνεργεῖα σοφός. Ἄρ' οὖν καὶ ὁ ἀνεπιστήμων ἐπιστήμων; Δυνάμει γὰρ ἦν ἐπιστήμων. Ἡ κατὰ συμβεβηκὸς ὁ ἀμαθής ἐπιστήμων. Οὐ γὰρ ἡ ἀμαθής δυνάμει ἐπιστήμων, ἀλλὰ συμβεβήκει αὐτῷ ἀμαθεῖ εἶναι, ἢ δὲ ψυχὴ καθ' αὐτὴν ἐπιτηδεῖως ἔχουσα τὸ δυνάμει ἦν ἤπερ καὶ ἐπιστήμων. Ἐτι οὖν σώζει τὸ δυνάμει, καὶ δυνάμει γραμματικὸς ἤδη γραμματικὸς ὢν; Ἡ οὐδὲν κωλύει καὶ ἄλλον τρόπον: ἐκεῖ μὲν δυνάμει μόνον, ἐνταῦθα δὲ τῆς δυνάμεως ἐχούσης

τὸ εἶδος. Εἰ οὖν ἔστι τὸ μὲν δυνάμει τὸ ὑποκείμενον, τὸ δ' ἐνεργείᾳ τὸ συναμφοτέρων, ὁ ἀνδριάς, τὸ εἶδος τὸ ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ τί ἂν λέγοιτο; Ἡ οὐκ ἄτοπον τὴν ἐνεργείαν, καθ' ἣν ἐνεργείᾳ ἔστι καὶ οὐ μόνον δυνάμει, τὴν μορφήν καὶ τὸ εἶδος λέγειν, οὐχ ἀπλῶς ἐνεργείαν, ἀλλὰ τοῦδε ἐνεργείαν: ἐπεὶ καὶ ἄλλην ἐνεργείαν τάχα κυριώτερον ἂν λέγοιμεν, τὴν ἀντίθετον τῇ δυνάμει τῇ ἐπαγούσῃ ἐνεργείαν. Τὸ μὲν γὰρ δυνάμει τὸ ἐνεργείᾳ ἔχειν παρ' ἄλλου, τῇ δὲ δυνάμει ὃ δύναται παρ' αὐτῆς ἢ ἐνεργεία: οἷον ἔξις καὶ ἡ κατ' αὐτὴν λεγομένη ἐνεργεία, ἀνδρία καὶ τὸ ἀνδρίζεσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως.

(2, 5, 3) Οὗ δ' ἕνεκα ταῦτα προεῖρηται, νῦν λεκτέον, ἐν τοῖς νοητοῖς πῶς ποτε τὸ ἐνεργείᾳ λέγεται καὶ εἰ ἐνεργείᾳ μόνον ἢ καὶ ἐνεργεία ἕκαστον καὶ εἰ ἐνεργεία πάντα καὶ εἰ τὸ δυνάμει κάκει. Εἰ δὴ μήτε ὕλη ἐκεῖ ἐν ἣ τὸ δυνάμει, μήτε τι μέλλει τῶν ἐκεῖ, ὃ μὴ ἤδη ἐστί, μηδ' ἔτι μεταβάλλον εἰς ἄλλο ἢ μένον ἕτερόν τι γεννᾷ ἢ ἐξιστάμενον ἑαυτοῦ ἔδωκεν ἄλλω ἀντ' αὐτοῦ εἶναι, οὐκ ἂν εἴη ἐκεῖ τὸ δυνάμει ἐν ᾧ ἔστι, τῶν ὄντων καὶ αἰῶνα, οὐ χρόνον ἐχόντων. Εἴ τις οὖν καὶ ἐπὶ τῶν νοητῶν τοὺς τιθεμένους κάκει ὕλην ἔροιτο, εἰ μὴ κάκει τὸ δυνάμει κατὰ τὴν ὕλην τὴν ἐκεῖ - καὶ γὰρ εἰ ἄλλον τρόπον ἢ ὕλη, ἀλλ' ἔσται ἐφ' ἑκάστου τὸ μὲν ὡς ὕλη, τὸ δὲ ὡς εἶδος, τὸ δὲ συναμφοτέρων - τί ἐροῦσιν; Ἡ καὶ τὸ ὡς ὕλη ἐκεῖ εἶδος ἐστίν, ἐπεὶ καὶ ἡ ψυχὴ εἶδος ὄν πρὸς ἕτερον ἂν εἴη ὕλη. Οὐκοῦν πρὸς ἐκεῖνο καὶ δυνάμει; Ἡ οὐ: εἶδος γὰρ ἦν αὐτῆς καὶ οὐκ εἰς ὕστερον δὲ τὸ εἶδος καὶ οὐ χωρίζεται δὲ ἄλλ' ἢ λόγῳ, καὶ οὕτως ὕλην ἔχον, ὡς διπλοῦν νοούμενον, ἄμφω δὲ μία φύσις: οἷον καὶ Ἀριστοτέλης φησὶ τὸ πέμπτον σῶμα ἄυλον εἶναι. Περὶ δὲ ψυχῆς πῶς ἐροῦμεν; Δυνάμει γὰρ ζῶον, ὅταν μήπω, μέλλη δέ, καὶ μουσικὴ δυνάμει καὶ τὰ ἄλλα ὅσα γίνεται οὐκ ἀεὶ οὕσα: ὥστε καὶ ἐν νοητοῖς τὸ δυνάμει. Ἡ οὐ δυνάμει ταῦτα, ἀλλὰ δύνამις ἢ ψυχὴ τούτων. Τὸ δὲ ἐνεργείᾳ πῶς ἐκεῖ; Ἄρα ὡς ὁ ἀνδριάς τὸ συναμφοτέρων ἐνεργείᾳ, ὅτι τὸ εἶδος ἕκαστον ἀπέληφεν; Ἡ ὅτι εἶδος ἕκαστον καὶ τέλειον ὅ ἐστι. Νοῦς γὰρ οὐκ ἐκ δυνάμεως τῆς κατὰ τὸ οἶόν τε νοεῖν εἰς ἐνεργείαν τοῦ νοεῖν - ἄλλου γὰρ ἂν προτέρου τοῦ οὐκ ἐκ δυνάμεως δέοιτο - ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὸ πᾶν. Τὸ γὰρ δυνάμει βούλεται ἑτέρου ἐπελθόντος εἰς ἐνεργείαν ἀγεσθαι, ἵνα ἐνεργείᾳ γίνηταί τι, ὃ δ' αὐτὸ παρ' αὐτοῦ τὸ ἀεὶ οὕτως ἔχει, τοῦτο ἐνεργεία ἂν εἴη. Πάντα οὖν τὰ πρῶτα ἐνεργεία: ἔχει γὰρ ὃ δεῖ ἔχειν καὶ παρ' αὐτῶν καὶ ἀεὶ: καὶ ψυχὴ δὴ οὕτως ἢ μὴ ἐν ὕλη, ἀλλ' ἐν τῷ νοητῷ. Καὶ ἢ ἐν ὕλη δὲ ἄλλη ἐνεργεία: οἷον ἢ φυτικῆ: ἐνεργεία γὰρ καὶ αὕτη ὅ ἐστιν. Ἄλλ' ἐνεργείᾳ μὲν πάντα καὶ οὕτως, ἐνεργεία δὲ πάντα; Ἡ

πῶς; Εἰ δὴ καλῶς εἴρηται ἐκείνη ἡ φύσις ἄγρυπνος εἶναι καὶ ζῶη καὶ ζῶη ἀρίστη, αἱ κάλλιστα ἂν εἶεν ἐκεῖ ἐνεργεῖαι. Καὶ ἐνεργεῖα ἄρα καὶ ἐνεργεῖα τὰ πάντα καὶ ζῶαι τὰ πάντα καὶ ὁ τόπος ὁ ἐκεῖ τόπος ἐστὶ ζῶης καὶ ἀρχὴ καὶ πηγὴ ἀληθοῦς ψυχῆς τε καὶ νοῦ.

(2, 5, 4) Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα, ὅσα δυνάμει τί ἐστίν, ἔχει καὶ τὸ ἐνεργεῖα εἶναι ἄλλο τι, ὃ ἤδη ὄν πρὸς ἄλλο δυνάμει εἶναι λέγεται: περὶ δὲ τῆς λεγομένης εἶναι ὕλης, ἣν πάντα δυνάμει λέγομεν τὰ ὄντα, πῶς ἐστίν εἰπεῖν ἐνεργεῖα τι τῶν ὄντων εἶναι; Ἡδὴ γὰρ οὐ πάντα τὰ ὄντα δυνάμει ἂν εἴη. Εἰ οὖν μηδὲν τῶν ὄντων, ἀνάγκη μὴδ ὄν αὐτὴν εἶναι. Πῶς οὖν ἂν ἐνεργεῖα τι εἴη μηδὲν τῶν ὄντων οὔσα; Ἀλλ οὐδὲν τῶν ὄντων ἂν εἴη τούτων, ἃ γίνεται ἐπ αὐτῆς, ἄλλο δέ τι οὐδὲν κωλύει εἶναι, εἴπερ μὴδὲ πάντα τὰ ὄντα ἐπὶ τῇ ὕλει. Ἡ μὲν δὴ οὐδὲν ἐστὶ τούτων τῶν ἐπ αὐτῇ, ταῦτα δὲ ὄντα, μὴ ὄν ἂν εἴη. Οὐ μὲν δὴ ἀνείδεόν τι φανταζομένη εἶδος ἂν εἴη: οὐ τοίνυν οὐδ ἐν ἐκείνοις ἂν ἀριθμηθεῖη. Μὴ ὄν ἄρα καὶ ταύτη ἐστὶ. Ἐπ ἄμφω ἄρα μὴ ὄν οὔσα πλειόνως μὴ ὄν ἐστὶ. Εἰ δὴ πέφευγε μὲν τὴν τῶν ὡς ἀληθῶς ὄντων φύσιν, οὐ δύναται δὲ ἐφικέσθαι οὐδὲ τῶν ψευδῶς λεγομένων εἶναι, ὅτι μὴδὲ ἴνδαλμα λόγου ἐστὶν ὡς ταῦτα, ἐν τίνι τῷ εἶναι ἂν ἀλοίη; Εἰ δὲ ἐν μηδενὶ τῷ εἶναι, τί ἂν ἐνεργεῖα εἴη;

(2, 5, 5) Πῶς οὖν λέγομεν περὶ αὐτῆς; Πῶς δὲ τῶν ὄντων ὕλη; Ἡ ὅτι δυνάμει. Οὐκοῦν, ὅτι ἤδη δυνάμει, ἤδη οὖν ἐστὶ καθὼ μέλλει; Ἀλλὰ τὸ εἶναι αὐτῇ μόνον τὸ μέλλον ἐπαγγελλόμενον: οἷον τὸ εἶναι αὐτῇ εἰς ἐκεῖνο ἀναβάλλεται, ὃ ἐστὶ. Τὸ τοίνυν δυνάμει οὐ τι, ἀλλὰ δυνάμει πάντα: μὴδὲν δὲ ὄν καθ αὐτὸ, ἀλλ ὃ ἐστὶν ὕλη ὄν, οὐδ ἐνεργεῖα ἐστίν. Εἰ γὰρ ἐστὶ τι ἐνεργεῖα, ἐκεῖνο ὃ ἐστὶν ἐνεργεῖα, οὐχ ἡ ὕλη ἐστὶ: οὐ πάντῃ οὖν ὕλη, ἀλλὰ οἷον ὁ χαλκός. Εἴη ἂν οὖν τοῦτο μὴ ὄν, οὐχ ὡς ἕτερον τοῦ ὄντος, οἷον κίνησις: αὕτη γὰρ καὶ ἐποχεῖται τῷ ὄντι οἷον ἀπ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ οὔσα, ἡ δὲ ἐστὶν οἷον ἐκριφεῖσα καὶ πάντῃ χωρισθεῖσα καὶ μεταβάλλειν ἑαυτὴν οὐ δυναμένη, ἀλλ ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἦν - μὴ ὄν δὲ ἦν - οὕτως αἰεὶ ἔχουσα. Οὔτε δὲ ἦν ἐξ ἀρχῆς ἐνεργεῖα τι ἀποστάσα πάντων τῶν ὄντων οὔτε ἐγένετο: ἃ γὰρ ὑποδῦναι ἠθέλησεν, οὐδὲ χρωσθῆναι ἀπ αὐτῶν δεδύνηται, ἀλλὰ μένουσα πρὸς ἄλλο δυνάμει οὔσα πρὸς τὰ ἐφεξῆς, τῶν δ ὄντων ἤδη παυσάμενων ἐκείνων φανείσα ὑπὸ τε τῶν μετ αὐτὴν γενομένων καταληφθεῖσα ἔσχατον καὶ τούτων κατέστη. Ὑπ ἀμφοτέρων οὖν καταληφθεῖσα ἐνεργεῖα μὲν οὐδετέρων ἂν εἴη, δυνάμει δὲ μόνον ἐγκαταλείπεται εἶναι ἀσθενές τι καὶ ἀμυδρὸν εἶδωλον μορφοῦσθαι μὴ δυνάμενον. Οὐκοῦν ἐνεργεῖα εἶδωλον: οὐκοῦν ἐνεργεῖα ψεῦδος. Τοῦτο δὲ ταῦτον τῷ <ἀληθι-

νῶς ψεῦδος>: τοῦτο δὲ <ὄντως μὴ ὄν>. Εἰ οὖν ἐνεργεῖα μὴ ὄν, μᾶλλον μὴ ὄν, καὶ ὄντως ἄρα μὴ ὄν. Πολλοῦ ἄρα δεῖ αὐτῶ ἐνεργεῖα τι τῶν ὄντων εἶναι τὸ ἀληθὲς ἔχοντι ἐν τῷ μὴ ὄντι. Εἶπερ ἄρα δεῖ αὐτὸ εἶναι, δεῖ αὐτὸ ἐνεργεῖα μὴ εἶναι, ἵνα ἐκβεβηκὸς τοῦ ἀληθῶς εἶναι ἐν τῷ μὴ εἶναι ἔχη τὸ εἶναι, ἐπεὶπερ τοῖς ψευδῶς οὖσιν, εἰάν ἀφέλης τὸ ψευδος αὐτῶν, ἀφείλες αὐτῶν ἦντινα εἶχον οὐσίαν, καὶ τοῖς δυνάμει τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν ἔχουσιν εἰσαγαγὼν τὴν ἐνεργεῖαν ἀπολώλεκας αὐτῶν τῆς ὑποστάσεως τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ εἶναι αὐτοῖς ἐν δυνάμει ἦν. Εἶπερ ἄρα δεῖ ἀνώλεθρον τὴν ὕλην τηρεῖν, ὕλην αὐτὴν δεῖ τηρεῖν: δεῖ ἄρα δυνάμει, ὡς ἔοικεν, εἶναι λέγειν μόνον, ἵνα ἢ ὁ ἔστιν, ἢ τούτους τοὺς λόγους ἐξελεγκτέον.

(2, 6, 1) Ἄρα τὸ ὄν καὶ ἡ οὐσία ἕτερον, καὶ τὸ μὲν ὄν ἀπηρημωμένον τῶν ἄλλων, ἡ δὲ οὐσία τὸ ὄν μετὰ τῶν ἄλλων, κινήσεως, στάσεως, ταύτου, ἑτέρου, καὶ στοιχεῖα ταῦτα ἐκείνης; Τὸ οὖν ὅλον οὐσία, ἕκαστον δὲ ἐκείνων τὸ μὲν ὄν, τὸ δὲ κίνησις, τὸ δὲ ἄλλο τι. Κίνησις μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς ὄν: οὐσία δὲ ἄρα κατὰ συμβεβηκὸς, ἢ συμπληρωτικὸν οὐσίας; ἢ καὶ αὐτὴ [ἡ] οὐσία καὶ τὰ ἐκεῖ πάντα οὐσία. Πῶς οὖν οὐ καὶ ἐνταῦθα; ἢ ἐκεῖ, ὅτι ἐν πάντα, ἐνθάδε δὲ διαληφθέντων τῶν εἰδώλων τὸ μὲν ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο: ὡσπερ ἐν μὲν τῷ σπέρματι ὁμοῦ πάντα καὶ ἕκαστον πάντα καὶ οὐ χεῖρ χωρὶς καὶ χωρὶς κεφαλή, ἐνθάδε δὲ χωρίζεται ἀλλήλων: εἴδωλα γὰρ καὶ οὐκ ἀληθῆ. Ταῖς οὖν ποιότησιν ἐκεῖ φήσομεν οὐσίας διαφορᾶς περὶ οὐσίαν οὐσας ἢ περὶ ὄν, διαφορᾶς δὲ ποιούσας ἑτέρας οὐσίας πρὸς ἀλλήλας καὶ ὅλως οὐσίας; ἢ οὐκ ἄτοπον, ἀλλὰ περὶ τῶν τῆδε ποιότητων, ὧν αἱ μὲν διαφοραὶ οὐσιῶν, ὡς τὸ δίπουν καὶ τὸ τετράπουν, αἱ δὲ οὐ διαφοραὶ οὔσαι αὐτὸ τοῦτο μόνον ποιότητες λέγονται. Καίτοι τὸ αὐτὸ καὶ διαφορὰ γίνεται συμπληρούσα καὶ οὐ διαφορὰ ἐν ἄλλῳ οὐ συμπληρούσα τὴν οὐσίαν, συμβεβηκὸς δέ: οἷον τὸ λευκὸν ἐν μὲν κύκνῳ ἢ ψιμυθίῳ συμπληροῦν, ἐν δὲ σοὶ συμβεβηκὸς. ἢ τὸ λευκὸν τὸ μὲν ἐν τῷ λόγῳ συμπληροῦν καὶ οὐ ποιότης, τὸ δὲ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ ποιόν. ἢ δαιρετέον τὸ ποιόν, ὡς τὸ μὲν οὐσιῶδες ἰδιότης τις οὔσα τῆς οὐσίας, τὸ δὲ μόνον ποιόν, καθ' ὃ ποῖα οὐσία, τοῦ ποιῶ οὐ διαλλαγὴν εἰς τὴν οὐσίαν ποιῶντος οὐδ' ἐκ τῆς οὐσίας, ἀλλ' οὔσης ἤδη καὶ πεπληρωμένης διάθεσίν τινα ἔξωθεν ποιῶντος καὶ μετὰ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος προσθήκην, εἴτε περὶ ψυχὴν εἴτε περὶ σῶμα γίγνοιτο. Ἄλλ' εἰ καὶ τὸ ὁρώμενον λευκὸν ἐπὶ τοῦ ψιμυθίου συμπληρωτικὸν εἴη αὐτοῦ; - ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ κύκνου οὐ συμπληρωτικόν: γένοιτο γὰρ ἂν καὶ οὐ λευκόσ - ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ψιμυθίου: καὶ τοῦ πυρός δὲ ἡ θερμότης. Ἄλλ' εἰ τις λέγοι τὴν

πυρότητα τὴν οὐσίαν εἶναι καὶ ἐπὶ τοῦ ψιμυθίου τὸ ἀνάλογον; Ἄλλ' ὅμως τοῦ ὀρωμένου πυρὸς [πυρότης] ἡ θερμότης συμπληροῦσα καὶ ἡ λευκότης ἐπὶ τοῦ ἑτέρου. Αἱ αὐταὶ τοίνυν συμπληρώσουσι καὶ οὐ ποιότητες, καὶ οὐ συμπληρώσουσι καὶ [οὐ] ποιότητες. Καὶ ἄτοπον ἐν μὲν οἷς συμπληροῦσι λέγειν ἄλλο εἶναι, ἐν δὲ οἷς μὴ ἄλλο, τῆς αὐτῆς φύσεως οὐσης. Ἄλλ' ἄρα τοὺς μὲν λόγους τοὺς ποιήσαντας αὐτὰ οὐσιώδεις ὄλους, τὰ δὲ ἀποτελέσματα ἔχειν ἤδη τὰ ἐκεῖ τι ἐνταῦθα ποιά, οὐ τί. Ὅθεν καὶ ἀμαρτάνειν ἡμᾶς αἰεὶ περὶ τὸ τι ἀπολισθάνοντας ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ποιὸν καταφερομένους. Οὐ γὰρ εἶναι τὸ πῦρ ὃ λέγομεν εἰς τὸ ποιὸν ἀφορῶντες, ἀλλὰ τὸ μὲν εἶναι οὐσίαν, ἃ δὲ νῦν βλέπομεν, εἰς ἃ καὶ ἀφορῶντες λέγομεν, ἀπάγειν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ τι ὡς ὀρίζεσθαι τὸ ποιόν. Καὶ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν εὐλόγως: οὐδὲν γὰρ αὐτῶν οὐσίαν εἶναι, ἀλλ' αὐτῆς πάθη. Ὅθεν κάκεινο, πῶς οὐκ ἐξ οὐσιῶν οὐσία. Ἐλέγετο μὲν οὖν, ὅτι οὐ δεῖ τὸ αὐτὸ τὸ γινόμενον εἶναι τοῖς ἐξ ὧν: νῦν δὲ λέγειν δεῖ ὅτι οὐδὲ τὸ γενόμενον οὐσία. Ἀλλὰ πῶς ἐκεῖ ἦν ἐλέγομεν οὐσίαν οὐκ ἐξ οὐσίας λέγοντες; Τὴν γὰρ οὐσίαν φήσομεν ἐκεῖ κυριώτερον καὶ ἀμιγέστερον ἔχουσαν τὸ ὄν εἶναι οὐσίαν - ὡς ἐν διαφοραῖς - ὄντως, μᾶλλον δὲ μετὰ προσθήκης ἐνεργειῶν λεγομένην οὐσίαν, τελείωσιν μὲν δοκοῦσαν εἶναι ἐκείνου, τάχα δ' ἐνδεεστέραν τῇ προσθήκῃ καὶ τῷ οὐχ ἀπλῶ, ἀλλ' ἤδη ἀφισταμένην τούτου.

(2, 6, 2) Ἀλλὰ περὶ τῆς ποιότητος σκεπτέον τί ὅλως: τάχα γὰρ γνωσθὲν ὅ τι ἐστὶ μᾶλλον παύσει τὰς ἀπορίας. Πρῶτον οὖν ἐκεῖνο ζητητέον, εἰ τὸ αὐτὸ θετέον ὅτε μὲν ποιὸν μόνον, ὅτε δὲ συμπληροῦν οὐσίαν, οὐ δυσχεράναντας ποιὸν συμπληρωτικὸν οὐσίας εἶναι, ἀλλὰ ποιάς μᾶλλον οὐσίας. Δεῖ τοίνυν ἐπὶ τῆς ποιάς οὐσίας τὴν οὐσίαν πρὸ τοῦ ποιάν εἶναι καὶ τὸ τί ἐστὶ. Τί οὖν ἐπὶ τοῦ πυρὸς πρὸ τῆς ποιάς οὐσίας ἡ οὐσία; Ἄρα τὸ σῶμα; Τὸ γένος τοίνυν οὐσία ἔσται, τὸ σῶμα, τὸ δὲ πῦρ σῶμα θερμὸν καὶ οὐκ οὐσία τὸ ὅλον, ἀλλ' οὕτω τὸ θερμὸν ἐν αὐτῷ, ὡς καὶ ἐν σοὶ τὸ σιμόν. Ἀφαιρεθείσης τοίνυν θερμότητος καὶ τοῦ λαμπροῦ καὶ κούφου, ἃ δὴ δοκεῖ ποιά εἶναι, καὶ ἀντιτυπίας τὸ τριχῆ διαστατὸν καταλείπεται καὶ ἡ ὕλη οὐσία. Ἄλλ' οὐ δοκεῖ: τὸ γὰρ εἶδος μᾶλλον οὐσία. Ἀλλὰ τὸ εἶδος ποιότητος.

Ἡ οὐ ποιότητος, ἀλλὰ λόγος τὸ εἶδος. Τὰ οὖν ἐκ τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὑποκειμένου τί ἐστίν; Οὐ γὰρ τὸ ὀρώμενον καὶ τὸ καῖον: τοῦτο δὲ ποιόν. Εἰ μὴ τις λέγοι τὸ καίειν ἐνέργειαν ἐκ τοῦ λόγου: καὶ τὸ θερμαίνειν καὶ τὸ λευκαίνειν τοίνυν καὶ τὰ ἄλλα ποιήσεις: ὥστε τὴν ποιότητα οὐχ ἔξομεν ὅπου καταλείψομεν. Ἡ ταύτας μὲν οὐ λεκτέον ποιότητος, ὅσαι λέγονται συμπληροῦν οὐσίας, εἴπερ ἐνέργειαι αἱ αὐτῶν

ἀπὸ τῶν λόγων καὶ τῶν δυνάμεων τῶν οὐσιωδῶν ἰοῦσαι, ἀ δ' ἔστιν ἕξωθεν πάσης οὐσίας οὐ πῆ μὲν ποιότητες, ἄλλοις δὲ οὐ ποιότητες φανταζόμεναι, τὸ δὲ περιττὸν μετὰ τὴν οὐσίαν ἔχουσαι, οἷον καὶ ἀρεταὶ καὶ κακίαι καὶ αἴσχη καὶ κάλλη καὶ ὑγίαιαι καὶ οὕτως ἐσχηματίσθαι. Καὶ τρίγωνον μὲν καὶ τετράγωνον καθ' αὐτὸ οὐ ποιόν, τὸ δὲ τετριγωνίσθαι ἢ μεμόρφωται ποιὸν λεκτέον, καὶ οὐ τὴν τριγωνότητα, ἀλλὰ τὴν μόρφωσιν: καὶ τὰς τέχνας δὲ καὶ τὰς ἐπιτηδειότητας: ὥστε εἶναι τὴν ποιότητα διάθεσιν τινα ἐπὶ ταῖς οὐσίαις ἤδη οὐσαις εἴτ' ἐπακτὴν εἴτ' ἐξ ἀρχῆς συνοῦσαν, ἢ εἰ μὴ συνῆν, οὐδὲν ἔλαττον εἶχεν ἢ οὐσία. Ταύτην δὲ καὶ εὐκίνητον καὶ δυσκίνητον εἶναι: ὡς διττὸν εἶναι εἶδος, τὸ μὲν εὐκίνητον, τὸ δὲ ἔμμονον αὐτῆς.

(2, 6, 3) Τὸ οὖν λευκὸν τὸ ἐπὶ σοὶ θετέον οὐ ποιότητα, ἀλλ' ἐνέργειαν δηλονότι ἐκ δυνάμεως τῆς τοῦ λευκαίνειν, κάκει πάσας τὰς λεγομένας ποιότητας ἐνεργείας τὸ ποιὸν λαβούσας παρὰ τῆς ἡμετέρας δόξης τῷ ἰδιότητα εἶναι ἐκάστην οἷον διορίζουσας τὰς οὐσίας πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς ἑαυτὰς ἴδιον χαρακτῆρα ἐχούσας. Τί οὖν διοίσει ποιότης ἢ ἐκεῖ; Ἐνέργειαι γὰρ καὶ αὐταί. Ἡ ὅτι μὴ οἶόν τι ἔστι δηλοῦσιν οὐδὲ ἐναλλαγὴν τῶν ὑποκειμένων οὐδὲ χαρακτῆρα, ἀλλ' ὅσον μόνον τὴν λεγομένην ποιότητα ἐκεῖ ἐνέργειαν οὔσαν: ὥστε τὸ μὲν, ὅταν ἰδιότητα οὐσίας ἔχη, δῆλον αὐτόθεν ὡς οὐ ποιόν, ὅταν δὲ χωρίσῃ ὁ λόγος τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἴδιον οὐκ ἐκεῖθεν ἀφελών, ἀλλὰ μᾶλλον λαβὼν καὶ γεννήσας ἄλλο, ἐγέννησε ποιὸν οἷον μέρος οὐσίας λαβὼν τὸ ἐπιπολῆς φανέν αὐτῷ. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν κωλύει καὶ τὴν θερμότητα τῷ σύμφυτον εἶναι τῷ πυρὶ εἶδος τι εἶναι τοῦ πυρὸς καὶ ἐνέργειαν καὶ οὐ ποιότητα αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἄλλως ποιότητα, μόνον δὲ ἐν ἄλλῳ ληφθεῖσαν οὐκέτι μορφὴν οὐσίας οὔσαν, ἀλλὰ ἵχνος μόνον καὶ σκιάν καὶ εἰκόνα ἀπολιποῦσαν αὐτῆς τὴν οὐσίαν, ἥς ἢ ἐνέργεια, ποιότητα εἶναι. Ὅσα οὖν συμβέβηκε καὶ μὴ ἐνέργεια καὶ εἶδη οὐσιῶν μορφάς τινας παρεχόμενα, ποια ταῦτα: οἷον καὶ αἰ ἕξεις καὶ διαθέσεις ἄλλαι τῶν ὑποκειμένων λεκτέαι ποιότητες, τὰ δὲ ἀρχέτυπα αὐτῶν, ἐν οἷς πρώτως ἔστιν, ἐνεργείας ἐκείνων. Καὶ οὐ γίνεται ταῦτο ποιότης καὶ οὐ ποιότης, ἀλλὰ τὸ ἀπηρημωμένον οὐσίας ποιόν, τὸ δὲ σὺν ταύτῃ οὐσίαν ἢ εἶδος ἢ ἐνέργειαν: οὐδὲν γὰρ ἔστι ταῦτὸν ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ἄλλῳ μόνον ἐκπεσὸν τοῦ εἶδος καὶ ἐνέργεια εἶναι. Ὁ μὲντοι μηδέποτε εἶδος ἄλλου, ἀλλὰ συμβεβηκὸς αἰεί, καθαρῶς ποιότης καὶ μόνον τοῦτο.

(2, 7, 1) Περὶ τῆς δι' ὅλων λεγομένης τῶν σωμάτων κράσεως ἐπισκεπτέον. Ἄρα ἐνδέχεται ὅλον δι' ὅλου ὑγρὸν ὑγρῷ συμμιχθὲν ἑκάτερον δι' ἑκατέρου ἢ θάτερον διὰ θατέρου χωρεῖν; Διαφέρει γὰρ οὐδὲν ὁποτέρωσιν, εἰ γίγνοιτο. Οἱ

μὲν γὰρ τῆ παραθέσει διδόντες ὡς μιγνύντες μᾶλλον ἢ κινρᾶντες ἑατέοι, εἶπερ δεῖ τὴν κρᾶσιν ὁμοιομερές τὸ πᾶν ποιεῖν, καὶ ἕκαστον μέρος τὸ σμικρότατον ἐκ τῶν κεκρᾶσθαι λεγομένων εἶναι. Οἱ μὲν οὖν τὰς ποιότητος μόνας κινρᾶντες, τὴν δὲ ὕλην παρατιθέντες ἑκατέρου τοῦ σώματος καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπάγοντες τὰς παρ' ἑκατέρου ποιότητος πιθανοὶ ἂν εἴεν τῷ διαβάλλειν τὴν δι' ὅλων κρᾶσιν τῷ τε εἰς τομᾶς τὰ μεγέθη συμβαίνειν τῶν ὄγκων ἵεναι, εἰ μηδὲν διάλειμμα μηδετέρῳ τῶν σωμάτων γίνοιτο, εἰ συνεχῆς ἔσται ἡ διαίρεσις τῷ κατὰ πᾶν τὴν διάδυσιν γίνεσθαι θατέρῳ εἰς θάτερον, καὶ δὴ, ὅταν τὰ κραθέντα μείζω τόπον κατέχη ἢ θάτερον καὶ τοσοῦτον, ὅσον συνελθόντα τὸν ἑκατέρου τόπον. Καίτοι, εἰ δι' ὅλου ὅλον ἦν διεληλυθός, τὸν τοῦ ἑτέρου ἔδει, φασί, μένειν τὸν αὐτόν, εἰς δ' ἑκατέρου ἐνεβλήθη. Οὗ δὲ μὴ μείζων ὁ τόπος γίνεται, ἄερος τινὰς ἐξόδους αἰτιῶνται, ἀνθ' ὧν εἰσέδου θάτερον. Καὶ τὸ σμικρὸν δὲ ἐν τῷ μείζονι πῶς ἂν ἐκταθὲν δι' ὅλου χωρήσειε; Καὶ πολλὰ ἄλλα λέγουσιν. Οἱ δ' αὖ - οἱ τὴν δι' ὅλων κρᾶσιν εἰσάγοντες - τέμνεσθαι μὲν καὶ μὴ εἰς τομᾶς ἀναλίσκεσθαι λέγειν ἂν δύναιντο καὶ δι' ὅλων τῆς κράσεως γιγνομένης, ἐπεὶ καὶ τοὺς ἰδρωτάς οὐ τοῦ σώματος τομᾶς ποιεῖν οὐδ' αὖ κατατετρῆσθαι φήσουσι. Καὶ γὰρ εἴ τις λέγοι μηδὲν κωλύειν τὴν φύσιν οὕτω πεποιημέναι τοῦ διεέναι τοὺς ἰδρωτάς χάριν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τεχνητῶν, ὅταν λεπτὰ ἦ καὶ συνεχῆ, ὁρᾶσθαι τὸ ὑγρὸν δι' ὅλου δεῦρον αὐτὰ καὶ διαρρεῖν ἐπὶ θάτερα τὸ ὑγρὸν. Ἀλλὰ σωμάτων ὄντων πῶς οἶόν τε τοῦτο γίνεσθαι; Ὡς διεέναι μὴ τέμνοντα ἐπινοῆσαι οὐ ῥᾶδιον: τέμνοντα δὲ κατὰ πᾶν ἀναιρήσει ἄλληλα δηλονότι. Τὰς δὲ αὖξας ὅταν λέγωσι μὴ γίνεσθαι πολλαχού, διδῶσι τοῖς ἑτέροις ἄερων ἐξόδους αἰτιᾶσθαι. Πρὸς τε τὴν τῶν τόπων αὖξην χαλεπῶς μὲν, ὅμως δὲ τί κωλύει λέγειν συνεισφερομένου ἑκατέρου σώματος καὶ τὸ μέγεθος μετὰ τῶν ἄλλων ποιότητων ἐξ ἀνάγκης τὴν αὖξην γίνεσθαι; Μὴ γὰρ μηδὲ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὡς περ οὐδὲ τὰς ἄλλας ποιότητος, καὶ ὡς περ ἐκεῖ ποιότητος ἄλλο εἶδος μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν, οὕτω καὶ μέγεθος ἄλλο, οὗ δὴ τὸ μίγμα ποιεῖ τὸ ἐξ ἀμφοῖν μέγεθος. Ἀλλ' εἰ ἐνταῦθα ἂν πρὸς αὐτοὺς οἱ ἕτεροι λέγοιεν, ὡς, εἰ μὲν ἡ ὕλη τῆ ὕλη παράκειται, καὶ ὁ ὄγκος τῷ ὄγκῳ, ὧς σύνεστι τὸ μέγεθος, τὸ ἡμέτερον ἂν λέγοιτε: εἰ δὲ δι' ὅλου καὶ ἡ ὕλη μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτῇ πρώτως μεγέθους, οὕτως ἂν γένοιτο οὐχ ὡς γραμμῆ γραμμῆ ἐφεξῆς ἂν κέοιτο [τῷ] κατὰ τὰ πέρατα τοῖς σημείοις ἑαυτῶν συναίψαι, οὗ δὴ αὖξην ἂν γίνοιτο, ἀλλ' ἐκείνως ὡς ἂν γραμμῆ γραμμῆ ἐφαρμοσθείη, ὥστε αὖξην μὴ γίνεσθαι. Τὸ δ' ἔλαττον διὰ παντὸς τοῦ μείζονος καὶ μεγίστου τὸ σμικρότατον καὶ ἐφ' ὧν φανερόν ὅτι κίρναται. Ἐπὶ γὰρ

τῶν ἀδῆλων ἔξεστι λέγειν μὴ εἰς πᾶν φθάνειν, ἀλλ' ἐφ' ὧν γε φανερώς συμβαίνει, λέγοιτο ἄν. Καὶ λέγοιεν ἑκτάσεις τῶν ὄγκων, οὐ σφόδρα πιθανὰ λέγοντες εἰς τοσοῦτον τὸν σμικρότατον ὄγκον ἐκτείνοντες: οὐδὲ γὰρ μεταβάλλοντες τὸ σῶμα μέγεθος αὐτῶ πλέον διδόασιν, ὥσπερ εἰ ἐξ ὕδατος ἀῆρ γίγνοιτο.

(2, 7, 2) Τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ ζητητέον, τί συμβαίνει, ὅταν ὅσπερ ἦν ὄγκος ὕδατος ἀῆρ γίγνηται, πῶς τὸ μείζον ἐν τῷ γενομένῳ: νῦν δὲ τὰ μὲν εἰρήσθω πολλῶν καὶ ἄλλων παρ' ἑκατέρων λεγομένων. Ἡμεῖς δὲ ἐφ' ἑαυτῶν σκοπῶμεν τί χρὴ λέγειν περὶ τούτου, τίς δόξα σύμφωνος τοῖς λεγομένοις ἢ καὶ τίς ἄλλη παρὰ τὰς νῦν λεγομένας φανεῖται.

Ὅταν τοίνυν διὰ τοῦ ἐρίου ῥέη τὸ ὕδωρ ἢ βίβλος ἐκστάζῃ τὸ ἐν αὐτῇ ὕδωρ, πῶς οὐ τὸ πᾶν ὑδάτινον σῶμα δίεισι δι' αὐτῆς; Ἡ καὶ ὅταν μὴ ῥέη, πῶς συνάψομεν τὴν ὕλην τῇ ὕλῃ καὶ τὸν ὄγκον τῷ ὄγκῳ, τὰς δὲ ποιότητας μόνας ἐν συγκράσει ποιησόμεθα; Οὐ γὰρ δὴ ἔξω τῆς βίβλου ἢ τοῦ ὕδατος ὕλη παρακίσειται οὐδ' αὖ ἐν τισὶ διαστήμασιν αὐτῆς: πᾶσα γὰρ ὑγρὰ ἐστὶ καὶ οὐδαμοῦ ὕλη κενὴ ποιότητος. Εἰ δὲ πανταχοῦ ἡ ὕλη μετὰ τῆς ποιότητος, πανταχοῦ τῆς βίβλου τὸ ὕδωρ. Ἡ οὐ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἡ τοῦ ὕδατος ποιότης.

Ἄλλὰ ποῦ ὄντα τοῦ ὕδατος; Πῶς οὖν οὐχ ὁ αὐτὸς ὄγκος;

Ἡ ἐξέτεινε τὴν βίβλον τὸ προστεθέν: ἔλαβε γὰρ μέγεθος παρὰ τοῦ εἰσελθόντος. Ἄλλ' εἰ ἔλαβε, προστετέθη τις ὄγκος: εἰ δὲ προστετέθη, οὐ κατεπόθη ἐν τῷ ἐτέρῳ, δεῖ οὖν ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ τὴν ὕλην εἶναι. Ἡ τί κωλύει, ὥσπερ δίδωσι τῆς ποιότητος καὶ λαμβάνει σῶμα θάτερον παρὰ θατέρου, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ μεγέθους; Ποιότης μὲν γὰρ ποιότητι συνελθούσα οὐκ ἐκείνη οὔσα, ἀλλὰ μετ' ἄλλης, ἐν τῷ μετ' ἄλλης εἶναι οὐ καθαρὰ οὔσα οὐκ ἐστὶ παντελῶς ἐκείνη, ἀλλὰ ἡμαύρωται: μέγεθος δὲ συνελθὸν ἄλλῳ μεγέθει οὐκ ἀφανίζεται. Τὸ δὲ σῶμα χωροῦν διὰ σώματος πάντως τομας ποιεῖν πῶς λέγεται, ἐπιστήσειεν ἄν τις: ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ τὰς ποιότητας [τὰς] διὰ τῶν σωμάτων χωρεῖν λέγομεν καὶ οὐ τομας ποιεῖν. Ἡ ὅτι ἀσώματα. Ἄλλ' εἰ ἡ ὕλη καὶ αὐτὴ ἀσώματος, διὰ τί τῆς ὕλης ἀσωμάτου οὔσης καὶ τῶν ποιότητων, εἰ τοιαῦτα εἶεν ὡς ὀλίγα εἶναι, οὐ μετὰ τῆς ὕλης τὸν αὐτὸν τρόπον διάσι; Μὴ διεῖναι δὲ τὰ στερεά, ὅτι τοιαύτας ἔχει τὰς ποιότητας ὡς κωλυθῆναι διεῖναι. Ἡ πολλαὶ ὁμοῦ ἀδυνατεῖν μετὰ τῆς ὕλης ποιεῖν τούτο; Εἰ μὲν οὖν τὸ πλῆθος τῶν ποιότητων τὸ πυκνὸν λεγόμενον σῶμα ποιεῖ, τὸ πλῆθος ἄν εἴη αἴτιον: εἰ δὲ πυκνότης ἰδίᾳ ποιότης ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἦν λέγουσι σωματότητα, ἰδίᾳ ποιότης: ὥστε οὐχ ἡ ποιότητες τὴν μίξιν ποιήσονται, ἀλλ' ἡ τοιαῖδε, οὐδ' αὖ ἡ ὕλη ἢ ὕλη οὐ μιχθήσεται, ἀλλ' ἡ μετὰ τοιαῶσδε ποιότητος, καὶ

μάλιστα, εἰ μέγεθος οἰκείον οὐκ ἔχει, ἀλλ ἢ μὴ ἀποβαλοῦσα τὸ μέγεθος. Ταῦτα μὲν οὖν ἔστω καὶ οὕτω διηπορημένα.

(2, 7, 3) Ἐπεὶ δὲ ἐμνήσθημεν σωματότητος, ἐπισκεπτέον πότερα ἢ σωματότης ἐστὶ τὸ ἐκ πάντων συγκείμενον ἢ εἶδος τι ἢ σωματότης καὶ λόγος τις, ὃς ἐγγενόμενος τῇ ὕλῃ σῶμα ποιεῖ. Εἰ μὲν οὖν τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ἐκ πασῶν τῶν ποιοτήτων σὺν ὕλῃ, τοῦτο ἂν εἴη ἢ σωματότης. Καὶ εἰ λόγος δὲ εἴη ὃς προσελθὼν ποιεῖ τὸ σῶμα, δηλονότι ὁ λόγος ἐμπεριλαβὼν ἔχει τὰς ποιότητας ἀπάσας. Δεῖ δὲ τὸν λόγον τοῦτον, εἰ μὴ ἐστὶν ἄλλως ὥσπερ ὀρισμὸς δηλωτικὸς τοῦ τί ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ λόγος ποιῶν πρᾶγμα, μὴ τὴν ὕλην συμπεριειληφέναι, ἀλλὰ περὶ ὕλην λόγον εἶναι καὶ ἐγγενόμενον ἀποτελεῖν τὸ σῶμα, καὶ εἶναι μὲν τὸ σῶμα ὕλην καὶ λόγον ἐνόντα, αὐτὸν δὲ εἶδος ὄντα ἄνευ ὕλης ψιλὸν θεωρεῖσθαι, κἂν ὅτι μάλιστα ἀχώριστος αὐτὸς ᾗ. Ὁ γὰρ χωριστὸς ἄλλος, ὁ ἐν νῶ: ἐν νῶ δέ, ὅτι καὶ αὐτὸς νοῦς. Ἀλλὰ ταῦτα ἄλλοθι.

(2, 8, 1) Ἄρα τὰ πόρρω φαίνεται ἐλάττω καὶ τὰ πολὺ ἀφεστηκότερα ὀλίγον δοκεῖ ἔχειν τὸ μεταξύ, τὰ δ' ἐγγύθεν ἡλίκα ἐστὶ φαίνεται, καὶ ὅσῃν ἔχει τὴν ἀπόστασιν; Ἐλάττω μὲν δοκεῖ τοῖς ὀρῶσι τὰ πόρρω, ὅτι συναιρεῖσθαι πρὸς τὴν ὄψιν ἐθέλει καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς κόρης τὸ φῶς. Καὶ ὅσῃ ἂν πόρρω ἢ ὕλῃ ἢ τοῦ ὀρωμένου, τόσῃ τὸ εἶδος οἷον μεμονωμένον ἀφικνεῖται γινομένου καὶ τοῦ πηλίκου εἶδους καὶ αὐτοῦ καὶ ποιού, ὡς τὸν λόγον αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι μόνον. Ἡ καί, ὅτι τὸ μὲν μέγεθος ἐν διεξόδῳ καὶ ἐπελεύσει καθ' ἕκαστον μέρος ὅσον ἐστὶν αἰσθανόμεθα: παρεῖναι οὖν δεῖ αὐτὸ καὶ πλησίον εἶναι, ἵνα γνωσθῇ ὅσον. Ἡ καί, ὅτι κατὰ συμβεβηκὸς ὀρᾶται τὸ μέγεθος τοῦ χρώματος πρώτως θεωρουμένου: πλησίον μὲν οὖν ὅσον κέχρωσται γινώσκεται, πόρρω δὲ ὅτι κέχρωσται, τὰ δὲ μέρη κατὰ ποσὸν συναιρούμενα οὐκ ἀκριβῆ δίδωσι τὴν τοῦ ποσοῦ διάγνωσιν: ἐπεὶ καὶ τὰ χρώματα αὐτὰ ἀμυδρὰ προσέρχεται. Τί οὖν θαυμαστόν, εἰ καὶ τὰ μεγέθη, ὥσπερ καὶ αἱ φωναὶ ἐλάττους, ὅσῃ ἂν τὸ εἶδος αὐτῶν ἀμυδρὸν ἴη; Εἶδος γὰρ κάκει ἢ ἀκοῆ ζητεῖ, τὸ δὲ μέγεθος κατὰ συμβεβηκὸς αἰσθάνεται. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἀκοῆς, εἰ τὸ μέγεθος κατὰ συμβεβηκός: τί νι γὰρ πρώτως τὸ ἐν τῇ φωνῇ μέγεθος, ὥσπερ δοκεῖ τῇ ἀφῆ τὸ ὀρώμενον; Ἡ τὸ δοκοῦν μέγεθος ἢ ἀκοῆ οὐ κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον, οὐ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ σφόδρα, ὡς καὶ ἡ γεῦσις τὸ σφόδρα τοῦ γλυκέος οὐ κατὰ συμβεβηκός: τὸ δὲ κυρίως μέγεθος φωνῆς τὸ ἐφ' ὅσον: τοῦτο δὲ κατὰ συμβεβηκός ἐκ τοῦ σφόδρα σημῆνειεν ἂν, οὐκ ἀκριβῶς δέ. Τὸ μὲν γὰρ σφόδρα ἐκάστῃ τὸ αὐτό, τὸ δὲ εἰς πληθὺς εἰς ἅπαντα τὸν

τόπον, ὃν ἐπέσχευεν. Ἄλλ οὐ σμικρὰ τὰ χρώματα, ἀλλ ἄμυδρά, τὰ δὲ μεγέθη σμικρά. Ἡ ἐν ἀμφοτέροις κοινὸν τὸ ἦττον ὅ ἐστι: χρῶμα μὲν οὖν τὸ ἦττον ἄμυδρόν, μέγεθος δὲ τὸ ἦττον σμικρόν, καὶ ἐπόμενον τῷ χρώματι τὸ μέγεθος ἀνάλογον ἡλάττωται. Σαφέστερον δὲ ἐπὶ τῶν ποικίλων γίνεται τὸ πάθος, οἷον ὁρῶν ἐχόντων πολλὰς οἰκήσεις καὶ δένδρων πλήθος καὶ ἄλλα πολλά, ὧν ἕκαστον, εἰ μὲν ὁρῶτο, δίδωσιν ἐκ τῶν ὁρωμένων ἑκάστων μετρεῖν τὸ ὅλον: τοῦ δὲ εἶδους [τοῦ] καθ' ἕκαστον οὐκ ἰόντος ἀπεστέρηται [τοῦ καθ' ἕκαστον] ἢ ὄψις εἶδος μετροῦσα τὸ ὑποκείμενον μέγεθος τὸ πᾶν ὅσον ἐστὶ γινώσκειν. Ἐπεὶ καὶ τὰ πλησίον, ὅταν ποικίλα ἦ, ἀθρόως δὲ γίνηται ἢ ἐπιβολὴ πρὸς αὐτὰ καὶ μὴ πάντα τὰ εἶδη ὁρῶτο, ἐλάττω ἂν φανείη κατὰ λόγον, ὅσον ἂν ἕκαστον κλαπῆ ἐν τῇ θέα: ὅταν δὲ πάντα ὁφθῆ, ἀκριβῶς μετρηθέντα ὅσα ἐστὶ γινώσκεται. Ὅσα δὲ τῶν μεγεθῶν ὁμοειδῆ ὁμοιόχροα ὄντα, ψεύδεται καὶ ταῦτα τὸ ποσὸν αὐτῆς οὐ κατὰ μέρος πᾶν τι μετρεῖν δυναμένης τῆς ὄψεως, ὅτι ἀπολισθάνει κατὰ μέρος μετροῦσα, ὅτι μὴ ἔχει ἴστασθαι καθ' ἕκαστον μέρος τῆ διαφορᾶ. Ἐγγύθεν δὲ τὸ πόρρω, ὅτι [τὸ] μεταξύ συναιρεῖται ὅσον ἐστὶ κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Τὸ μὲν γὰρ πλησίον αὐτοῦ, ὅσον οὐ λανθάνει, διὰ τὰ αὐτά: οὐ διεξοδεύουσα δὲ τὸ πόρρω τοῦ διαστήματος, οἷόν ἐστι κατ' εἶδος, οὐκ ἂν δύναίτο οὐδ' ὅσον ἐστὶ κατὰ μέγεθος εἰπεῖν.

(2, 8, 2) Τὸ δὲ κατὰ τὰς τῆς ὄψεως γωνίας ἐλάττους εἴρηται μὲν καὶ ἐν ἄλλοις ὡς οὐκ ἐστὶ, καὶ νῦν δὲ ἐκεῖνο λεκτέον, ὡς ὁ λέγων ἔλαττον φαίνεσθαι ἐλάττονι γωνίᾳ καταλείπει τὴν λοιπὴν ἔξωθεν τι ὁρῶσαν ἢ ἄλλο τι ἢ ὄν τι ἔξωθεν ὅλως, οἷον ἀέρα. Ὅταν οὖν μηδὲν καταλείπη τῷ πολὺ εἶναι τὸ ὅρος, ἀλλ' ἢ ἰσάζη καὶ μηκέτι ἄλλο οἷόν τε ἢ αὐτῇ ὁρᾶν, ἅτε τοῦ διαστήματος αὐτῆς συναρμόσαντος τῷ ὁρωμένῳ, ἢ καὶ ὑπερτείνη τὸ ὁρώμενον ἐφ' ἑκάτερα τὴν τῆς ὄψεως προσβολήν, τί ἂν τις ἐνταῦθα λέγοι ἐλάττονος μὲν ἢ ἐστὶ πολλῶ φαινομένου τοῦ ὑποκειμένου, πάσῃ δὲ τῇ ὄψει ὁρωμένου; Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θεωροῖ, ἀναμφισβητήτως μάθῃ ἂν τις. Πᾶν μὲν γὰρ τὸ ἡμισφαίριον οὐκ ἂν τις ὁρᾶν μιᾶ προσβολῇ δύναίτο, οὐδ' ἐπὶ τοσοῦτον χυθῆναι ἢ ὄψις μέχρις αὐτοῦ ἐκτεινομένη. Ἄλλ' εἴ τις βούλεται, δεδόσθω. Εἰ οὖν πᾶσα μὲν περιέλαβε πᾶν, πολλαπλάσιον δὲ τὸ μέγεθος τοῦ φαινομένου ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ τοῦ ἐλάττον πολλῶ ἢ ἐστὶ φαίνεσθαι, πῶς ἂν ἐλάττωσιν γωνίας τοῦ ἐλάττω φαίνεσθαι τὰ πόρρω αἰτιῶτο;

(2, 9, 1) Ἐπειδὴ τοίνυν ἐφάνη ἡμῖν ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἀπλῆ φύσις καὶ πρώτη - πᾶν γὰρ τὸ οὐ πρῶτον οὐχ ἀπλοῦν - καὶ οὐδὲν ἔχον ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ ἐν τι, καὶ τοῦ ἐνὸς λεγομένου ἢ φύσις ἢ αὐτή - καὶ γὰρ αὕτη οὐκ ἄλλο, εἴτα ἐν, οὐδὲ τοῦτο ἄλλο, εἴτα ἀγαθόν - ὅταν λέγωμεν τὸ ἐν, καὶ ὅταν λέγωμεν

τάγαθόν, τὴν αὐτὴν δεῖ νομίζειν τὴν φύσιν καὶ μίαν λέγειν οὐ κατηγοροῦντας ἐκείνης οὐδέν, δηλοῦντας δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οἶόν τε. Καὶ τὸ πρῶτον δὲ οὕτως, ὅτι ἀπλούστατον, καὶ τὸ αὐτάρκες, ὅτι οὐκ ἔκ πλειόνων: οὕτω γὰρ ἀναρτηθήσεται εἰς τὰ ἕξ ὧν: καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ, ὅτι πᾶν τὸ ἐν ἄλλῳ καὶ παρ ἄλλου. Εἰ οὖν μηδὲ παρ ἄλλου μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδὲ σύνθεσις μηδεμία, ἀνάγκη μηδὲν ὑπὲρ αὐτὸ εἶναι. Οὐ τοίνυν δεῖ ἐφ' ἑτέρας ἀρχὰς ἰέναι, ἀλλὰ τοῦτο προσθησαμένους, εἶτα νοῦν μετ' αὐτὸ καὶ τὸ νοοῦν πρῶτως, εἶτα ψυχὴν μετὰ νοῦν - αὕτη γὰρ τάξις κατὰ φύσιν - μήτε πλείω τούτων τίθεσθαι ἐν τῷ νοητῷ μήτε ἐλάττω. Εἴτε γὰρ ἐλάττω, ἢ ψυχὴν καὶ νοῦν ταῦτόν φήσουσιν, ἢ νοῦν καὶ τὸ πρῶτον: ἀλλ' ὅτι ἕτερα ἀλλήλων, ἐδείχθη πολλαχῆ. Λοιπὸν δὲ ἐπισκέψασθαι ἐν τῷ παρόντι, εἰ πλείω τῶν τριῶν τούτων, τίνες ἂν οὖν εἶεν φύσεις παρ' αὐτάς. Τῆς τε γὰρ λεχθείσης οὕτως ἔχειν ἀρχῆς τῆς πάντων οὐδεὶς ἂν εὔροι ἀπλουστέραν οὐδ' ἐπαναβεβηκυῖαν ἡντινοῦν. Οὐ γὰρ δὴ τὴν μὲν δυνάμει, τὴν δὲ ἐνεργείᾳ φήσουσι: γελοῖον γὰρ ἐν τοῖς ἐνεργείᾳ οὔσι καὶ ἀύλοις τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ διαιρουμένους φύσεις ποιεῖσθαι πλείους. Ἄλλ' οὐδὲ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα: οὐδ' ἐπινοεῖν τὸν μὲν τινα νοῦν ἐν ἡσυχίᾳ τινί, τὸν δὲ οἶον κινούμενον. Τίς γὰρ ἂν ἡσυχία νοῦ καὶ τίς κίνησις καὶ προφορὰ ἂν εἴη ἢ τίς ἀργία καὶ τοῦ ἑτέρου τί ἔργον; Ἔστι γὰρ ὡς ἔστι νοῦς ἀεὶ ὡσαύτως ἐνεργείᾳ κείμενος ἐστῶσι: κίνησις δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ περὶ αὐτὸν ψυχῆς ἤδη ἔργον καὶ λόγος ἀπ' αὐτοῦ εἰς ψυχὴν ψυχὴν νοερὰν ποιῶν, οὐκ ἄλλην τινα μεταξὺ νοῦ καὶ ψυχῆς φύσιν. Οὐ μὴν οὐδὲ διὰ τοῦτο πλείους νοῦς ποιεῖν, εἰ ὁ μὲν νοεῖ, ὁ δὲ νοεῖ ὅτι νοεῖ. Καὶ γὰρ εἰ ἄλλο τὸ ἐν τούτοις νοεῖν, ἄλλο δὲ τὸ νοεῖν ὅτι νοεῖ, ἀλλ' οὖν μία προσβολὴ οὐκ ἀναίσθητος τῶν ἐνεργημάτων ἑαυτῆς: γελοῖον γὰρ ἐπὶ τοῦ ἀληθινοῦ νοῦ τοῦτο ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ πάντως γε ὁ αὐτὸς ἔσται ὅσπερ ἐνόει ὁ νοῦν ὅτι νοεῖ. Εἰ δὲ μή, ὁ μὲν ἔσται νοῦν μόνον, ὁ δὲ ὅτι νοεῖ νοῦν ἄλλου ὄντος, ἀλλ' οὐκ αὐτοῦ τοῦ νενοηκότος. Ἄλλ' εἰ ἐπινοίᾳ φήσουσι, πρῶτον μὲν τῶν πλειόνων ὑποστάσεων ἀποστήσονται: ἔπειτα δεῖ σκοπεῖν, εἰ καὶ αἱ ἐπίνοιαί χῶραν ἔχουσι λαβεῖν νοῦν νοοῦντα μόνον, μὴ παρακολουθοῦντα δὲ ἑαυτῷ ὅτι νοεῖ: ὁ καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν εἰ γίγνοιτο τῶν ἀεὶ ἐπιστατούντων ταῖς ὁρμαῖς καὶ ταῖς διανοήσεσιν, εἰ καὶ μετρίως σπουδαῖοι εἶεν, αἰτίαν ἂν ἀφροσύνης ἔχοιεν. Ὅταν δὲ δὴ ὁ νοῦς ὁ ἀληθινὸς ἐν ταῖς νοήσεσιν αὐτὸν νοῆι καὶ μὴ ἔξωθεν ἢ τὸ νοητὸν αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἢ καὶ τὸ νοητόν, ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ νοεῖν ἔχει ἑαυτὸν καὶ ὁρᾷ ἑαυτόν: ὁρῶν δ' ἑαυτὸν οὐκ ἀνοηταίνοντα, ἀλλὰ νοοῦντα ὁρᾷ. Ὡστε ἐν τῷ πρῶτως νοεῖν ἔχει ἂν καὶ τὸ νοεῖν ὅτι νοεῖ ὡς ἐν ὄν: καὶ οὐδὲ τῇ

ἐπινοία ἐκεῖ διπλοῦν. Εἰ δὲ καὶ αἰὲ νοῶν εἴη, ὅπερ ἔστι, τίς χώρα τῆ ἐπινοία τῆ χωριζούση τὸ νοεῖν ἀπὸ τοῦ νοεῖν ὅτι νοεῖ; Εἰ δὲ δὴ καὶ ἑτέραν ἐπίνοιάν τις τρίτην ἐπεισάγοι τὴν ἐπὶ τῆ δευτέρᾳ τῆ λεγούση νοεῖν ὅτι νοεῖ, τὴν λέγουσαν ὅτι νοεῖ ὅτι νοεῖ ὅτι νοεῖ, ἔτι μᾶλλον καταφανὲς τὸ ἄτοπον. Καὶ διὰ τί οὐκ εἰς ἄπειρον οὕτω; Τὸν δὲ λόγον ὅταν τις ἀπὸ τοῦ νοῦ ποιῇ, εἶτα ἀπὸ τούτου γίνεσθαι ἐν ψυχῇ ἄλλον ἀπ αὐτοῦ τοῦ λόγου, ἵνα μεταξὺ ψυχῆς καὶ νοῦ ἢ οὗτος, ἀποστερήσει τὴν ψυχὴν τοῦ νοεῖν, εἰ μὴ παρὰ τοῦ νοῦ κομιεῖται, ἀλλὰ παρὰ ἄλλου τοῦ μεταξὺ τὸν λόγον: καὶ εἶδωλον λόγου, ἀλλ οὐ λόγον ἔξει, καὶ ὅλως οὐκ εἰδήσει νοῦν οὐδὲ ὅλως νοήσει.

(2, 9, 2) Οὐ τοίνυν οὔτε πλείω τούτων οὔτε ἐπινοίας περιττὰς ἐν ἐκείνοις, ἃς οὐ δέχονται, θετέον, ἀλλ ἓνα νοῦν τὸν αὐτὸν ὡσαύτως ἔχοντα, ἀκλινη πανταχῆ, μιμούμενον τὸν πατέρα καθ ὅσον οἶόν τε αὐτῷ. Ψυχῆς δὲ ἡμῶν τὸ μὲν αἰὲ πρὸς ἐκείνοις, τὸ δὲ πρὸς ταῦτα ἔχειν, τὸ δ ἐν μέσῳ τούτων: φύσεως γὰρ οὔσης μιᾶς ἐν δυνάμεσι πλείοσιν ὅτε μὲν τὴν πᾶσαν συμφέρεσθαι τῷ ἀρίστῳ αὐτῆς καὶ τοῦ ὄντος, ὅτε δὲ τὸ χεῖρον αὐτῆς καθελκυσθὲν συνεφελεύσασθαι τὸ μέσον: τὸ γὰρ πᾶν αὐτῆς οὐκ ἦν θέμις καθελκύσαι. Καὶ τοῦτο συμβαίνει αὐτῇ τὸ πάθος, ὅτι μὴ ἔμεινεν ἐν τῷ καλλίστῳ, ὅπου ψυχὴ μείνασα ἢ μὴ μέρος, μηδὲ ἦς ἡμεῖς ἔτι μέρος, ἔδωκε τῷ παντὶ σώματι αὐτῷ τε ἔχειν ὅσον δύναται παρ αὐτῆς ἔχειν, μένει τε ἀπραγμόνως αὐτὴ οὐκ ἐκ διανοίας διοικοῦσα οὐδέ τι διορθουμένη, ἀλλὰ τῇ εἰς τὸ πρὸ αὐτῆς θέα κατακοσμοῦσα δυνάμει θαυμαστῇ. Ὅσον γὰρ πρὸς αὐτῇ ἔστι, τόσῳ καλλίων καὶ δυνατωτέρα: κάκειθεν ἔχουσα δίδωσι τῷ μετ αὐτὴν καὶ ὡπερ ἐλλάμπουσα αἰὲ ἐλλάμπεται.

(2, 9, 3) Αἰὲ οὖν ἐλλαμπομένη καὶ διηνεκὲς ἔχουσα τὸ φῶς δίδωσιν εἰς τὰ ἐφεξῆς, τὰ δ αἰὲ συνέχεται καὶ ἄρδεται τούτῳ τῷ φωτὶ καὶ ἀπολαύει τοῦ ζῆν καθ ὅσον δύναται: ὡπερ εἰ πυρὸς ἐν μέσῳ που κειμένου ἀλεαίνονται οἷς οἶόν τε. Καίτοι τὸ πῦρ ἐστὶν ἐν μέτρῳ: ὅταν δὲ δυνάμεις μὴ μετρηθεῖσαι μὴ ἐκ τῶν ὄντων ὧσιν ἀνηρημένοι, πῶς οἶόν τε εἶναι μὲν, μηδὲν δὲ αὐτῶν μεταλαμβάνειν; Ἀλλ ἀνάγκη ἕκαστον τὸ αὐτοῦ διδόναι καὶ ἄλλῳ, ἢ τὸ ἀγαθὸν οὐκ ἀγαθὸν ἔσται, ἢ ὁ νοῦς οὐ νοῦς, ἢ ψυχὴ μὴ τοῦτο, εἰ μὴ τι μετὰ τοῦ πρώτως ζῆν ζῶη καὶ δευτέρως ἕως ἔστι τὸ πρώτως. Ἀνάγκη τοίνυν ἐφεξῆς εἶναι πάντα ἀλλήλοις καὶ αἰεῖ, γενητὰ δὲ τὰ ἕτερα τῷ παρ ἄλλων εἶναι. Οὐ τοίνυν ἐγένετο, ἀλλ ἐγίνετο καὶ γενήσεται, ὅσα γενητὰ λέγεται: οὐδὲ φθαρήσεται, ἀλλ ἢ ὅσα ἔχει εἰς ἅ: ὃ δὲ μὴ ἔχει εἰς ὃ, οὐδὲ φθαρήσεται. Εἰ δὲ τις εἰς ὕλην λέγοι, διὰ τί οὐ καὶ τὴν ὕλην; Εἰ δὲ καὶ τὴν ὕλην φήσει, τίς ἦν

ανάγκη, φήσομεν, γενέσθαι; Εἰ δὲ ἀναγκαῖον εἶναι φήσουσι παρακολουθεῖν, καὶ νῦν ἀνάγκη. Εἰ δὲ μόνη καταλειφθήσεται, οὐ πανταχοῦ, ἀλλ' ἐν τινι τόπῳ ἀφωρισμένῳ τὰ θεῖα ἔσται καὶ οἷον ἀποτετειχισμένα: εἰ δὲ οὐχ οἷόν τε, ἔλλαμφθήσεται.

(2, 9, 4) Εἰ δὲ οἷον <πτερορρυήσασαν> τὴν ψυχὴν φήσουσι πεποικημένοι, οὐχ ἢ τοῦ παντὸς τοῦτο πάσχει: εἰ δὲ σφαλεῖσαν αὐτοὶ φήσουσι, τοῦ σφάλματος λεγέτωσαν τὴν αἰτίαν. Πότε δὲ ἐσφάλῃ; Εἰ μὲν γὰρ ἐξ αἰδίου, μένει κατὰ τὸν αὐτῶν λόγον ἐσφαλμένη: εἰ δὲ ἤρξατο, διὰ τί οὐ πρὸ τοῦ; Ἡμεῖς δὲ οὐ νεῦσιν φαμεν τὴν ποιούσαν, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ νεῦσιν. Εἰ δὲ ἐνευσε, τῷ ἐπιλελῆσθαι δηλονότι τῶν ἐκεῖ: εἰ δὲ ἐπελάθετο, πῶς δημιουργεῖ; Πόθεν γὰρ ποιεῖ ἢ ἐξ ὧν εἶδεν ἐκεῖ; Εἰ δὲ ἐκείνων μεμνημένη ποιεῖ, οὐδὲ ὄλως ἐνευσεν, οὐδὲ γὰρ εἰ ἀμυδρῶς ἔχει. Οὐ μᾶλλον νεύει ἐκεῖ, ἵνα μὴ ἀμυδρῶς ἴδῃ; Διὰ τί γὰρ ἂν οὐκ ἠθέλησεν ἔχουσα ἠντινοῦν μνήμην ἐπανελθεῖν; Τί γὰρ ἂν ἑαυτῇ καὶ ἐλογίζετο γενέσθαι ἐκ τοῦ κοσμοποιῆσαι; Γελοῖον γὰρ τὸ ἵνα τιμῶτο, καὶ μεταφερόντων ἀπὸ τῶν ἀγαλματοποιῶν τῶν ἐνταῦθα. Ἐπεὶ καὶ εἰ διανοοῖα ἐποίει καὶ μὴ ἐν τῇ φύσει ἦν τὸ ποιεῖν καὶ ἡ δύναμις ἡ ποιούσα ἦν, πῶς ἂν κόσμον τόνδε ἐποίησε; Πότε δὲ καὶ φθереῖ αὐτόν; εἰ γὰρ μετέγνω, τί ἀναμένει; Εἰ δὲ οὐπω, οὐδ' ἂν μεταγνοίῃ ἔτι ἤδη εἰθισμένη καὶ τῷ χρόνῳ προσφιλεστέρα γενομένη. Εἰ δὲ τὰς καθ' ἕκαστον ψυχὰς ἀναμένει, ἤδη ἔδει μηκέτι ἐλθεῖν εἰς γένεσιν πάλιν πειραθείσας ἐν τῇ προτέρᾳ γενέσει τῶν τῆδε κακῶν: ὥστε ἤδη ἂν ἐπέλιπον ἰούσαι. Οὐδὲ τὸ κακῶς γεγονέναι τόνδε τὸν κόσμον δοτέον τῷ πολλὰ εἶναι ἐν αὐτῷ δυσχερῆ: τοῦτο γὰρ ἀξίωμα μείζον ἐστὶ περιτιθέντων αὐτῷ, εἰ ἀξιοῦσι τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ νοητῷ, ἀλλὰ μὴ εἰκόνα ἐκείνου. Ἡ τίς ἂν ἐγένετο ἄλλη καλλίων εἰκὼν ἐκείνου; Τί γὰρ ἄλλο πῦρ βελτίων τοῦ ἐκεῖ πυρὸς παρὰ τὸ ἐνταῦθα πῦρ; Ἡ τίς γῆ ἄλλη παρὰ ταύτην μετὰ τὴν ἐκεῖ γῆν; Τίς δὲ σφαῖρα ἀκριβεστέρα καὶ σεμνοτέρα ἢ εὐτακτοτέρα τῇ φορᾷ μετὰ τὴν ἐκεῖ τοῦ κόσμου τοῦ νοητοῦ περιοχὴν ἐν αὐτῷ; Ἄλλος δὲ ἥλιος μετ' ἐκείνον πρὸ τούτου τοῦ ὀρωμένου τίς;

(2, 9, 5) Ἄλλ' αὐτοὺς μὲν σῶμα ἔχοντας, οἷον ἔχουσιν ἄνθρωποι, καὶ ἐπιθυμίαν καὶ λύπας καὶ ὀργὰς τὴν παρ' αὐτοῖς δύναμιν μὴ ἀτιμάζειν, ἀλλ' ἐφάπτεσθαι τοῦ νοητοῦ λέγειν ἐξεῖναι, μὴ εἶναι δὲ ἐν ἡλίῳ ταύτης ἀπαθεστέραν ἐν τάξει μᾶλλον καὶ οὐκ ἐν ἀλλοιώσει μᾶλλον οὔσαν, οὐδὲ φρόνησιν ἔχειν ἀμείνονα ἡμῶν τῶν ἄρτι γενομένων καὶ διὰ τοσοῦτων κωλυομένων τῶν ἀπατώντων ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ἐλθεῖν: οὐδὲ τὴν μὲν αὐτῶν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ θεῖαν λέγειν καὶ τὴν τῶν φαυλοτάτων ἀνθρώπων, τὸν δὲ

οὐρανὸν πάντα καὶ τὰ ἐκεῖ ἄστρα μὴ τῆς ἀθανάτου
κεκοινωνηκέναι ἐκ πολλῶν καλλιόνων καὶ καθαρωτέρων ὄντα,
ὀρώντας ἐκεῖ μὲν τὸ τεταγμένον καὶ εὖσχημον καὶ εὐτακτον
καὶ μάλιστα τὴν ἐνταῦθα περὶ γῆν ἀταξίαν αὐτοῦς αἰτιω-
μένους: ὡσπερ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς τὸν χεῖρω τόπον
ἐπίτηδες ἐλομένης, παραχωρῆσαι δὲ τοῦ βελτίονος τῆ
θνητῆ ψυχῆ ἐφιεμένης. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ παρεισαγωγὴ
αὐτοῖς τῆς ἑτέρας ψυχῆς ταύτης, ἣν ἐκ τῶν στοιχείων
συνιστάσι: πῶς γὰρ ἂν ζῶην ἠντινοῦν ἔχοι ἢ ἐκ τῶν
στοιχείων σύστασις; Ἡ γὰρ τούτων κρᾶσις ἢ θερμὸν ἢ
ψυχρὸν ἢ μικτὸν ποιεῖ, ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρὸν ἢ μίγμα ἐκ τούτων.
Πῶς δὲ συνοχὴ τῶν τεσσάρων ὑστέρα γενομένη ἐξ αὐτῶν;
Ὅταν δὲ προστιθῶσι καὶ ἀντίληψιν αὐτῇ καὶ βούλευσιν καὶ
ἄλλα μυρία, τί ἂν τις εἴποι; Ἀλλὰ οὐ τιμῶντες ταύτην τὴν
δημιουργίαν οὐδὲ τήνδε τὴν γῆν καινὴν αὐτοῖς γῆν φασὶ
γεγονέναι, εἰς ἣν δὴ ἐντεῦθεν ἀπελεύσονται: τοῦτο δὲ
λόγον εἶναι κόσμου. Καίτοι τί δεῖ αὐτοῖς ἐκεῖ γενέσθαι ἐν
παραδείγματι κόσμου, ὃν μισοῦσι; Πόθεν δὲ τὸ παράδειγμα
τοῦτο; Τοῦτο γὰρ κατ' αὐτοῦς νενευκότος ἤδη πρὸς τὰ
τῆδε τοῦ παράδειγμα πεποιηκότος. Εἰ μὲν οὖν ἐν αὐτῷ
τῷ ποιήσαντι πολλὴ φροντίς τοῦ κόσμον μετὰ τὸν κόσμον
τὸν νοητὸν ὃν ἔχει ἄλλον ποιῆσαι - καὶ τί ἔδει; - καὶ εἰ
μὲν πρὸ τοῦ κόσμου, ἵνα τί; ἵνα φυλάζωνται αἱ ψυχαί.
Πῶς οὖν; οὐκ ἐφυλάξαντο, ὥστε μάτην ἐγένετο. Εἰ δὲ μετὰ
τὸν κόσμον ἐκ τοῦ κόσμου λαβὼν ἀποσυλήσας τῆς ὕλης τὸ
εἶδος, ἤρκει ἢ πείρα ταῖς πειραθείσαις ψυχαῖς πρὸς τὸ
φυλάξασθαι. Εἰ δ' ἐν ταῖς ψυχαῖς λαβεῖν ἀξιούσι τοῦ
κόσμου τὸ εἶδος, τί τὸ καινὸν τοῦ λόγου;

(2, 9, 6) Τὰς δὲ ἄλλας ὑποστάσεις τί χρὴ λέγειν ἅς εἰσάγουσι,
παροικήσεις καὶ ἀντιτύπους καὶ μετανοίας; Εἰ μὲν γὰρ
ψυχῆς ταῦτα λέγουσι πάθη, ὅταν ἐν μετανοίᾳ ᾖ, καὶ
ἀντιτύπους, ὅταν οἷον εἰκόνας τῶν ὄντων, ἀλλὰ μὴ αὐτὰ
πῶς τὰ ὄντα θεωρῆ, καινολογούντων ἐστὶν εἰς σύστασιν τῆς
ἰδίας αἰρέσεως: ὡς γὰρ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς οὐχ
ἀπτόμενοι ταῦτα σκευροῦνται εἰδότην καὶ σαφῶς τῶν
Ἑλλήνων ἀτύφως λεγόντων ἀναβάσεις ἐκ τοῦ σπη-
λαίου καὶ κατὰ βραχὺ εἰς θῆαν ἀληθεστέραν μᾶλλον καὶ
μᾶλλον προιούσας. Ὅλως γὰρ τὰ μὲν αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πλά-
τωνος εἴληπται, τὰ δέ, ὅσα καινοτομοῦσιν, ἵνα ἰδίαν φιλοσο-
φίαν θῶνται, ταῦτα ἔξω τῆς ἀληθείας εὕρηται. Ἐπεὶ καὶ
αἱ δίκαι καὶ οἱ ποταμοὶ οἱ ἐν Ἄιδου καὶ αἱ μετενσωματώσεις
ἐκεῖθεν. Καὶ ἐπὶ τῶν νοητῶν δὲ πλῆθος ποιῆσαι, τὸ ὄν καὶ
τὸν νοῦν καὶ τὸν δημιουργὸν ἄλλον καὶ τὴν ψυχὴν, ἐκ τῶν
ἐν τῷ Τιμαίῳ λεχθέντων εἴληπται: εἰπόντος γὰρ αὐτοῦ
<ἤπερ οὖν νοῦς ἐνούσας ἰδέασ> ἐν <τῷ δ' ἐστὶ ζῶον
καθορᾶ, τοσαύτα> καὶ ὁ τότε ποιῶν <τὸ πᾶν διανο-

ήθη σχεῖν>. Οἱ δὲ οὐ συνέντες τὸν μὲν ἔλαβον ἐν ἡσυχίᾳ ἔχοντα ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ὄντα, τὸν δὲ νοῦν ἕτερον παρ αὐτὸν θεωροῦντα, τὸν δὲ διανοοῦμενον - πολλαίχως δὲ αὐτοῖς ἀντὶ τοῦ διανοομένου ψυχὴ ἐστὶν ἡ δημιουργοῦσα - καὶ κατὰ Πλάτωνα τοῦτον οἴονται εἶναι τὸν δημιουργὸν ἀφεστηκότες τοῦ εἰδέναί τίς ὁ δημιουργός. Καὶ ὅλως τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας καὶ ἄλλα πολλὰ καταψεύδονται αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἔλκουσι τὰς δόξας τοῦ ἀνδρὸς ὡς αὐτοὶ μὲν τὴν νοητὴν φύσιν κατανενοηκότες, ἐκείνου δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν μακαρίων ἀνδρῶν μή. Καὶ πλήθος νοητῶν ὀνομάζοντες τὸ ἀκριβὲς ἐξευρηκέναι δόξιν οἴονται αὐτῷ τῷ πλήθει τὴν νοητὴν φύσιν τῇ αἰσθητικῇ καὶ ἐλάττονι εἰς ὁμοιότητα ἄγοντες, δέον ἐκεῖ τὸ ὡς ὅτι μάλιστα ὀλίγον εἰς ἀριθμὸν διώκειν καὶ τῷ μετὰ τὸ πρῶτον τὰ πάντα ἀποδιδόντας ἀπηλλάχθαι, ἐκείνου τῶν πάντων ὄντος καὶ νοῦ τοῦ πρώτου καὶ οὐσίας καὶ ὅσα ἄλλα καλὰ μετὰ τὴν πρώτην φύσιν. Ψυχῆς δὲ εἶδος τρίτον: διαφορὰς δὲ ψυχῶν ἐν πάθεσιν ἢ ἐν φύσει ἰχνεύειν μηδὲν τοὺς θεῖους ἀνδρας διασύροντας, ἀλλ εὐμενῶς δεχομένους τὰ ἐκείνων ὡς παλαιότερων καὶ ἂ καλῶς λέγουσι παρ ἐκείνων λαβόντας, ψυχῆς ἀθανασίαν, νοητὸν κόσμον, θεὸν τὸν πρῶτον, τὸ τὴν ψυχὴν δεῖν φεύγειν τὴν πρὸς τὸ σῶμα ὁμιλίαν, τὸν χωρισμὸν τὸν ἀπ αὐτοῦ, τὸ ἐκ γενέσεως φεύγειν εἰς οὐσίαν: ταῦτα γὰρ κείμενα παρὰ τῷ Πλάτῳ σαφῶς οὕτως λέγοντες καλῶς ποιῶσιν. Οἷς θέλουσι διαφωνεῖν φθόνος οὐδεὶς λεγόντων, οὐδὲ ἐν τῷ τοῦς Ἑλληνας διασύρειν καὶ ὑβρίζειν τὰ αὐτῶν ἐν συστάσει παρὰ τοῖς ἀκούουσι ποιεῖν, ἀλλ αὐτὰ παρ αὐτῶν δεικνύναι ὀρθῶς ἔχοντα, ὅσα ἴδια αὐτοῖς ἔδοξε παρὰ τὴν ἐκείνων δόξαν λέγειν, εὐμενῶς καὶ φιλοσόφως αὐτὰς τὰς δόξας τιθέντας αὐτῶν καὶ οἷς ἐναντιοῦνται δικαίως, πρὸς τὸ ἀληθὲς βλέποντας, οὐ τὴν εὐδοκίμησιν θηρωμένους ἐκ τοῦ [πρὸς] ἀνδρας κεκριμένους ἐκ παλαίου οὐ παρὰ φαύλων ἀνδρῶν ἀγαθοὺς εἶναι ψέγειν, λέγοντας ἑαυτοὺς ἐκείνων ἀμείνους εἶναι. Ἐπεὶ τὰ γε εἰρημένα τοῖς παλαιοῖς περὶ τῶν νοητῶν πολλῶ ἀμείνω καὶ πεπαιδευμένως εἴρηται, καὶ τοῖς μὴ ἐξαπατωμένοις τὴν ἐπιθέουσαν εἰς ἀνθρώπους ἀπάτην ῥαδίως γνωσθήσεται τὰδ ὕστερον τούτοις παρ ἐκείνων ληφθέντα, προσθήκας δὲ τινὰς οὐδὲν προσηκούσας εἰληφότα, ἐν γε οἷς ἐναντιοῦσθαι θέλουσι γενέσεις καὶ φθορὰς εἰσάγοντες παντελεῖς καὶ μεμφόμενοι τῷδε τῷ παντὶ καὶ τὴν πρὸς τὸ σῶμα κοινωνίαν τῇ ψυχῇ αἰτιώμενοι καὶ τὸν διοικοῦντα τότε τὸ πᾶν ψέγοντες καὶ εἰς ταῦτὸν ἄγοντες τὸν δημιουργὸν τῇ ψυχῇ καὶ τὰ αὐτὰ πάθη δίδοντες, ἄπερ καὶ τοῖς ἐν μέρει.

(2, 9, 7) Ὅτι μὲν οὖν οὔτε ἤρξατο οὔτε παύσεται, ἀλλ ἔστιν αἰεὶ καὶ ὅδε ὁ κόσμος, ἕως ἂν ἐκεῖνα ᾗ, εἴρηται. Τὴν δὲ

πρὸς τὸ σῶμα τῆ ψυχῆ κοινωνίαν τῆ ἡμετέρα πρὸ αὐτῶν
 εἴρηται ὡς οὐκ ἄμεινον τῆ ψυχῆ: τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας
 καὶ τὴν τοῦ παντὸς λαμβάνειν ὅμοιον, ὡς εἴ τις τὸ τῶν
 χυτρέων ἢ χαλκῶν λαβῶν γένος ἐν πόλει εὖ οἰκουμένη τὴν
 ἅπασαν ψέγοι. Δεῖ δὲ τὰς διαφορὰς λαμβάνειν τὰς τῆς
 ὅλης ὅπως διοικεῖ, ὅτι μὴ ὁ αὐτὸς τρόπος μηδ' ἐνδεδεμένη.
 Πρὸς γὰρ αὐτὰς ἄλλαις διαφοραῖς, αἱ μυρίαί εἴρηται ἐν
 ἄλλοις, κάκεινο ἐνθυμῆσθαι ἔδει ὅτι ἡμεῖς μὲν ὑπὸ τοῦ
 σώματος δεδέμεθα ἤδη δεσμοῦ γεγενημένου. Ἐν γὰρ τῆ
 πάσῃ ψυχῆ ἢ τοῦ σώματος φύσις δεδεμένη ἤδη συνδεῖ ὁ ἂν
 περιλάβῃ: αὐτὴ δὲ ἢ τοῦ παντὸς ψυχῆ οὐκ ἂν δέοιτο ὑπὸ
 τῶν ὑπ' αὐτῆς δεδεμένων: ἄρχει γὰρ ἐκείνη. Διὸ καὶ
 ἀπαθῆς πρὸς αὐτῶν, ἡμεῖς δὲ τούτων οὐ κύριοι: τὸ δ' ὅσον
 αὐτῆς πρὸς τὸ θεῖον τὸ ὑπεράνω ἀκέραιον μένει καὶ οὐκ
 ἐμποδίζεται, ὅσον δὲ αὐτῆς δίδωσι τῷ σώματι ζωὴν οὐδὲν
 παρ' αὐτοῦ προσλαμβάνει. Ὅλως γὰρ τὸ μὲν ἄλλου πάθημα
 τὸ ἐν αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης δέχεται, ὃ δ' αὐτὸ ἐκείνῳ οὐκέτι
 τὸ αὐτοῦ δίδωσιν οἰκείαν ζωὴν ἔχοντι: οἷον εἰ ἐγκεντρισθέν
 τι εἴη ἐν ἄλλῳ, παθόντος μὲν τοῦ ἐν ᾧ συμπέπονθεν, αὐτὸ
 δὲ ξηρανθέν εἶασεν ἐκεῖνο τὴν αὐτοῦ ζωὴν ἔχειν. Ἐπεὶ
 οὐδ' ἀποσβεννυμένου τοῦ ἐν σοὶ πυρὸς τὸ ὅλον πῦρ ἀπέσβη:
 ἐπεὶ οὐδ' εἰ τὸ πᾶν πῦρ ἀπόλοιτο, πάθοι ἂν τι ἢ ψυχῆ ἢ
 ἐκεῖ, ἀλλ' ἢ τοῦ σώματος σύστασις, καὶ εἰ οἷόν τε εἴη διὰ
 τῶν λοιπῶν κόσμον τινὰ εἶναι, οὐδὲν ἂν μέλοι τῆ ψυχῆ τῆ
 ἐκεῖ. Ἐπεὶ οὐδὲ ἢ σύστασις ὁμοίως τῷ παντὶ καὶ ζῶν
 ἐκάστω: ἀλλ' ἐκεῖ οἷον ἐπιθεῖ κελεύσασα μένειν, ἐνταῦθα
 δὲ ὡς ὑπεκφεύγοντα εἰς τὴν τάξιν τὴν ἑαυτῶν δέδεται
 δεσμῷ δευτέρῳ: ἐκεῖ δὲ οὐκ ἔχει ὅπου φύγη. Οὔτε οὖν
 ἐντὸς δεῖ κατέχειν οὔτε ἔξωθεν πιέζουσαν εἰς τὸ εἶσω
 ὠθεῖν, ἀλλ' ὅπου ἠθέλησεν ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἢ φύσις μένει.
 Ἐὰν δὲ πού τι αὐτῶν κατὰ φύσιν κινηθῆ, οἷς οὐκ ἔστι
 κατὰ φύσιν, ταῦτα πάσχει, αὐτὰ δὲ καλῶς φέρεται ὡς τοῦ
 ὅλου: τὰ δὲ φθείρεται οὐ δυνάμενα τὴν τοῦ ὅλου τάξιν
 φέρειν, οἷον εἰ χοροῦ μεγάλου ἐν τάξει φερομένου ἐν μέσῃ
 τῆ πορεία αὐτοῦ χελώνη ληφθεῖσα πατοῖτο οὐ δυνηθεῖσα
 φυγεῖν τὴν τάξιν τοῦ χοροῦ: εἰ μέντοι μετ' ἐκείνης τάξιεν
 ἑαυτήν, οὐδὲν ἂν ὑπὸ τούτων οὐδ' αὐτὴ πάθοι.

(2, 9, 8) Τὸ δὲ διὰ τί ἐποίησε κόσμον ταῦτόν τῷ διὰ τί ἔστι
 ψυχῆ καὶ διὰ τί ὁ δημιουργὸς ἐποίησεν. Ὁ πρῶτον μὲν
 ἀρχὴν λαμβανόντων ἔστι τοῦ ἀεί: ἔπειτα οἷονται τραπέντα
 ἕκ τινος εἰς τι καὶ μεταβάλλοντα αἴτιον τῆς δημιουργίας
 γεγονέναι. Διδακτέον οὖν αὐτούς, εἰ εὐγνωμόνως ἀνέχονται,
 τίς ἢ φύσις τούτων, ὡς αὐτοὺς παύσασθαι τῆς εἰς τὰ
 τίμια λαιδορίας ἢν εὐχερῶς ποιῶνται ἀντὶ πολλῆς προση-
 κόντως ἂν γενομένης εὐλαβείας. Ἐπεὶ οὐδὲ τοῦ παντὸς
 τὴν διοίκησιν ὀρθῶς ἂν τις μέμψαιτο πρῶτον μὲν ἐνδεικνυ-

μένην τῆς νοητῆς φύσεως τὸ μέγεθος. Εἰ γὰρ οὕτως εἰς τὸ ζῆν παρελήλυθεν, ὡς μὴ ζωὴν ἀδιάρθρωτον ἔχειν - ὅποια τὰ σμικρότερα τῶν ἐν αὐτῷ, ἀ τῇ πολλῇ ζωῇ τῇ ἐν αὐτῷ ἀεὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν γεννᾶται - ἀλλ' ἔστι συνεχῆς καὶ ἐναργῆς καὶ πολλῇ καὶ πανταχοῦ ζωῇ σοφίαν ἀμήχανον ἐνδεικνυμένη, πῶς οὐκ ἂν τις <ἀγαλμα> ἐναργῆς καὶ καλὸν <τῶν νοητῶν θεῶν> εἴποι; Εἰ δὲ μιμούμενον μὴ ἔστιν ἐκεῖνο, αὐτὸ τοῦτο κατὰ φύσιν ἔχει: οὐ γὰρ ἦν ἔτι μιμούμενον. Τὸ δὲ ἀνομοίως μεμιμῆσθαι ψεῦδος: οὐδὲν γὰρ παραλέλειπται ὣν οἶόν τε ἦν καλὴν εἰκόνα φυσικὴν ἔχειν. Ἀναγκαῖον μὲν γὰρ ἦν εἶναι οὐκ ἐκ διανοίας καὶ ἐπιτεχνήσεως τὸ μίμημα: οὐ γὰρ οἶόν τε ἦν ἔσχατον τὸ νοητὸν εἶναι. Εἶναι γὰρ αὐτοῦ ἐνέργειαν ἔδει διττὴν, τὴν μὲν ἐν ἑαυτῷ, τὴν δὲ εἰς ἄλλο. Ἐδει οὖν εἶναί τι μετ' αὐτό: ἐκεῖνου γὰρ μόνου οὐδὲν ἔστιν ἔτι πρὸς τὸ κάτω, ὃ τῶν πάντων ἀδυνατώτατόν ἐστι. Δύναμις δὲ θαυμαστὴ ἐκεῖ θεῖ: ὥστε καὶ εἰργάσατο. Εἰ μὲν δὴ ἄλλος κόσμος ἔστι τούτου ἀμείνων, τίς οὗτος; Εἰ δὲ ἀνάγκη εἶναι, ἄλλος δὲ οὐκ ἔστιν, οὗτός ἐστιν ὃ τὸ μίμημα ἀποσώζων ἐκεῖνου. Γῆ μὲν δὴ πᾶσα ζῶων ποικίλων πλήρης καὶ ἀθανάτων καὶ μέχρις οὐρανοῦ μεστὰ πάντα: ἄστρα δὲ τὰ τε ἐν ταῖς ὑποκάτω σφαίραις τὰ τε ἐν τῷ ἀνωτάτῳ διὰ τί οὐ θεοὶ ἐν τάξει φερόμενα καὶ κόσμῳ περιόντα; Διὰ τί γὰρ οὐκ ἀρετὴν ἔξουσιν ἢ τί κώλυμα πρὸς κτήσιν ἀρετῆς αὐτοῖς; Οὐ γὰρ δὴ ταῦτά ἐστιν ἐκεῖ, ἄπερ τοὺς ἐνταῦθα ποιεῖ κακοὺς, οὐδ' ἢ τοῦ σώματος κακία ἐνοχλουμένη καὶ ἐνοχλοῦσα. Διὰ τί δὲ οὐ συνιᾶσιν ἐπὶ σχολῆς ἀεὶ καὶ ἐν νῷ λαμβάνουσι τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς νοητοὺς θεοὺς, ἀλλ' ἡμῖν σοφία βελτίων ἔσται τῶν ἐκεῖ; Ταῦτα τίς ἂν μὴ ἔκφρων γεγενημένος ἀνάσχοιτο; Ἐπεὶ καὶ αἱ ψυχαὶ εἰ μὲν βιασθεῖσαι ὑπὸ τῆς τοῦ παντὸς ψυχῆς ἦλθον, πῶς βελτίους αἱ βιασθεῖσαι; Ἐν γὰρ ψυχαῖς τὸ κρατῆσαν κρεῖττον. Εἰ δ' ἐκοῦσαι, τί μέμφεσθε εἰς ὃν ἐκόντες ἦλθετε διδόντος καὶ ἀπαλλάττεσθαι, εἴ τις μὴ ἀρέσκοιτο; Εἰ δὲ δὴ καὶ τοιοῦτόν ἐστι τόδε τὸ πᾶν, ὡς ἐξεῖναι ἐν αὐτῷ καὶ σοφίαν ἔχειν καὶ ἐνταῦθα ὄντας βιοῦν κατ' ἐκεῖνα, πῶς οὐ μαρτυρεῖ ἐξηρητῆσθαι τῶν ἐκεῖ;

(2, 9, 9) Πλούτους δὲ καὶ πενίας εἴ τις μέμφοιτο καὶ τὸ οὐκ ἴσον ἐν ταῖς τοιούτοις ἅπασιν, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖ, ὡς ὁ σπουδαῖος ἐν τούτοις τὸ ἴσον οὐ ζητεῖ, οὐδέ τι νομίζει τοὺς πολλὰ κεκτημένους πλέον ἔχειν, οὐδὲ τοὺς δυναστεύοντας τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλὰ τὴν τοιαύτην σπουδὴν ἄλλους ἔᾶ ἔχειν, καὶ καταμεμάθηκεν ὡς διττὸς ὁ ἐνθάδε βίος, ὃ μὲν τοῖς σπουδαίοις, ὃ δὲ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων, τοῖς μὲν σπουδαίοις πρὸς τὸ ἀκρότατον καὶ τὸ ἄνω, τοῖς δὲ ἀνθρωπικωτέροις διττὸς αὖ ὢν ὃ μὲν μεμνημένος ἀρετῆς

μετίσχει ἀγαθοῦ τινος, ὁ δὲ φαῦλος ὄχλος οἶον χειρο-
τέχνης τῶν πρὸς ἀνάγκην τοῖς ἐπεικαστέροις. Εἰ δὲ
φονεύει τις ἢ ἡττᾶται τῶν ἡδονῶν ὑπὸ ἀδυναμίας, τί
θαυμαστόν καὶ ἀμαρτίας εἶναι οὐ νῶ, ἀλλὰ ψυχαῖς ὡσπερ
παισὶν ἀνήβοις; Εἰ δὲ γυμνάσιον εἴη νικῶντων καὶ ἡττω-
μένων, πῶς οὐ καὶ ταύτη καλῶς ἔχει; Εἰ δὲ ἀδικεῖ, τί
δεινὸν τῷ ἀθανάτῳ; Καὶ εἰ φονεύει, ἔχεις δὲ θέλεις. Εἰ δὲ
ἤδη μέμφη, πολιτεύεσθαι ἀνάγκην οὐκ ἔχεις. Ὁμολογεῖται
δὲ καὶ δίκαιος εἶναι ἐνθάδε καὶ κολάσεις. Πῶς οὖν ὀρθῶς
ἔχει μέμφεσθαι πόλει διδούσῃ ἑκάστῳ τὴν ἀξίαν; Οὗ καὶ
ἀρετὴ τετίμηται, καὶ κακία τὴν προσήκουσαν ἀτιμίαν ἔχει,
καὶ θεῶν οὐ μόνον ἀγάλματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἄνωθεν ἐφ-
ορῶντες, οἱ <ρηιδίωσ> αἰτίας, φησὶν, <ἀποφεύζονται> πρὸς
ἀνθρώπων, πάντα ἄγοντες τάξει ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος μοῖραν
ἑκάστῳ τὴν προσήκουσαν διδόντες κατὰ ἀμοιβὰς βίων τοῖς
προυπηρηγμένοις ἀκόλουθον: ἦν ὁ ἀγνοῶν προπετέστερος
ἀνθρώπων περὶ πραγμάτων θείων ἀγροικιζόμενος. Ἀλλὰ
χρὴ ὡς ἄριστον μὲν αὐτὸν πειραῖσθαι γίνεσθαι, μὴ μόνον
δὲ αὐτὸν νομίζειν ἄριστον δύνασθαι γενέσθαι - οὕτω γὰρ
οὔπω ἄριστος - ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους ἄλλους ἀρίστους, ἔτι
καὶ δαίμονας ἀγαθοὺς εἶναι, πολὺ δὲ μᾶλλον θεοὺς τοὺς τε
ἐν τῷδε ὄντας καὶ ἐκείνους βλέποντας, πάντων δὲ μάλιστα τὸν
ἡγεμόνα τοῦδε τοῦ παντός, ψυχὴν μακαριωτάτην: ἐντεῦθεν
δὲ ἤδη καὶ τοὺς νοητοὺς ὑμνεῖν θεοῦς, ἐφ' ἅπασιν δὲ ἤδη
τὸν μέγαν τὸν ἐκεῖ βασιλέα καὶ ἐν τῷ πλήθει μάλιστα τῶν
θεῶν τὸ μέγα αὐτοῦ ἐνδεικνυμένους: οὐ γὰρ τὸ συστῆλαι
εἰς ἓν, ἀλλὰ τὸ δεῖξαι πολὺ τὸ θεῖον, ὅσον ἔδειξεν αὐτός,
τοῦτό ἐστι δύναμιν θεοῦ εἰδόντων, ὅταν μένων ὅς ἐστι
πολλοὺς ποιῆ πάντας εἰς αὐτὸν ἀνηρημένους καὶ δι-
ἐκεῖνον καὶ παρ' ἐκείνου ὄντας. Καὶ ὁ κόσμος δὲ ὅδε δι-
ἐκεῖνόν ἐστι καὶ ἐκείνους βλέπει, καὶ πᾶς καὶ θεῶν ἕκαστος καὶ
τὰ ἐκείνου προφητεύει ἀνθρώποις καὶ χρωσὶν ἃ ἐκείνοις
φίλα. Εἰ δὲ μὴ τοῦτό εἰσιν, ὃ ἐκεῖνός ἐστιν, αὐτὸ τοῦτο
κατὰ φύσιν ἔχει. Εἰ δὲ ὑπερορᾶν θέλεις καὶ σεμνύνεις
σαυτὸν ὡς οὐ χείρων, πρῶτον μὲν, ὅσω τις ἄριστος, πρὸς
πάντας εὐμενῶς ἔχει καὶ πρὸς ἀνθρώπους: ἔπειτα σεμνὸν
δεῖ εἰς μέτρον μετὰ οὐκ ἀγροικίας, ἐπὶ τοσοῦτον ἰόντα
ἐφ' ὅσον ἢ φύσις δύναται ἡμῶν, ἀνιέναι, τοῖς δὲ ἄλλοις
νομίζειν εἶναι χώραν παρὰ τῷ θεῷ καὶ μὴ αὐτὸν μόνον μετ'
ἐκεῖνον τάξαντα ὡσπερ ὀνειράσι πέτεσθαι ἀποστεροῦντα
ἑαυτὸν καὶ ὅσον ἐστὶ δυνατὸν ψυχῇ ἀνθρώπου θεῷ
γενέσθαι: δύναται δὲ εἰς ὅσον νοῦς ἄγει: τὸ δὲ ὑπὲρ νοῦν
ἤδη ἐστὶν ἔξω νοῦ πεσεῖν. Πείθονται δὲ ἄνθρωποι ἀνόητοι
τοῖς τοιοῦτοις τῶν λόγων ἐξαίφνης ἀκούοντες ὡς σὺ ἔση
βελτίων ἀπάντων οὐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ θεῶν
- πολλὴ γὰρ ἐν ἀνθρώποις ἡ αὐθάδεια - καὶ ὁ πρότερον

ταπεινὸς καὶ μέτριος καὶ ἰδιώτης ἀνὴρ, εἰ ἀκούσειε: σὺ εἶ θεοῦ παῖς, οἱ δὲ ἄλλοι, οὓς ἐθαύμαζες, οὐ παῖδες, οὐδ' αἱ τιμῶσιν ἐκ πατέρων λαβόντες, σὺ δὲ κρείττων καὶ τοῦ οὐρανοῦ οὐδὲν πονήσας - εἶτα καὶ συνεπηχῶσιν ἄλλοι; Οἷον εἰ ἐν πλείστοις ἀριθμῆν οὐκ εἰδόσιν ἀριθμῆν οὐκ εἰδὼς πῆχεων χιλίων εἶναι ἀκούοι, [μόνον δὲ φαντάζοιτο ὡς τὰ χίλια ἀριθμὸς μέγας] τί

ἄν, εἰ χιλιόπηχυς εἶναι νομίζοι, τοὺς [δ] ἄλλους πενταπήχεις; [εἶναι ἀκούοι; μόνον δὲ φαντάζοιτο ὡς τὰ χίλια ἀριθμὸς μέγας.] Εἶτ' ἐπὶ τούτοις ὑμῶν προνοεῖ ὁ θεός, τοῦ δὲ

κόσμου παντὸς ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ διὰ τί ἀμελεῖ; Εἰ μὲν γάρ, ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ πρὸς αὐτὸν βλέπειν, οὐδὲ θέμις αὐτῷ πρὸς τὸ κάτω: καὶ πρὸς αὐτοὺς βλέπων διὰ τί οὐκ ἔξω βλέπει καὶ πρὸς τὸν κόσμον δὲ βλέπει ἐν ᾧ εἰσιν; Εἰ δὲ μὴ ἔξω, ἵνα μὴ τὸν κόσμον ἐφορᾷ, οὐδὲ αὐτοὺς βλέπει.

Ἄλλ' οὐδὲν δέονται αὐτοῦ: ἀλλ' ὁ κόσμος δεῖται καὶ οἶδε τὴν τάξιν αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ὅπως ἐν αὐτῷ καὶ ὅπως ἐκεῖ, καὶ ἀνδρῶν οἱ ἂν θεῶ ὥσι φίλοι, πράως μὲν τὰ παρὰ τοῦ κόσμου φέροντες, εἴ τι ἐκ τῆς τῶν πάντων φορᾶς ἀναγκαῖον αὐτοῖς συμβαίνει: οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἑκάστω καταθύμιον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πᾶν δεῖ βλέπειν: τιμῶν δὲ ἑκάστους κατ' ἀξίαν, σπεύδων δ' αἰεὶ οὗ πάντα σπεύδει τὰ δυνάμενα - πολλὰ δὲ εἶναι τὰ σπεύδοντα ἐκεῖ [πάντα], καὶ τὰ μὲν τυγχάνοντα μακάρια, τὰ δὲ ὡς δυνατὸν ἔχει τὴν προσήκουσαν αὐτοῖς μοῖραν - οὐχ αὐτῷ μόνῳ διδοὺς τὸ δύνασθαι: οὐ γάρ, ἣ ἐπαγγέλλει, τὸ ἔχειν, ὃ λέγει τις ἔχειν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ εἰδότες ὅτι μὴ ἔχουσι, λέγουσιν ἔχειν καὶ οἴονται ἔχειν οὐκ ἔχοντες καὶ μόνοι ἔχειν, ὃ αὐτοὶ μόνοι οὐκ ἔχουσι.

(2, 9, 10) Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα, μᾶλλον δὲ πάντα ἂν τις ἐξετάζων ἀφθονίαν ἔχοι ἂν καθ' ἕναστον λόγον δεικνύς ὡς ἔχει. Αἰδῶς γάρ τις ἡμᾶς ἔχει πρὸς τινὰς τῶν φίλων, οἱ τούτῳ τῷ λόγῳ ἐντυχόντες πρότερον ἢ ἡμῖν φίλοι γενέσθαι οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπ' αὐτοῦ μένουσι. Καίτοι αὐτοὶ οὐκ ὀκνοῦσι - τὰ αὐτῶν ἐθέλοντες δοκεῖν εἶναι ἀληθῆ ἀξιοπίστως ἢ καὶ οἰόμενοι τὰ αὐτῶν οὕτως ἔχειν - λέγειν αἱ δὴ λέγουσιν: ἀλλ' ἡμεῖς πρὸς τοὺς γνωρίμους, οὐ πρὸς αὐτοὺς λέγοντες - πλέον γὰρ οὐδὲν ἂν γίγνοιτο πρὸς τὸ πείθειν αὐτούς - ἵνα μὴ πρὸς αὐτῶν ἐνοχλοῖντο οὐκ ἀποδείξεις κομιζόντων - πῶς γάρ; - ἀλλ' ἀπαυθαδιζομένων, ταῦτα εἰρήκαμεν, ἄλλου ὄντος τρόπου, καθ' ὃν ἂν τις γράφων ἡμῖνα τοὺς διασύρειν τὰ τῶν παλαιῶν καὶ θείων ἀνδρῶν καλῶς καὶ τῆς ἀληθείας ἐχομένως εἰρημένα τολμῶντας. Ἐκείνως μὲν οὖν ἑατέον ἐξετάζειν: καὶ γὰρ τοῖς ταῦτα ἀκριβῶς λαβοῦσι τὰ νῦν εἰρημένα ἔσται καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅπως ἔχει εἰδέναι: ἐκεῖνο δὲ εἰπόντα ἑατέον τὸν λόγον, ὃ δὴ καὶ

πάντα ὑπερβέβληκεν ἀτοπία, εἰ δεῖ ἀτοπίαν τοῦτο λέγειν. Ψυχὴν γὰρ εἰπόντες νεῦσαι κάτω καὶ σοφίαν τινά, εἴτε τῆς ψυχῆς ἀρξάσης, εἴτε τῆς τοιαύτης αἰτίας γενομένης σοφίας, εἴτε ἄμφω ταῦτόν θέλουσιν εἶναι, τὰς μὲν ἄλλας ψυχὰς συγκατεληλυθέναι λέγοντες καὶ μέλη τῆς σοφίας ταύτας μὲν ἐνδύναι λέγουσι σώματα, οἷον τὰ ἀνθρώπων: ἥς δὲ χάριν καὶ αὐταὶ κατῆλθον, ἐκείνην λέγουσι πάλιν αὖ μὴ κατελθεῖν, οἷον μὴ νεῦσαι, ἀλλ' ἐλλάμψαι μόνον τῷ σκότῳ, εἴτ' ἐκεῖθεν εἶδωλον ἐν τῇ ὕλῃ γεγονέναι. Εἶτα τοῦ εἰδώλου εἶδωλον πλάσαντες ἐνταυθὰ που δι' ὕλης ἢ ὑλότητος ἢ ὅ τι ὀνομάζειν θέλουσι, τὸ μὲν ἄλλο, τὸ δ' ἄλλο λέγοντες, καὶ πολλὰ ἄλλα ὀνόματα εἰπόντες οὗ λέγουσιν εἰς ἐπισκότησιν, τὸν λεγόμενον παρ' αὐτοῖς δημιουργὸν γεννῶσι καὶ ἀποστάντα τῆς μητρὸς ποιήσαντες τὸν κόσμον παρ' αὐτοῦ ἔλκουσιν ἐπ' ἔσχατα εἰδώλων, ἵνα σφόδρα λοιδορήσῃται ὁ τοῦτο γράψας.

(2, 9, 11) Πρῶτον μὲν οὖν, εἰ μὴ κατῆλθεν, ἀλλ' ἐνέλαμψε τὸ σκότος, πῶς ἂν ὀρθῶς λέγοιτο νενευκέναι; Οὐ γάρ, εἴ τι παρ' αὐτῆς ἔρρευσεν οἷον φῶς, ἤδη νενευκέναι αὐτὴν λέγειν προσήκει: εἰ μὴ που τὸ μὲν ἐκεῖτό που ἐν τῷ κάτω, ἢ δὲ ἦλθε τοπικῶς πρὸς αὐτὸ καὶ ἐγγὺς γενομένη ἐνέλαμψεν. Εἰ δ' ἐφ' αὐτῆς μένουσα ἐνέλαμψε μηδὲν εἰς τοῦτο ἐργασαμένη, διὰ τί μόνη αὐτὴ ἐνέλαμψεν, ἀλλ' οὐ τὰ δυνατώτερα αὐτῆς ἐν τοῖς οὖσιν; Εἰ δὲ τῷ λογισμῶν λαβεῖν αὐτῇ κόσμου ἠδυνήθη ἐλλάμψαι ἐκ τοῦ λογισμοῦ, διὰ τί οὐχ ἅμα ἐλλάμψασα καὶ κόσμον ἐποίησεν, ἀλλ' ἔμεινε τὴν τῶν εἰδώλων γένεσιν; Ἐπειτα καὶ ὁ λογισμὸς ὁ τοῦ κόσμου, ἢ γῆ αὐτοῖς ἢ ξένη λεγομένη γενομένη ὑπὸ τῶν μειζόνων, ὡς λέγουσιν αὐτοί, οὐ κατήγαγεν εἰς νεῦσιν τοὺς ποιήσαντας. Ἐπειτα πῶς ἢ ὕλη φωτισθεῖσα εἶδωλα ψυχικὰ ποιεῖ, ἀλλ' οὐ σωματῶν φύσιν; Ψυχῆς δὲ εἶδωλον οὐδὲν ἂν δέοιτο σκότους ἢ ὕλης, ἀλλὰ γενόμενον, εἰ γίνεται, παρακολουθεῖ ἂν τῷ ποιήσαντι καὶ συνηρημένον ἔσται. Ἐπειτα πότερον οὐσία τοῦτο ἢ, ὡς φασιν, ἐννόημα; Εἰ μὲν γὰρ οὐσία, τίς ἢ διαφορὰ πρὸς τὸ ἀφ' οὗ; Εἰ δ' ἄλλο εἶδος ψυχῆς, εἰ ἐκείνη λογικὴ, τάχ' ἂν φυτικὴ καὶ γεννητικὴ αὕτη: εἰ δὲ τοῦτο, πῶς ἂν ἔτι, ἵνα τιμῶτο, καὶ πῶς δι' ἀλαζονείαν καὶ τόλμαν ποιεῖ; Καὶ ὅλως τὸ διὰ φαντασίας καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ λογίζεσθαι ἀνήρηται. Τί δ' ἔτι ἔδει ἐμποιεῖν ἐξ ὕλης καὶ εἰδώλου τὸν ποιήσαντα; Εἰ δ' ἐννόημα, πρῶτον τὸ ὄνομα ἐπισημαντέον ὅθεν: ἔπειτα πῶς ἔστιν, εἰ μὴ τῷ ἐννοήματι δώσει τὸ ποιεῖν; Ἀλλὰ πρὸς τῷ πλάσματι πῶς ἢ ποιήσις; Τουτὶ μὲν πρῶτον, ἄλλο δὲ μετ' ἐκεῖνο, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐξουσίας λέγοντες. Διὰ τί δὲ πρῶτον πῦρ;

(2, 9, 12) Καὶ ἄρτι γενόμενον πῶς ἐπιχειρεῖ; Μνήμη ὦν

εἶδεν. Ἄλλ' ὅλως οὐκ ἦν, ἵνα ἂν καὶ εἶδεν, οὔτε αὐτὸς οὔτε ἡ μήτηρ, ἦν διδόασιν αὐτῷ. Εἶτα πῶς οὐ θαυμαστὸν αὐτοὺς μὲν οὐκ εἶδωλα ψυχῶν ἐνθάδε ἐλθόντας εἰς τὸν κόσμον τόνδε, ἀλλὰ ἀληθινὰς ψυχάς, μόλις καὶ ἀγαπητῶς ἕνα ἢ δύο αὐτῶν ἐκ τοῦ κόσμου κινήθησαν [καὶ] ἐλθόντας εἰς ἀνάμνησιν μόλις ἀναπόλησιν λαβεῖν ὧν ποτε εἶδον, τὸ δὲ εἶδωλον τοῦτο, εἰ καὶ ἀμυδρῶς, ὡς λέγουσιν, ἀλλ' οὖν ἄρτι γενόμενον ἐνθυμηθῆναι ἐκεῖνα ἢ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, εἶδωλον ὑλικόν, καὶ μὴ μόνον ἐνθυμηθῆναι ἐκεῖνα καὶ κόσμου [ἐκεῖνου] λαβεῖν ἔννοιαν καὶ [κόσμου ἐκεῖνου], ἀλλὰ καὶ μαθεῖν ἐξ ὧν ἂν γένοιτο; Πόθεν δὴ καὶ πρῶτον πῦρ ποιῆσαι; Οἰηθέντα δεῖν τοῦτο πρῶτον; Διὰ τί γὰρ οὐκ ἄλλο; Ἄλλ' εἰ ἐδύνατο ποιεῖν ἐνθυμηθεὶς πῦρ, διὰ τί ἐνθυμηθεὶς κόσμον - πρῶτον μὲν γὰρ ἔδει ἐνθυμηθῆναι τὸ ὅλον - οὐ κόσμον ἀθρόως ἐποίει; Ἐμπεριείχετο γὰρ κάκεῖνα ἐν τῇ ἐνθυμῆσει. Φυσικώτερον γὰρ πάντως, ἀλλ' οὐχ ὡς αἱ τέχναι ἐποίει: ὕστεραι γὰρ τῆς φύσεως καὶ τοῦ κόσμου αἱ τέχναι. Ἐπεὶ καὶ νῦν καὶ τὰ κατὰ μέρος γινόμενα ὑπὸ τῶν φύσεων οὐ πρῶτον πῦρ, εἴθ' ἕκαστον, εἶτα φύρασις τούτων, ἀλλὰ περιβολὴ καὶ περιγραφὴ τυπούσα ἐπὶ τοῖς καταμηνίοις παντὸς τοῦ ζώου. Διὰ τί οὖν οὐ κάκεῖ ἡ ὕλη περιεγράφετο τύπῳ κόσμου, ἐν ᾧ τύπῳ καὶ γῆ καὶ πῦρ καὶ τὰ ἄλλα; Ἄλλ' ἴσως αὐτοὶ οὕτω κόσμον ἐποίησαν ὡς ἂν ἀληθεστέρα ψυχῇ χρώμενοι, ἐκεῖνος δὲ οὕτως ἠγνόει ποιῆσαι. Καίτοι προιδεῖν καὶ μέγεθος οὐρανοῦ, μᾶλλον δὲ τοσοῦτον εἶναι, καὶ τὴν λόξωσιν τῶν ζῴδιων καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν τὴν φορὰν καὶ τὴν γῆν οὕτως, ὡς ἔχειν εἰπεῖν αἰτίας δι' ἃς οὕτως, οὐκ εἰδῶλου ἦν, ἀλλὰ πάντως ἀπὸ τῶν ἀρίστων τῆς δυνάμεως ἐλθούσης: ὃ καὶ αὐτοὶ ἄκοντες ὁμολογοῦσιν. Ἡ γὰρ ἔλλαμψις ἢ εἰς τὸ σκότος ἐξετασθεῖσα ποιήσει ὁμολογεῖν τὰς ἀληθεῖς τοῦ κόσμου αἰτίας. Τί γὰρ ἐλλάμπειν ἔδει, εἰ μὴ πάντως ἔδει; Ἡ γὰρ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν ἀνάγκη. Ἄλλ' εἰ μὲν κατὰ φύσιν, αἰεὶ οὕτως: εἰ δὲ παρὰ φύσιν, καὶ ἐν τοῖς ἐκεῖ ἔσται τὸ παρὰ φύσιν, καὶ τὰ κακὰ πρὸ τοῦ κόσμου τοῦδε, καὶ οὐχ ὁ κόσμος αἴτιος τῶν κακῶν, ἀλλὰ τάκεῖ τούτῳ, καὶ τῇ ψυχῇ οὐκ ἐντεῦθεν, ἀλλὰ παρ' αὐτῆς ἐνταῦθα: καὶ ἤξει ὁ λόγος ἀναφέρων τὸν κόσμον ἐπὶ τὰ πρῶτα. Εἰ δὲ δῆ, καὶ ἡ ὕλη, ὅθεν φανείη. Ἡ γὰρ ψυχὴ ἡ νεύσασα ἤδη ὄν τὸ σκότος, φασίν, εἶδε καὶ κατέλαμψε. Πόθεν οὖν τοῦτο; Εἰ δ' αὐτὴν φήσουσι ποιῆσαι νεύσασαν, οὐκ ἦν δηλονότι ὅπου ἂν ἐνευθεν, οὐδ' αὐτὸ τὸ σκότος αἴτιον τῆς νεύσεως, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ψυχῆς φύσις. Τοῦτο δὲ ταῦτὸν ταῖς προηγησαμέναις ἀνάγκαις: ὥστε ἐπὶ τὰ πρῶτα ἡ αἰτία. (2, 9, 13) Ὁ ἄρα μεμφόμενος τῇ τοῦ κόσμου φύσει οὐκ οἶδεν ὅ τι ποιεῖ, οὐδ' ὅπου τὸ θράσος αὐτοῦ τοῦτο χωρεῖ. Τοῦτο δέ, ὅτι οὐκ ἴσασι τάξιν τῶν ἐφεξῆς πρώτων καὶ δευτέρων

καὶ τρίτων καὶ αἰεὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων, καὶ ὡς οὐ λοιδορητέον τοῖς χείροσι τῶν πρώτων, ἀλλὰ πράως συγχωρητέον τῇ πάντων φύσει αὐτὸν θέοντα πρὸς τὰ πρώτα παυσάμενον τῆς τραγωδίας τῶν φοβερῶν, ὡς οἴονται, ἐν ταῖς τοῦ κόσμου σφαίραις, αἱ δὴ <πάντα μείλιχα τεύχουσιν> αὐτοῖς: τί γὰρ φοβερὸν ἔχουσιν αὐται, ὡς φοβοῦσι τοὺς ἀπείρους λόγων καὶ πεπαιδευμένης ἀνηκόους καὶ ἐμμελοῦς γνώσεως; Οὐ γάρ, εἰ πύρινα τὰ σώματα αὐτῶν, φοβείσθαι δεῖ συμμέτρως πρὸς τὸ πᾶν καὶ πρὸς τὴν γῆν ἔχοντα, εἰς δὲ τὰς ψυχὰς αὐτῶν βλέπειν, αἷς καὶ αὐτοὶ δῆπουθεν ἀξιούσι τίμιοι εἶναι. Καίτοι καὶ τὰ σώματα αὐτῶν μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντα συμπράττοντα καὶ συνεργοῦντα τοῖς κατὰ φύσιν γιγνομένοις, ἃ οὐκ ἂν οὐ γένοιτό ποτε ἔστ' ἂν ἢ τὰ πρῶτα, συμπληροῦντα δὲ τὸ πᾶν καὶ μεγάλα μέρη ὄντα τοῦ παντός. Εἰ δ' ἄνθρωποι τίμιόν τι παρ' ἄλλα ζῶα, πολλῶ μᾶλλον ταῦτα οὐ τυραννίδος ἕνεκα ἐν τῷ παντὶ ὄντα, ἀλλὰ κόσμον καὶ τάξιν παρέχοντα. Ἄ δὲ λέγεται γίνεσθαι παρ' αὐτῶν, σημεῖα νομίζειν τῶν ἐσομένων εἶναι, γίνεσθαι δὲ τὰ γινόμενα διάφορα καὶ τύχαισ - οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν ταῦτα περὶ ἐκάστους συμβαίνειν - καὶ καιροῖς γενέσεων καὶ τόποις πλεῖστον ἀφεστηκόσι καὶ διαθήσεσι ψυχῶν. Καὶ οὐκ ἀπαιτητέον πάλιν ἀγαθούς πάντας, οὐδ' ὅτι μὴ τοῦτο δυνατόν, μέμφεσθαι προχείρως πάλιν ἀξιούσι μηδὲν διαφέρειν ταῦτα ἐκείνων, τότε κακὸν μὴ νομίζειν ἄλλο τι ἢ τὸ ἐνδεέστερον εἰς φρόνησιν καὶ ἔλαττον ἀγαθὸν καὶ αἰεὶ πρὸς τὸ μικρότερον: οἷον εἴ τις τὴν φύσιν κακὸν λέγοι, ὅτι μὴ αἰσθησίς ἐστι, καὶ τὸ αἰσθητικόν, ὅτι μὴ λόγος. Εἰ δὲ μή, κάκει ταῦτα κακὰ ἀναγκασθήσονται λέγειν εἶναι: καὶ γὰρ ἐκεῖ ψυχὴ χεῖρον νοῦ καὶ οὔτος ἄλλου ἔλαττον.

(2, 9, 14) Μάλιστα δὲ αὐτοὶ καὶ ἄλλως ποιοῦσιν οὐκ ἀκήρατα τὰ ἐκεῖ. Ὅταν γὰρ ἐπαιδαῖος γράφωσιν ὡς πρὸς ἐκεῖνα λέγοντες, οὐ μόνον πρὸς ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπάνω, τί ποιοῦσιν ἢ γοητείας καὶ θέλξεις καὶ πείσεις λέγουσι καὶ λόγῳ ὑπακούειν καὶ ἄγεσθαι, εἴ τις ἡμῶν τεχνικώτερος εἶπεν ταδὶ καὶ οὕτως ἐμέλη καὶ ἦχους καὶ προσπνεύσεις καὶ σιγμοὺς τῆς φωνῆς καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ἐκεῖ μαγεύειν γέγραπται. Εἰ δὲ μὴ βούλονται τοῦτο λέγειν, ἀλλὰ πῶς φωναῖς τὰ ἀσώματα; Ὡστε οἱ σεμνοτέρους αὐτῶν τοὺς λόγους ποιοῦσι φαίνεσθαι, τούτοις λελήθασιν αὐτοὺς τὸ σεμνὸν ἐκείνων ἀφαιρούμενοι. Καθαίρεσθαι δὲ νόσων λέγοντες αὐτούς, λέγοντες μὲν ἂν σωφροσύνη καὶ κοσμίᾳ διαίτη, ἔλεγον ἂν ὀρθῶς, καθάπερ οἱ φιλόσοφοι λέγουσι: νῦν δὲ ὑποστησάμενοι τὰς νόσους δαιμόνια εἶναι καὶ ταῦτα ἐξαιρεῖν λόγῳ φάσκοντες δύνασθαι καὶ ἐπαγγελλόμενοι σεμνοτέροι μὲν ἂν εἶναι δόξαιεν παρὰ τοῖς πολλοῖς, οἱ τὰς

παρὰ τοῖς μάχοις δυνάμεις θαυμάζουσι, τοὺς μέντοι εὖ φρονούντας οὐκ ἂν πείθοιεν, ὡς οὐχ αἱ νόσοι τὰς αἰτίας ἔχουσιν ἢ καμάτοις ἢ πλησμοναῖς ἢ ἐνδείαις ἢ σήψεσι καὶ ὄλως μεταβολαῖς ἢ ἔξωθεν τὴν ἀρχὴν ἢ ἐνδοθεν λαβούσαις. Δηλοῦσι δὲ καὶ αἱ θεραπείαι αὐτῶν. Γαστρὸς γὰρ ρυείσης ἢ φαρμάκου δοθέντος διεχώρησε κάτω εἰς τὸ ἔξω τὸ νόσημα καὶ αἵματος ἀφηρημένου, καὶ ἔνδεια δὲ ἰάσατο. Ἡ πεινήσαντος τοῦ δαιμονίου καὶ τοῦ φαρμάκου ποιήσαντος τήκεσθαι, ποτὲ δὲ ἀθρόως ἐξελθόντος, ἢ μένοντος ἔνδον; Ἄλλ' εἰ μὲν ἔτι μένοντος, πῶς ἔνδον ὄντος οὐ νοσεῖ ἔτι; Εἰ δὲ ἐξελήλυθε, διὰ τί; Τί γὰρ αὐτὸ πέπονθεν; Ἡ ὅτι ἐτρέφετο ὑπὸ τῆς νόσου. Ἦν ἄρα ἡ νόσος ἑτέρα οὔσα τοῦ δαίμονος; Ἐπειτα, εἰ οὐδενὸς ὄντος αἰτίου εἴσεις, διὰ τί οὐκ αἰεὶ νοσεῖ; Εἰ δὲ γενομένου αἰτίου, τί δεῖ τοῦ δαίμονος πρὸς τὸ νοσεῖν; Τὸ γὰρ αἴτιον τὸν πυρετὸν αὐταρκῆς ἐστὶν ἐργάσασθαι. Γελοῖον δὲ τὸ ἅμα τὸ αἴτιον γενέσθαι καὶ εὐθέως ὡσπερ παρυποστῆναι τῷ αἰτίῳ τὸ δαιμόνιον ἔτοιμον ὄν. Ἄλλὰ γάρ, ὅπως καὶ ταῦτα εἴρηται αὐτοῖς καὶ ὅτου χάριν, δῆλον: τούτου γὰρ ἕνεκα οὐχ ἦττον καὶ τούτων τῶν δαιμονίων ἐμνήσθημεν. Τὰ δ' ἄλλα ὑμῖν καταλείπω ἀναγινώσκουσιν ἐπισκοπεῖσθαι καὶ θεωρεῖν ἐκεῖνο πανταχοῦ, ὡς τὸ μὲν παρ' ἡμῶν εἶδος φιλοσοφίας μεταδιωκόμενον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς καὶ τὴν ἀπλότητα τοῦ ἦθους μετὰ τοῦ φρονεῖν καθαρώς ἐνδείκνυται, τὸ σεμνόν, οὐ τὸ αὐθάδες μεταδιώκουσα, τὸ θαραλέον μετὰ λόγου καὶ μετ' ἀσφαλείας πολλῆς καὶ εὐλαβείας καὶ πλείστης περιωπῆς ἔχουσα: τὰ δὲ ἄλλα τῷ τοιούτῳ παραβάλλειν. Τὸ δὲ παρὰ τῶν ἄλλων ἐναντιώτατα κατεσκευάσται διὰ πάντων: οὐδὲν γὰρ ἂν πλέον: οὕτω γὰρ περὶ αὐτῶν λέγειν ἡμῖν ἂν πρόποι. (2, 9, 15) Ἐκεῖνο δὲ μάλιστα δεῖ μὴ λανθάνειν ἡμᾶς, τί ποτε ποιῶσιν οὗτοι οἱ λόγοι εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουόντων καὶ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ καταφρονεῖν πεισθέντων. Δυοῖν γὰρ οὐσῶν αἰρέσεων τοῦ τυχεῖν τοῦ τέλους, μιᾶς μὲν τῆς ἡδονῆς τὴν τοῦ σώματος τέλος τιθεμένης, ἑτέρας δὲ τῆς τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν αἰρουμένης, οἷς καὶ ἐκ θεοῦ καὶ εἰς θεὸν ἀνήρηται ἢ ὄρεξις, ὡς δὲ ἐν ἄλλοις θεωρητέον, ὁ μὲν Ἐπίκουρος τὴν πρόνοιαν ἀνελὼν τὴν ἡδονῆν καὶ τὸ ἡδεσθαι, ὅπερ ἦν λοιπόν, τοῦτο διώκειν παρακαλεῖται: ὁ δὲ λόγος οὗτος ἔτι νεανικώτερον τὸν τῆς προνοίας κύριον καὶ αὐτὴν τὴν πρόνοιαν μεμψάμενος καὶ πάντας νόμους τοὺς ἐνταῦθα ἀτιμάσας καὶ τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου ἀνηρημένην τό τε σωφρονεῖν τοῦτο ἐν γέλωτι θέμενος, ἵνα μηδὲν καλὸν ἐνταῦθα δὴ ὀφθείη ὑπάρχον, ἀνείλε τὸ σωφρονεῖν καὶ τὴν ἐν τοῖς ἦθεσι σύμφυτον δικαιοσύνην τὴν τελειουμένην ἐκ λόγου καὶ ἀσκήσεως καὶ ὄλως καθ' ἃ σπουδαῖος ἀνθρώπος ἂν γένοιτο.

Ὅστε αὐτοῖς καταλείπεσθαι τὴν ἡδονὴν καὶ τὸ περὶ αὐτοὺς καὶ τὸ οὐ κοινὸν πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τὸ τῆς χρείας μόνον, εἰ μὴ τις τῇ φύσει τῇ αὐτοῦ κρείττων εἴη τῶν λόγων τούτων: τούτων γὰρ οὐδὲν αὐτοῖς καλόν, ἀλλὰ ἄλλο τι, ὃ ποτε μεταδιώξουσι. Καίτοι ἔχρην τοὺς ἤδη ἐγνωκότας ἐντεῦθεν διώκειν, διώκοντας δὲ πρῶτα κατορθοῦν ταῦτα ἐκ θείας φύσεως ἤκοντας: ἐκείνης γὰρ τῆς φύσεως καλοῦ ἐπαίειν, τὴν ἡδονὴν τοῦ σώματος ἀτιμαζούσης. Οἷς δὲ ἀρετῆς μὴ μέτεστιν, οὐκ ἂν εἶεν τὸ παράπαν κινήθεντες πρὸς ἐκεῖνα. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτοῖς καὶ τόδε τὸ μηδένα λόγον περὶ ἀρετῆς πεποιῆσθαι, ἐκλελοιπέναι δὲ παντάπασιν τὸν περὶ τούτων λόγον, καὶ μήτε τί ἐστιν εἰπεῖν μήτε πόσα μήτε ὅσα τεθεώρηται πολλὰ καὶ καλὰ τοῖς τῶν παλαιῶν λόγοις, μήτε ἐξ ὧν περιέσται καὶ κτήσεται, μήτε ὡς θεραπεύεται ψυχὴ μήτε ὡς καθαίρεται. Οὐ γὰρ δὴ τὸ εἰπεῖν βλέπε πρὸς θεὸν προὔργου τι ἐργάζεται, ἐὰν μὴ πῶς καὶ βλέψη διδάξῃ. Τί γὰρ κωλύει, εἴποι τις ἄν, βλέπειν καὶ μηδεμιᾶς ἀπέχεσθαι ἡδονῆς, ἢ ἀκρατῆ θυμοῦ εἶναι μεμνημένον μὲν ὀνόματος τοῦ θεός, συνεχόμενον δὲ ἅπασιν πάθεισι, μηδὲν δὲ αὐτῶν πειρώμενον ἐξαιρεῖν; Ἀρετὴ μὲν οὖν εἰς τέλος προιοῦσα καὶ ἐν ψυχῇ ἐγγενομένη μετὰ φρονήσεως θεὸν δείκνυσιν: ἄνευ δὲ ἀρετῆς ἀληθινῆς θεὸς λεγόμενος ὄνομά ἐστιν.

(2, 9, 16) Οὐδ' αὖ τὸ καταφρονῆσαι κόσμου καὶ θεῶν τῶν ἐν αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων καλῶν ἀγαθόν ἐστι γενέσθαι. Καὶ γὰρ πᾶς κακὸς καὶ πρὸ τοῦ καταφρονήσειεν ἂν θεῶν, καὶ μὴ πρότερον [πᾶς κακὸς] καταφρονήσας, καὶ εἰ τὰ ἄλλα μὴ πάντα κακὸς εἴη, αὐτῷ τούτῳ ἂν γεγονῶς εἴη. Καὶ γὰρ ἂν καὶ ἡ πρὸς τοὺς νοητοὺς θεοὺς λεγομένη αὐτοῖς τιμὴ ἀσυμπαθῆς ἂν γένοιτο: ὃ γὰρ τὸ φιλεῖν πρὸς ὀτιοῦν ἔχων καὶ τὸ συγγενὲς πᾶν οὗ φιλεῖ ἀσπάξεται καὶ τοὺς παῖδας ὧν τὸν πατέρα ἀγαπᾷ: ψυχὴ δὲ πᾶσα πατρὸς ἐκείνου. Ψυχαὶ δὲ καὶ ἐν τούτοις καὶ νοεραὶ καὶ ἀγαθαὶ καὶ συναφεῖς τοῖς ἐκεῖ πολὺ μᾶλλον ἢ αἱ ἡμῶν. Πῶς γὰρ ἂν ἀποτμηθεῖς ὅδε ὁ κόσμος ἐκείνου ἦν; πῶς δὲ οἱ ἐν αὐτῷ θεοί; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ πρότερον: νῦν δέ, ὅτι καὶ τῶν συγγενῶν ἐκείνοις καταφρονῶντες, [ὅτι] μηδὲ ἐκεῖνα ἴσασιν, ἀλλ' ἢ λόγῳ. Ἐπεὶ καὶ τὸ πρόνοιαν μὴ διικνεῖσθαι εἰς τὰ τῆδε ἢ εἰς ὀτιοῦν, πῶς εὐσεβές; Πῶς δὲ σύμφωνον ἑαυτοῖς; Λέγουσι γὰρ αὐτῶν προνοεῖν αὐτῶν μόνων. Πότερα δὲ ἐκεῖ γενομένων ἢ καὶ ἐνθάδε ὄντων; Εἰ μὲν γὰρ ἐκεῖ, πῶς ἤλθον; Εἰ δὲ ἐνθάδε, πῶς ἔτι εἰσὶν ἐνθάδε; Πῶς δὲ οὐ καὶ αὐτός ἐστιν ἐνθάδε; Πόθεν γὰρ γινώσεται, ὅτι εἰσὶν ἐνθάδε; Πῶς δέ, ὅτι ἐνθάδε ὄντες οὐκ ἐπελάθοντο αὐτοῦ καὶ ἐγένοντο κακοί; Εἰ δὲ γινώσκει τοὺς μὴ γενομένους κακοὺς, καὶ τοὺς γενομένους γινώσκει, ἵνα διακρίνη ἀπ' ἐκείνων

αὐτούς. Πᾶσιν οὖν παρέσται καὶ ἔσται ἐν τῷ κόσμῳ τῷδε, ὅστις ὁ τρόπος: ὥστε καὶ μεθέξει αὐτοῦ ὁ κόσμος. Εἰ δ' ἄπεστι τοῦ κόσμου, καὶ ὑμῶν ἀπέσται, καὶ οὐδ' ἂν ἔχοιτέ τι λέγειν περὶ αὐτοῦ οὐδὲ τῶν μετ' αὐτόν. Ἄλλ' εἴτε ὑμῖν πρόνοιά τις ἔρχεται ἐκεῖθεν, εἴτε ὅ τι βούλεσθε, ἀλλ' ὅ γε κόσμος ἐκεῖθεν ἔχει καὶ οὐκ ἀπολέλειπται οὐδ' ἀπολειφθήσεται. Πολὺ γὰρ μᾶλλον τῶν ὅλων ἢ τῶν μερῶν ἢ πρόνοια καὶ ἡ μέθεξις κακείνης τῆς ψυχῆς πολὺ μᾶλλον: δηλοῖ δὲ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ ἐμφρόνως εἶναι. Τίς γὰρ οὕτω τεταγμένος ἢ ἐμφρων τῶν ὑπερφρονούντων ἀφρόνως, ὡς τὸ πᾶν; Ἡ παραβάλλειν καὶ γελοῖον καὶ πολλὴν τὴν ἀτοπίαν ἔχει, καὶ ὅ γε μὴ τοῦ λόγου ἕνεκα παραβάλλων οὐκ ἔξω ἂν τοῦ ἀσεβεῖν γένοιτο: οὐδὲ τὸ ζητεῖν περὶ τούτων ἐμφρονος, ἀλλὰ τυφλοῦ τινος καὶ παντάπασιν οὔτε αἰσθησιν οὔτε νοῦν ἔχοντος καὶ πόρρω τοῦ νοητὸν κόσμον ἰδεῖν ὄντος, ὃς τοῦτον οὐ βλέπει. Τίς γὰρ ἂν μουσικὸς ἀνὴρ εἴη, ὃς τὴν ἐν νοητῷ ἀρμονίαν ἰδὼν οὐ κινήσεται τῆς ἐν φθόγγις αἰσθητοῖς ἀκούων; Ἡ τίς γεωμετρίας καὶ ἀριθμῶν ἔμπειρος, ὃς τὸ σύμμετρον καὶ ἀνάλογον καὶ τεταγμένον ἰδὼν δι' ὁμμάτων οὐχ ἠσθήσεται; Εἶπερ οὐχ ὁμοίως τὰ αὐτὰ βλέπουσιν οὐδ' ἐν ταῖς γραφαῖς οἱ δι' ὁμμάτων τὰ τῆς τέχνης βλέποντες, ἀλλ' ἐπιγινώσκοντες μίμημα ἐν τῷ αἰσθητῷ τοῦ ἐν νοήσει κειμένου ὅσον θορυβοῦνται καὶ εἰς ἀνάμνησιν ἔρχονται τοῦ ἀληθοῦς: ἐξ οὗ δὴ πάθους καὶ κινουῦνται οἱ ἔρωτες. Ἄλλ' ὁ μὲν ἰδὼν κάλλος ἐν προσώπῳ εὖ μεμιμημένον φέρεται ἐκεῖ, ἀργὸς δὲ τίς οὕτως ἔσται τὴν γνώμην καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο κινήσεται, ὥστε ὁρῶν σύμπαντα μὲν τὰ ἐν αἰσθητῷ κάλλη, σύμπασαν δὲ συμμετρίαν καὶ τὴν μεγάλην εὐταξίαν ταύτην καὶ τὸ ἐμφαινόμενον ἐν τοῖς ἄστροις εἶδος καὶ πόρρωθεν οὖσιν οὐκ ἐντεῦθεν ἐνθυμεῖται, καὶ σέβας αὐτὸν λαμβάνει, οἷα ἀφ' οἴων; Οὐκ ἄρα οὔτε ταῦτα κατενόησεν, οὔτε ἐκεῖνα εἶδεν.

(2, 9, 17) Καίτοι, εἰ καὶ μισεῖν αὐτοῖς ἐπήει τὴν τοῦ σώματος φύσιν, διότι ἀκηκόασι Πλάτωνος πολλὰ μεμψαμένου τῷ σώματι οἷα ἐμπόδια παρέχει τῇ ψυχῇ - καὶ πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν εἶπε χείρονα - ἐχρῆν ταύτην περιελόντας τῇ διανοίᾳ ἰδεῖν τὸ λοιπόν, σφαῖραν νοητὴν τὸ ἐπὶ τῷ κόσμῳ εἶδος ἐμπεριέχουσαν, ψυχὰς ἐν τάξει, ἄνευ τῶν σωμάτων μέγεθος δούσας κατὰ τὸ νοητὸν εἰς διάστασιν προαγαγούσας, ὡς τῷ μεγέθει τοῦ γενομένου τῷ ἀμερεῖ τὸ τοῦ παραδείγματος εἰς δύναμιν ἐξισωθῆναι: τὸ γὰρ ἐκεῖ μέγα ἐν δυνάμει ἐνταῦθα ἐν ὄγκῳ. Καὶ εἴτε κινουμένην ταύτην τὴν σφαῖραν ἐβούλοντο νοεῖν περιεγεμένην ὑπὸ θεοῦ δυνάμει ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τέλος τῆς πάσης ἔχοντος, εἴτε ἐστῶσαν ὡς οὐπὼ καὶ ἄλλο τι

διοικούσης, καλῶς ἂν εἶχεν εἰς ἔννοιαν τῆς τόδε τὸ πᾶν ψυχῆς διοικούσης. Ἐνθέντας δὲ ἤδη καὶ τὸ σῶμα αὐτῆ, ὡς οὐδὲν ἂν παθούσης, δούσης δὲ ἑτέρῳ, ὅτι μὴ θέμις φθόνον ἐν τοῖς θεοῖς εἶναι, ἔχειν, εἴ τι δύναται λαμβάνειν ἕκαστα, οὕτως αὐτοὺς διανοεῖσθαι κατὰ κόσμον, τοσοῦτῳ διδόντας τῇ τοῦ κόσμου ψυχῇ δυνάμει, ὅσω τὴν σώματος φύσιν οὐ καλὴν οὖσαν ἐποίησεν, ὅσον ἦν αὐτῇ καλλύνεσθαι, μετέχειν κάλλους: ὃ καὶ αὐτὸ τὰς ψυχὰς θείας οὖσας κινεῖ. Εἰ μὴ ἄρα αὐτοὶ φαῖεν μὴ κινεῖσθαι, μηδὲ διαφόρως αἰσχροῦ καὶ καλὰ ὄρα ἄν σώματα: ἀλλ οὕτως οὐδὲ διαφόρως αἰσχροῦ καὶ καλὰ ἐπιτηδεύματα οὐδὲ καλὰ μαθήματα, οὐδὲ θεωρίας τοίνυν: οὐδὲ θεὸν τοίνυν. Καὶ γὰρ διὰ τὰ πρῶτα ταῦτα. Εἰ οὖν μὴ ταῦτα, οὐδὲ ἐκεῖνα: μετ' ἐκεῖνα τοίνυν ταῦτα καλὰ. Ἄλλ' ὅταν λέγωσι καταφρονεῖν τοῦ τῆδε κάλλους, καλῶς ἂν ποιοῖεν τοῦ ἐν παισὶ καὶ γυναῖξιν καταφρονουῦντες, ὡς μὴ εἰς ἀκολασίαν ἠττάσθαι. Ἄλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι οὐκ ἂν σεμνύνοντο, εἰ αἰσχροῦ καταφρονοῖεν, ἀλλ' ὅτι καταφρονοῦσι πρότερον εἰπόντες καλόν: καὶ πῶς διατιθέντες; Ἐπειτα, ὅτι οὐ ταῦτ' ὅντα κάλλος ἐπὶ μέρει καὶ ὅλῳ καὶ πᾶσι καὶ παντί: εἴθ' ὅτι ἐστὶ τοιαῦτα κάλλη καὶ ἐν αἰσθητοῖς καὶ τοῖς ἐν μέρει, οἷα δαιμόνων, ὡς θαυμάσαι τὸν πεποιηκότα καὶ πιστεῦσαι, ὡς ἐκεῖθεν, καὶ ἐντεῦθεν <ἀμήχανον> τὸ ἐκεῖ <κάλλος> εἰπεῖν, οὐκ ἐχόμενον τούτων, ἀλλ' ἀπὸ τούτων ἐπ' ἐκεῖνα ἰόντα, μὴ λοιδορούμενον δὲ τούτοις: καὶ εἰ μὲν καὶ τὰ ἔνδον καλὰ, σύμφωνα ἀλλήλοις εἶναι λέγειν: εἰ δὲ τᾶνδον φαῦλα, τοῖς βελτίοισιν ἡλατῶσθαι. Μήποτε δὲ οὐδὲ ἔστιν ὄντως τι καλὸν ὄντα τὰ ἔξω αἰσχροῦ εἶναι τᾶνδον: οὗ γὰρ τὸ ἔξω πᾶν καλόν, κρατήσαντός ἐστι τοῦ ἔνδον. Οἱ δὲ λεγόμενοι καλοὶ τᾶνδον αἰσχροὶ ψεύδος καὶ τὸ ἔξω κάλλος ἔχουσιν. Εἰ δέ τις φήσει ἑωρακένας καλοὺς ὄντως ὄντας, αἰσχροὺς δὲ τᾶνδον, οἷμαι μὲν αὐτὸν μὴ ἑωρακένας, ἀλλ' ἄλλους εἶναι νομίζειν τοὺς καλοὺς: εἰ δ' ἄρα, τὸ αἰσχροῦ αὐτοῖς ἐπίκτητον εἶναι καλοῖς τὴν φύσιν οὖσι: πολλὰ γὰρ ἐνθάδε τὰ κωλύματα εἶναι ἐλθεῖν εἰς τέλος. Τῷ δὲ παντὶ καλῷ ὄντι τί ἐμπόδιον ἦν εἶναι καλῷ καὶ τᾶνδον; Καὶ μὴν οἷς μὴ τὸ τέλειον ἀπέδωκεν ἐξ ἀρχῆς ἢ φύσις, τούτοις τάχ' ἂν οὐκ ἐλθεῖν εἰς τέλος γένοιτο, ὥστε καὶ φαῦλοις ἐνδέχεσθαι γενέσθαι, τῷ δὲ παντὶ οὐκ ἦν ποτε παιδί ὡς ἀτελεῖ εἶναι οὐδὲ προσεγίνετο αὐτῷ προσιόντι καὶ προσετίθετο εἰς σῶμα. Πόθεν γὰρ; Πάντα γὰρ εἶχεν. Ἄλλ' οὐδὲ εἰς ψυχὴν πλάσειεν ἂν τις. Εἰ δ' ἄρα τοῦτό τις αὐτοῖς χαρίσαιτο, ἀλλ' οὐ κακόν τι.

(2, 9, 18) Ἄλλ' ἴσως φήσουσιν ἐκείνους μὲν τοὺς λόγους φεύγειν τὸ σῶμα ποιεῖν πόρρωθεν μισοῦντας, τοὺς δὲ ἡμετέρους κατέχειν τὴν ψυχὴν πρὸς αὐτῷ. Τοῦτο δὲ

ὅμοιον ἂν εἶη, ὥσπερ ἂν εἰ δύο οἶκον καλὸν τὸν αὐτὸν οἰκοῦντων, τοῦ μὲν ψέγοντος τὴν κατασκευὴν καὶ τὸν ποιήσαντα καὶ μένοντος οὐχ ἦττον ἐν αὐτῷ, τοῦ δὲ μὴ ψέγοντος, ἀλλὰ τὸν ποιήσαντα τεχνικώτατα πεποιημέναι λέγοντος, τὸν δὲ χρόνον ἀναμένοντος ἕως ἂν ἦκη, ἐν ᾧ ἀπαλλάσσεται, οὗ μηκέτι οἴκου δεήσοιτο, ὁ δὲ σοφώτερος οἶοιτο εἶναι καὶ ἑτοιμότερος ἐξελθεῖν, ὅτι οἶδε λέγειν ἐκ λίθων ἀψύχων τοὺς τοίχους καὶ ξύλων συνεστάναι καὶ πολλοῦ δεῖν τῆς ἀληθινῆς οἰκίσεως, ἀγνοῶν ὅτι τῷ μὴ φέρειν τὰ ἀναγκαῖα διαφέρει, εἴπερ καὶ μὴ ποιεῖται δυσχεραίνειν ἀγαπῶν ἡσυχῇ τὸ κάλλος τῶν λίθων. Δεῖ δὲ μένειν μὲν ἐν οἴκοις σῶμα ἔχοντας κατασκευασθεῖσιν ὑπὸ ψυχῆς ἀδελφῆς ἀγαθῆς πολλὴν δύναμιν εἰς τὸ δημιουργεῖν ἀπόνως ἐχούσης. Ἡ ἀδελφοὺς μὲν καὶ τοὺς φαυλοτάτους ἀξιούσι προσενέπειν, ἥλιον δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ ἀπαξιούσιν ἀδελφοὺς λέγειν οὐδὲ τὴν κόσμου ψυχὴν <στόματι μαινομένῳ>; Φαύλους μὲν οὖν ὄντας οὐ θεμιτὸν εἰς συγγένειαν συνάπτειν, ἀγαθοὺς δὲ γενομένους καὶ μὴ σώματα ὄντας, ἀλλὰ ψυχὰς ἐν σώμασι καὶ οὕτως οἰκεῖν δυναμένους ἐν αὐτοῖς, ὡς ἐγγυτάτω εἶναι οἰκίσεως ψυχῆς τοῦ παντὸς ἐν σώματι τῷ ὅλῳ. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ μὴ κρούειν, μηδὲ ὑπακούειν τοῖς ἔξωθεν προσπίπτουσιν ἡδέσιν ἢ ὀρωμένοις, μηδὲ εἰ τι σκληρόν, ταραττεσθαι. Ἐκείνη μὲν οὖν οὐ πλήττεται: οὐ γὰρ ἔχει ὑπὸ τοῦ: ἡμεῖς δὲ ἐνθάδε ὄντες ἀρετῇ τὰς πληγὰς ἀπωθοίμεθ ἂν ἤδη ὑπὸ μεγέθους γνώμης τὰς μὲν ἐλάττους, τὰς δὲ οὐδὲ πληττούσας ὑπὸ ἰσχύος γενομένας. Ἐγγυὲς δὲ γενόμενοι τοῦ ἀπλήκτου μιμοίμεθ ἂν τὴν τοῦ σύμπαντος ψυχὴν καὶ τὴν τῶν ἀστρων, εἰς ἐγγύτητα δὲ ὁμοιότητος ἐλθόντες σπεύδοιμεν ἂν πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ τὰ αὐτὰ ἂν ἐν θεῷ καὶ ἡμῖν εἶη ἅτε καλῶς καὶ αὐτοῖς παρεσκευασμένοις φύσεσι καὶ ἐπιμελείαις: τοῖς δὲ ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχει. Οὐ δὴ, εἰ μόνοι λέγοιεν θεωρεῖν δύνασθαι, πλεον ἂν θεωρεῖν αὐτοῖς γίνοιτο, οὐδὲ ὅτι αὐτοῖς φασιν εἶναι ἐξελθεῖν ἀποθανοῦσι, τοῖς δὲ μή, ἀεὶ τὸν οὐρανὸν κοσμοῦσιν: ἀπειρία γὰρ ἂν τοῦ ἔξω ὅτι ποτέ ἐστι τοῦτο ἂν λέγοιεν καὶ τοῦ ὄν τρόπον <ψυχὴ παντὸς ἐπιμελεῖται ἢ ὅλη τοῦ ἀψύχου>. Ἐξεστὶν οὖν καὶ μὴ φιλοσωματεῖν καὶ καθαρῶς γίνεσθαι καὶ τοῦ θανάτου καταφρονεῖν καὶ τὰ ἀμείνω εἰδέναι κάκεῖνα διώκειν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς δυναμένοις διώκειν καὶ διώκουσιν ἀεὶ μὴ φθονεῖν ὡς οὐ διώκουσι, μηδὲ τὸ αὐτὸ πάσχειν τοῖς οἰομένοις τὰ ἄστρα μὴ θεῖν, ὅτι αὐτοῖς ἢ αἰσθησις ἐστάναι αὐτὰ λέγει. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αὐτοὶ οὐκ οἶονται τὰ ἔξω βλέπειν τὴν τῶν ἀστρων φύσιν, ὅτι οὐχ ὀρῶσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἔξωθεν οὔσαν.